שו״ת · אחרונים · לבושי מרדכי

לבושי מרדכי על אורח חיים מהדורא תליתאי

רבי מרדכי יהודה ליב וינקלר

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

לבושי מרדכי על אורח חיים מהדורא תליתאי

רבי מרדכי יהודה ליב וינקלר

מקור הטקסט: דיקטה · רישיון: CC BY-SA 4.0

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/לבושי-מרדכי-על-אורח-חיים-מהדורא-תליתאי/
הקובץ נוצר ב־20 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

שו"ת לבוש מרדכי מהדורא תליתאי על
או"ח 5
סימן א 5
סימן ב 6
סימן ג 7
סימן ד 8
סימן ה 9
סימן ו 10
סימן ז 11
סימן ח 12
סימן ט 13
סימן י 14
סימן יא 16
סימן יב 17
סימן יג 18
סימן יד 20
סימן טו 22
סימן טז 23
סימן יז 25
סימן יח 25
סימן יט 26
סימן כ 28
סימן כא 29
סימן כב 30
סימן כג 31
סימן כד 32
סימן כה 33
סימן כו 33
סימן כז 34
סימן כח 35
סימן כט 37
סימן ל 41
סימן לא 43
סימן לב 44
סימן לג 47
סימן לד 48
סימן לה 49
סימן לו 51
סימן לז 51
סימן לח 52
סימן לט 54
סימן מ 56
סימן מא 57
סימן מב 59
סימן מג 60
סימן מד 61
סימן מה 64
סימן מו 65
סימן מז 67
סימן מח 69
סימן מט 70
סימן נ 72
סימן נא 74
סימן נב 75
סימן נג 78
סימן נד 79
סימן נה 80
סימן נו 82
סימן נז 83
סימן נח 84
סימן נט 85

שו"ת לבוש מרדכי מהדורא תליתאי על יו"ד 86
סימן א 86
סימן ב 87
מפתחות עם הגהות ותיקונים לחלק או"ח מהדורא תליתאי 88

שו"ת לבוש מרדכי מהדורא תליתאי על או"ח

סימן א

שוכ"ט על ראש ידידי ה"ה כבוד הרה"ג וכו' כש"ת מו"ה מנהם ראזענבערג כ"י דומ"ץ בק"ק דעברעצין יצ"ו. יק"מ בא לידי ע"ד איש שעוסק בעשיית ציצית שלכ"ד ופסלו מדברי ס' ערך שי הלא מדברי הגמ' מס' מנחות דף מ"ב משמע דאפי' מסתם ישראל קונין דוקא טלית מצוייצת כהלכתה בישראל מטעמי' שהרי הוא בחזקתו אבל בציצית עצמה ל"ש חזקה כש"כ אם חשוד להני דברים שנאמרו עליו פשיטא דיש להזהיר שלא לקנות ממנו וע' בתשו' מרן חת"ס או"ח סי' ו' כמה טרח להימן ישראל סתם והביא שם ממס' ע"ז הך דאנשי סוריא דאין לוקחין מהם משום דחשודי וכש"כ בזה דחשוד לאותו דבר שעושה מלאכתו ע"י מחללי ש"ק דמבואר במס' עירובין ומס' חולין דהוי כגוי והרי לענין שחיטה דעת בית הילל דבג' פעמים מוחזק ופסול לשחיטה ובתבו"ש ג"כ מחמיר בזה"ז שנוהגין במ"מ והרי בסי' קי"ט מבואר הכל דמי שחשוד על חמור בעונש כש"כ על קל, ומ"ש מדברי מהרי"א יו"ד סי' כ"ו ידוע מ"ש בזה בס' שבילי דוד בדבר שהוא בפרהסיא לעיני כל א"צ להעיד דאנן סהדי כידוע וע' בשו"ת אבני צדק מ"ש בזה. והנה במחללי ש"ק בפרהסיא גם הוא לא קאמר רק דאין אחריות עלינו מ"ש בערכאות אבל בפנינו ודאי פסול ואין לו נאמנות והרי בעצמו מביא מהך דסי' קי"ט. ב) וראיתי מ"ש בענין בה"כ בחצר והפתח נפתח לפנים והנה הלא כת"ר מברר הדברים ודאי כיו"ב מאן דסמך אדברי מג"א במחיצות גבוהות י"ט אינו מפסיד בפרט בשעת הדחק אלא שראיתי בחיי"א שכ' להחמיר אפי' גבוהות י' מ"מ אם הכותל או המחיצה אינו מיוחד לבה"כ אלא שגם נעשה לבית מתיר בח"א וכן הסכים בתוס"ח וכדעת הט"ז וכ' לפי"ז היתר על מסילת הברזל שהכותל משתמש גם להקאפעע"ן ומותר וא"א לי לצייר אם חצר של כת"ר הוא בכה"ג, וראיתי בבית הגאבד"ק נייטרא שהראה לי במה שיש בהכ"ס במרפסת של עליית ביתו דבוק לכותל הבית מן הצד ועשה כמו וילון מפני פתח בהכנ"ס והשנצים מהודקים למעלה ולמטה ובעת הצורך דוחפים הוילון לצדדים כמובן, וכאן בחצר ביהכ"נ ישנו כמה בהכ"ס ועשו מחיצות לפניהם לבד מחיצות בהכ"ס מפני ברכת קידוש הלבנה נעשה תיקון הנ"ל שזה אין מיוחד לבהכ"ס רק לאויר שבינו לבינה (ועתה הראני הב' כ"ה אברהם נ"י מ"ש בזה בשו"ת לחם שלמה הנד"מ סי' ל"ז ע"ש). וע"ד בהכ"ס שבזה"ז שע"י "וואססער לייטונג" וכן הבהכ"ס על מסילת הברזל שדומה ממש ועוד יותר במעלה מבהכ"ס פרסאי כבר דברתי מזה עם גדול א' ואמר ג"כ התירא הנ"ל. ג) לענין כהן שנשא חלוצה אם יקראו אותו ראשון מה נעשה הלא במג"א סי' קכ"ח

ממ"ש המחבר שאם נשא גרושה פסול לנשיאת כפים ואין נוהגין בו קדושה לקרותו ראשון אפי' גרשה או מתה עד שידור הנאה מהם ובמג"א ס"ק נ"ז בשם הרא"ם דהה"ד חלוצה ובמחה"ש דאע"ג דאינו רק איסור דרבנן ומשמע מד' המג"א דאכל דברי המחבר קאי דהוי דינו לגמרי כמו בגרושה שהוא בכלל נושא נשים בעבירה ולא אדע מפני מה תלה כת"ר הדבר במחלוקת שבו"י וחו"י:

ושוב ראיתי בס' שערי אפרים שער א' סעי' ל"ז שכ' להדיא דבין גרושה ובין חלוצה אין לקיים בו וקדשתו לקרותו ראשון [ע' רש"י נדרים ס"ב על וליטול מנה יפה ראשון שפי' ג"כ כשחולק עם אחי' הכהנים בלחה"פ וע' בנדרים שם ועפי"ד י"ל דכשחולק בלחה"פ עם כהנים נושאי נשים בעבירה דל"ש בהם וקדשתו כי פסולים ג"כ לעבודה כמבואר בבכורות מ"ה מחוייבין הם לחלוק כבוד לכהן הכשר להקריב ודו"ק]. ומ"ש כת"ר שהוא שוגג ואונס קשה להאמין וגם מנ"ל שנאמין לו עפ"י עצמו וגם לקרותו בתוך ז' קרואים לבטל עי"כ תקנת חכמים ואפשר למפטיר מותר לקרותו ומ"ש דעי"כ יש לחוש שיבעט ויעבור על איסורי חכמים בזה מחלוקת ביו"ד סי' של"ד בין הרמ"א וט"ז וע' בחת"ס חיו"ד סי' שכ"ב מ"מ בנ"ז לא ראיתי להקל דשאני התם מכמה טעמים כמובן. ד) ולענין עירוב בחצר הקהל הסברא נוטה כמ"ש כת"ר דהא במס' נדרים בפ' אין בין המודר חשוב ביהכ"נ כשותפין לענין שאין המודר יכול ליהנות ממנו ומ"מ לעשות תיקון לכ"ע כמ"ש באו"ח סי' שפ"ב בהניח במקומות הנ"ל דבר מוקצה שאין לטלטל אפי' משום גופו או מקומו ע"ש היינו אם מחללים שבת בפרהסיא אך מעכ"ת אינו מפרש מהו שאין מודה בעירוב וע' בסי' שפ"ה בענין צדוקי ומ"ש המג"א שם. ה) ע"ד בע"ב שדרים בבתים שאינו מניחים אותו לעשות סוכה ואוכלים חוץ לסוכה אם אין חשש במאכלות שלהם ובחורים מבני ישיבה יש להם יום יום כנהוג, הנה לא אדע מה עלה ע"ד לחשוד ממצות עשה ללאו דטריפות וכיו"ב בי"ד סי' קכ"ז דאפי' פסולי עדות כשרים להיות נאמנים לענין איסורי' אם אינו חשוד לאותו דבר. וע' באו"ח סי' תר"מ לענין אם כבו הנרות בליל ש"ק ובביתו דולקים הנרות שמותר לאכול בביתו אם יש טורח גדול לילך לסוכה של חבירו כ"פ הרמ"א וכת"ר מבפנים ויודע גודל הטירחא ע"כ לחשוד על המאכלים איני יודע טעם הלא יש להודע אם שולחים שאלות למורי הוראה. ידידו דוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן ב

שוכ"ט על ראש ידידי ה"ה כבוד הרה"ג וכו' כש"ת מו"ה אהרן דוד רובינשטיין נ"י אבד"ק קאוואטשהאזא יצ"ו. יק"מ בא לידי ע"ד הטי"ת אשר הרחיבה הסופר ומתוך כך הראה

לתינוק דל"ח ול"ט להבחין אם הוא כצורתה להלכתה ולא הכירה ע"כ עצתו להמשיך ראש ימיני ג"כ להלאה וסופר א' ערער עד"ז שלא יהי' הטיתין שווין וכת"ה השיב דכן הוא בשאר אותיות אשר הסופרים מרחיבים כדי להשוות השיטות או מפני שאר סיבות, והנה כאן סופר מומחה לרבים בקי כמעט בכל ספרי סת"ם המצוים אמר לי כי לדעתו דברי כת"ה כנים אך טוב מזה הי' אם אפשר לגרר אותיות המוקדמים שדרכן להמשיך כמו דל"ת ריש"ה וכיו"ב דהם בלא שנוי ע"י הרחבה כמובן דאז הי' אפשר לכתוב הטי"ת כשאר טיתין כי טי"ת אם כי מותר להרחיבה מ"מ משתנה ועי"כ אין צורתו עליו וכמו בנ"ז ומי יודע אפי' אם יתקן פמ"ש כת"ה אם יבחין התינוק וכמ"ש באות חי"ת עם חטוטרות דאינו מבחין דלא רגיל בחי"ת כנ"ל ה"ה דאינו רגיל בטי"ת משוכה לרחבה, וראיתי מ"ש דע"כ בא לידי מדה זו להבחין ע"י תינוק מפני דברי טו"ז סי' ל"ב ס"ק כ"א עיין בלב"ש שפי' דברי טו"ז בענין אחר והיינו דנסתפק הטו"ז באם למטה קרוב ולמעלה רחוק אם נחשב כתיבה אחת או לא כיון דלמעלה פרוד ורחוק ע"כ הגיה במ"ש למלאות השיטה וצ"ל למלאות החלק, ובאמת פירושו כמעט מוכרח דאין דרכו של טו"ז לקצר כ"כ ולהבליע דין חדש לענין שנוי אות במה דלא מיירי המחבר כלל. אך בקה"ס וכן בס' מאיר עיני סופרים כותבי' כי כך הלכה וציין שם דברי הרא"ש ופוסקים דבכל ספק בצורת האות מראים לתינוק דל"ח ול"ט. וע"ד אם המשיך יותר מדי דצריך להראות ציין שע"ה ובפי' ר"ת בזה ס' שערי אפרים ומדברי הטו"ז לא הזכיר כלל נראה דגם דעתו כס' לב"ש דלא נתכוון הטו"ז על הנ"ל ומ"ש כת"ה דאפי' אינו דומה לצורה אחרת מ"מ שנוי פוסל כ"כ המחבר רס"י כ"ו והוא מדברי הרא"ש וס' א"ח בשם הרשב"א. ומ"ש בשם אור ישראל דצוואר הלמ"ד צריך להיות כוי"ו ולא יו"ד כ"כ המג"א רסי' ל"ו בשם ב"ש ובקה"ס סי' ה' הביא מחלוקת בזה ובשעה"ד האיך יעשה ע"ש וע' בס' מאיר עיני סופרים בענין זה ואצ"ל, ידידו דוש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן ג

שוכ"ט על ראש ידידי ה"ה כבוד הרה"ג וכו' כש"ת מהו' ישראל חיים סאמעט נ"י בק"ק ק' ווארדיין יצ"ו. יק"מ בא לידי וראיתי מ"ש בדברי מג"א סי' ח סק"ג בשם הכוונות שהאריז"ל הי' מכסה בטלית תש"ר וכתב עליו דעכ"פ לא יהי' מכוסה לגמרי כמ"ש בסי' כ"ז דמצוה שיהיו מגולים כמ"ש בגמ' מס' מנחות דף ל"ה ע"ב וראו כל וגו' רא"א זה תפילין וכן בכ"מ ושוב הביא דברי ט"ז סי' צ"א שהביא דברי זוה"ק פ' ואתחנן דצריך לכסות ראשו ועיניו וכ' בפמ"ג שכן נוהגים וכת"ה דעתו שגם המג"א לא הקפיד אם בתפלת י"ח יהי' מכוסה כנ"ל, לענ"ד אינו מוכרח שיהי' הטלית מכסה גם תש"ר רק דרך

הצדדים מהצדעים יהי' מכוסה על ידו וכן ראיתי כ"פ ויען כי קשה לישב הלכה פשוטה מגמ' ופוסקים מפני דברי הנסתרים שאין לנו עסק בנסתרות וכבר כ' המג"א סי' כ"ה בשם כנה"ג האיך דבעלי קבלה חולקים ע"ד הגמ' ופוסקים עבדינן כגמ' דידן והדברים עתיקין, ועוד אפשר לומר דכך הוא עפ"י נסתר שמן הידוע כי אנשי קודש היו מעוטפים בטו"ת כל היום כמ"ש השלה"ק בהל' תשובה בשם האריז"ל שזה מדברים המקדשים את האדם וכן שמעתי על גדול אשכנזי מבני ישיבתו שהי' מתפלל תפלת מנחה בטו"ת ע' במג"א סי' ח"י א"כ השוו מדותיהם אבל אנן דלא נוהגין כן יש בזה חילוקי דעות, וידוע מ"ש הטו"ז סי' תע"ג לענין נט"י לדבר שטיבולו במשקה מפני מה רק בסדר ש"פ נוהגין כן ולא בשאר ימים שבשנה אין זה אלא חסרון זהירות וצריכין להשוות מדותיהם ורבותיי הגאונים זצ"ל שהיו כולם תלמידי מרן החת"ס זי"ע לא ראיתי נוהגין כן רק כפשטות דברי המג"א והא עיקר מצות טו"ת בק"ש ותפלה כמ"ש המחבר סי' ל"ז וע"ש במג"א סק"ב. ב) ומ"ש בשם הרמ"ע לענין ע"ת וע"ח לברך על שניהם כא' כמ"ש בי"א סי' שס"ו ולהזכיר מקודם ע"ח שהוא תדיר גם אני נוהג כן מה"ט ויש לעיין בסי' תרמ"ג בט"ז דחובת היום אם ע"ת מקרי חובת הזמן יותר דמצות עונג דשבת דאורייתא משא"כ ע"ח כמובן. ידידו דוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן ד

שלום רב על ראש ידידי ה"ה כבוד הרב הג' וכו' כש"ת מו"ה מאיר ליב פרייא נ"י אבד"ק שוראן יצ"ו. הנני במודע כי יק"מ בא לידי והנה בענין שופעת קבלה בידי רפואה בדוקה דהיינו לפי מדה ישנה כך שני האלב"ע יין אדום שאינו מזוייף ושני לוט פלפלין ארוך (לאכגע"ן פעפפע"ר) ושני קליפת הקשה משני ביצים חרוכים על מחבת (פענדעל) עד שנעשי' געבריינ"ט ולא שר"ף ולכתוש עם הפלפלין הדק היטב ולשרותה בהני שני האלב"ע יין אדום י"ב שעות ואח"כ תשתה מהנ"ל ג' פעמים בכל יום ויום כוס קטן כמו מעט יותר מביצה ואפשר כי במיחוש מבעבוע' לא יועיל או אפשר שמזיק חלילה בזה יכול לשאול לרופא וכבר עשו כן והועיל בס"ד. וע"ד לעשות בתים מעורות וושטין טב הורה וחלילה לעשות כן שהרי רשיז"ל פי' במס' מנחות מ"ב ע"ב ציפן זהב שצריכין הבתים להיות במינה של קלף הפרשיות וגם הרצועות וקשר צריכים להיות במינה כמ"ש בדף פ"ה והא במס' שבת דף ע"ט אמרי' הלל"מ תפילין על הקלף מזוזה על דוכסוסטוס ס"ת על הגויל ומפרש קלף הכתיבה לצד הבשר ודוכסוסטוס במקום שער והאיך אפשר זה בעורות של וושטין וטב השיב שני עורות יש לו לושט הוא בלשון מושאל ובמס' שבת דף ק"ח וכן במנחות קאמרינן עור בהמה חיה ועוף ובדיוק נאמר וכי בעור הוושט שייך

לומר עור בהמה וכו' ושפיר השיב ממתני' דהעור והרוטב ושם נאמר במתני' ריבה לטמא טומאת אוכלין ממה שריבה לטמא טומאת נבלות כלומר שאין העור מטמא משום נבלה וכי וושט אינו מטמא אם נתנבלה והלא נקיבת הוושט נבלה והרי הוא נעשה נבלה כש"כ שיטמא משום נבלה, [צע"ק וכי משום דע"י [קה"וו] נעשה נבלה יהי' גם הוושט מטמא משום נבלה הרי בש"ס שם ממעטי' מדכ' בנבלתה ולא עור כו' ואי הוושט ג"כ בכלל עור פשיטא דלא מטמא משום נבלה] וראיתי בס' קסת הסופר סי' ח"י שהביא בשם ס' מלאכ"ש דאמאי עור שליל כשר לבתים של תפילין דהא בפ' העו"ר אמרי' דמטמא משום נבלה קודם שנעבדה ודריסת רגל ואמאי להרמב"ם כשר בלא עבוד והק"ס השיב עליו בכמה סברות ופלא בעיני על הגדולים שהרי הטור בסי' ל"ב מביא בשם סה"ת שפי' דבריו דעור שליל אם כי מטמא משום נבלה מ"מ אינו כבשר ושפיר מקרי עור ובר"פ שמונה שרצים דף ק"ז אמרי' להדי' אע"ג דלענין טומאה מטמא כבשר היינו משום רבוי דהטמאים לכם אבל לענין שבת הוי בכלל עור, וסיומא דמילתא למחות באותו מורה כמ"ש וחלילה להכשיר עור וושטין לבתים וכבר אמרו במס' חולין פ' ראשית הגז לשון תורה לחוד ולשון חכמים לחוד אפי' לשון המשנה אינו כלשון הגמ' כמ"ש הרמב"ם בס' המצוות שורש שמיני ועיי' בנוב"י מהדו"ק חאו"ח סי' א' תשובה ארוכה מענין כזה, והנני לסיים בכל חותמי ברכות. ידידו דוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן ה

שוכ"ט על ראש חביבי ה"ב החו"ש כש"ת כ"ה אברהם יצחק האללענדער נ"י בק"ק שטיינעמאנגער יצ"ו. ע"ד הנוהגין לקרות ק"ש בס' זמנה בלא תפילין והא אמר עולא במס' ברכות דף י"ד הקורא ק"ש בל"ת כאלו מעיד שקר בעצמו וע' בפרמ"ג ומחה"ש סי' פ"ד ובתשו' מהר"ם שיק סי' כ"ג שהאריך בענין זה והביא שם דברי הלבוש על החיוב להניח ב' תפילין דרש"י ור"ת שלא יהי' כמעיד שקר כיון דמשום ספיקא עושין ואפי' בזה אח"ז תקן מ"ש, ולפי"ז יתיישב קצת מ"ש במתני' דף כ"ב ירד לטבול ושם קורא ק"ש שלא יעבור זמן נץ החמה וכוותיקין והא שם ודאי בל"ת [ע' בשו"ת בי"צ חאו"ח סי' י"ז שהעיר בזה וכ' דכיון דיכול לבא לידי מחיקת השם ל"ה עדות שקר ע"ש ומ"ש אדמו"ר שליט"א להלן דאפשר להניח במים ע"י שילחלח התיתורא צע"ק לפי"ז]. ולהנ"ל י"ל דידוע בזמן הש"ס ובפרט בזמן התנאים היו מלובשים בתפילין כל היום וא"כ לאחר שיעלה מן הטבילה שוב ודאי ילביש תפילין ויקרא ק"ש ויתקן מ"ש בתוך המים, ועפי"ז מיושב מ"ש במהר"ם שיק ע"ד פמ"ג ומחה"ש סי' ל"ד דמשמע מדבריהם דהמניח תפילין ואינו קורא ק"ש הוי כמעיד שקר מנ"ל הא דאפשר נמי הכי הוי ולהנ"ל מוכח כן ממתני'

זו דקורא בל"ת על סמך דמניח תפילין לאח"כ ודילמא לא יקרא ק"ש ואין כאן תקון אלא ש"מ דגם הנחת תפילין בלא ק"ש דומה לו כמע"ש. ומ"ש כ"ת דא"א לטבול בתפילין עליו דהוי חציצה אין זה החלט דהא אפשר לעשות כמ"ש במ' מקואות פ"ח מ"ה האוחז באדם ובכלים ומטבילן טמאין ואם הדיח את ידו במים טהורים וכן קיי"ל ביו"ד סי' קצ"ח סעי' כ"ח ע"ש דצריך טופח ע"מ להטפיח וה"נ אפשר ללחלח התיתורא והרצועות הנוגעים בגופו ואין כאן משום חציצה דמחוברים למי מקוה, והנה אח"כ הראה לי ה"ב כ"ה אברהם נ"י בספר לקוטי מנהגים בשם כמה גדולים וצדיקים שנהגו כן ומ"ש בגמ' הקורא ק"ש בל"ת כאלו העיד שקר היינו אם אינו מניח כלל אבל אם מניח אח"כ אין לחוש ושכ"כ התניא ודאי הלשון קשה דא"פ הא הוי קרקפתא דלא מנח תפילין דמנה אותו במס' ר"ה פ"י בגופן וכי בזה מיירי לומר כאלו מעיד ע"ש [וע' בס' אות חיים ושלום עה"כ תפילין סי' כ"ה סק"ו] מ"מ מה בידינו לחלוק על תקיפי' מכן הנח להם לישראל אם אינן נביאים ב"נ הם. ידידו דוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן ו

שוכ"ט על ראש ידידי ה"ה כבוד הרבני הגדול וכו' כש"ת מהו' חיים ראטה נ"י אב"י בק"ק סערעטש יצ"ו. ע"ד בתפיל' י"ח טעה ואמר מודים דרבנן והנה דעת מעכ"ת דיצא עפ"י מ"ש המג"א בסי' ס"ד בשם הכ"מ דדוקא בתחילת' וחתימתן הוה משנה ממטבע כידוע והמג"א חזר ושנה דבריו כמ"כ בסי' קי"ד סק"ט דאם טעה אינו מפסיד וה"נ שהרי פתיחתן וחתימתן כהוגן אלא שיש לעיין דהא חותם במודים דרבנן וירושלמי דמזכיר השם כשאר חתימת ברכות ומפני ספק מחלוקת אין חותמי' רק באל"ף למ"ד כמ"ש בסי' קכ"ז עיי' בטו"ז ומג"א וי"ל כמ"כ דהוה משנה חתימה וגם מסיים וחותמי' בשני ע"כ צל"ע. ב) וראיתי מ"ש מעכ"ת על הקושי' בסוגי' דהואיל בשם בנו הבחור המופלג נ"י עפ"י דברי מ' חת"ס חאו"ח סי' ע"ט דחולה שאין בו סכנה נה' דשכיח מ"מ אינו שכיח שיצטרך לדבר זה והנה יסוד קושי' הנ"ל במ"ש בת' רע"א סי' ה' בדבר קושי' התוס' מס' שבת ד' צ"ה במ"ש הרודה חלת דבש ביו"ט לוקה לר"א והקשו בתוס' הא ר"א ס"ל הואיל ומקלעי אורחים והקשה רע"א ז"ל דהא הדבש הוה מוקצה ואינו ראוי לאורחי' דהי' מכאן ראיי' לדברי בעל שאג"א דאסור' דרבנן אינו מעכב בדאוריית' וכיון דמה"ת מותר אינו חייב וה"נ איסור דרבנן אי"מ ההואיל שהוא סברא דאוריית' ושוב השיב דחזי לחולה שאב"ס דהוה שכיח אלמא דלא ס"ל כסבר' חת"ס דודאי לא שכיח ג"כ דיצטרך לדבש וא"כ לדידי' קש' היאך משכחת אמיר' לנכרי לימא הואיל שראוי' לחולה שאב"ס וע' בת' מהרמשי"ק סי' קנ"ו פלפול כנ"ל ג"כ עכ"ח לא ס"ל האי סברא ובאמת

ל"ז להבין דברי ומ' חת"ס וכי מקלעי אורחי' ויצטרך לתבשילין שעשה לצורך חול או לאפיית פתו דילמא צריכי' לבשר דאין שמחה אלא בבשר כמ"ש במס' פסחים בפ"ב כידוע וגם אמרינן בסוגי' דהואיל וכן התוס' ברישׁ מס' ביצה דכל עירובי תבשילים מהני משום סברת הואיל וכי נימא אם זה שאין לו רק תבשילי' קטניות או כס' דהרסנ' דודאי אינו שכיח לאורחי' כמ"ש בפ"ג מס' שבת דלאורחי' אפי' בשר טרוף לא קבעי לי' אלא חתיכות חשובו' וכי נימא דאסור לבשל מיו"ט לשבת ועכ"ח צ"ל כיון דמלאכה זו הותר משום הואיל אין לחלק בינייהו אלא אמרינן סתמ' הותר' והא מקור הדבר במ' שבת דף קכ"ט ושם כל צורכי חולה אומר לנכרי ועושה משמע דהכל כמו בחול' שיב"ס ע"י ישראל אין מבי' מ"ל ביניהן ועוד דהא יולדת בתוך ל' יום עושי' ע"י נכרי כחולה שאב"ס וכי בעיר גדולה שישנם יולדת כמעט בכל שבוע ושבוע ועיר גדולה כמו לבוב ווילנא שישנו בכל יום ויום וכי אי"צ להבערה ובשולי' וכמו בתוך ב' ע"י ישראל ע"כ אני צריך לרב להבינני דבריו הקדושים. בענין דם בצים מ"ט ל"ב ששום עיי' ביו"ד סי' ס"ו סעי' ד' ברמ"א וכן בטו"ז ס"ק ה' שמקילי' וכמדומה לי שכן הראו לי בס' עצי עולה כענין שהבי' מעכ"ת בדטמנה וראיתי מ"ש לענין חטי' מתולעי' לאפיית מצות כבר האריך בזה בס' מעדני שמואל (מלקט נפלא על ה' פסח) והמג"א כ' בשם ס' סמא דחיי דאסור לאוכלם אפי' לשהות דמתערב עם מים והוה כמו מי פירות כמו שומים וצבאלקייס שאוסר בת' מ' חת"ס סי' קכ"ו ובספר או"ח חדש אוסר אפי' להשהות' ואפי' במקום הפסד מרובה לבד בס' נו"ט שנוטה להקל היינו אם הם יבשים ונפרכים ביד דאין בהם לחלוחית כלל וע"כ צריכים להזהר בזה ומפני אישון לילה אין בידי עוד להאריך. ידידו דוש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן ז

להרבני הנ"ל ע"ד כי יש תקנה בביהמ"ד במ"כ שלא להוריד פנוי לפני התיבה להתפלל וישנו ג"כ בע"ב שהוא בתוך י"א חדש ל"ע וכן בחורים יתומים כ"ע והבע"ב מ"מ אומר קדיש לפי ערך וכמבואר בסי' קל"ב וביו"ד סי' שע"ו ועד"ז דן כת"ר להביא דברי באה"ט שכתב כל הפוסקים דהמתפלל מפני שיכול להתפלל אינו מפסיד דיכול לומר לו מזל' גרם תתפלל גם אתה וכמ"ש בב"ב לענין שני אחים א' עני וא' עשיר הביא ג"כ דברי מרן חת"ס וכת"ר דקדק דמה זה שאינו יכול להתפלל או שאינו יודע או חסרון במבט' אבל מפני תקנת הקהל למה יפסיד. והנה מ"ש ע"ד באה"ט מ"מ אינו יכול לדקדק כמ"כ ע"ד רמ"א בסי' שע"ו דכשם שמתפלל להוציא רבים יד"ח הוא העיקר עפ"י מדרש מעובדא דר"ע דקדישים לא נתקנו רק לקטנים שאינם יכולים לירד לפני התיבה, והנה בבאה"ט

קיצר בלשונו כדרכו אך כל דבריו הם דברי תשו' כנסת יחזקאל בסוף חיו"ד ועיינתי בדבריו ושם בהלכה זו ד"ה כל הפוסקים וכו' כתב בפירוש דאין חילוק אם אינו יכול להתפלל מפני חסרונו או מפני תקנת הקהל א"כ לפי"ד ישנו קיום דברי בע"ב הנ"ל. וע' באו"ח סי' נ"ג סעי' כ' בשני בעלי תפילה שא' ברצון הקהל ואי בזכות אבותיו מי שירצה הקהל יתפלל ובמג"א דש"ץ הוא שליח הקהל ואין שליחת בעכ"ח. ב) וע"ד שאלה שניה לענין אלפים אמה בשבת ויו"ט מסערענטש לבעקעטש ולעדיעש בעניע והביא ההלכה הנאמר בגמ' עירובין דף ס"ו ובש"ע סי' ת"ח דאם כלה האלפים בסוף העיר שבין עירו ועיר אשר הולך שמה שנחשב העיר כד' אמות ושאלת כת"ר אם כך הלכה בשני עיירות או כמה עיירות עלי דרך שנבלעים בתוך אלפים זה ודאי צריכ' רבה ועיינתי בכ"מ ולא מצאתי בעניי דבגמ' לא נאמר רק עיר גדולה הולכ' לעיר קטנה ומפרש רבא שכלו אלפים חוץ או סוף העיר וידוע כי הרמ"א מיקל וכן במג"אוהכל מבואר במחבר סי' ת"ח ורמ"א מיקל רק דעיר שכן זה ומג"א סק"ב מיקל דגם בסופה סגי להיות כד"א ובחבר נאמר כלות המדה חוץ לעיר, אך בענין סערענטש בעקעטש ולעדיעש בעניא אינו בכלל שתי עיירות שאין אנו דנין רק על העיר שבתוך דרך מהלך דרכו דהעיר שיצא ממנו והעיר אשר מחוז חפצו לבא שמה זה בכלל ההולכי' נחשב דהא העיר שלן זה אינו נחשב כלל למדידות התחום אדרבה נותנים לה אפי' קרקף וע' בהרמב"ם פכ"ז מהל' שבת דהעיר שלן זה וכש"כ דר זה אפי' גדולה כנינוה אינו נחשב רק כד"א עם הקרקף שהוא שיעור ע' אמה כידוע והלא מבואר בסי' שצ"ח דאפי' כמה בתים זה אח"ז הכל נחשב לעיר ע"ש סעי' ד' ובמג"א הוציא את הבורגני מכלל זה ע"ש בסק"ח ודגו"מ שם. וע"כ הבתים החדשים שנבנו בחוץ לעיר סערענטש כן דינם אם אינם רחוקים זמ"ז רק ע' אמה הכל לעיר סערענטש יחשב ומבית אחרון מודדין ובזה כת"ר מבפנים מכוונ' לע' אמה אבל מה להם שייכות כבעקעטש פשיטא דרחוקים יותר מע' אמות וע' בנוב"י מהד"ת סי' כ' וחת"ס סי' צ"א ותו אין בידי, ידידו דוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן ח

שוכ"ט על ראש ידידי ה"ה הרבני הגדול וכו' כש"ת מהו' יעקב פאבער נ"י אב"י בק"ק פרעסבורג יצ"ו. הנני במודע כי יק"מ בא לידי אשר הציע לפני בענין הגהה לס"ת והוא בהסכמת ידידי הרב הגאון האב"ד נ"י, הנה ראיתי מ"ש ע"ד מרן ח"ס חיו"ד סי' רס"ה בענין תמונת ח' ושם תמונה משונה כידוע, והעיר כת"ר ע"ד במ"ש במס' שבת דף ק"ד ע"ב בהגיה אות אחת כגון דנטל לגגו של חי"ת ועשאו שני זייניי"ן וס"ל למרן מדקאמר לשון גגו משמע כל הגג וע' מס' מנחות דף כ"ט ובתוס' שם דאל"כ לימא חטוטרות

וע' בגליון מהרש"א שבש"ס ווילנא שהביא לשון הרמב"ם פי"א מהל' שבת הי"ג וז"ל שחלק גנו של חי"ת ודייק הגליון רש"א דס"ל כפרשיז"ל בתמונת ח' הנ"ל, וק"ל לפימ"ש ברשיז"ל שם שהספר צריך לכך ולדברי מרן לא ישאר רק ב' ז' הפוכים ומה זו הגהה, והנה ידוע במ"ש הרשב"א והר"ן בזה דהרשב"א הוכיח מזה דאינו משום חק תוכות רק ככדבק דיוטי והר"ן חולק דודאי הוי ח"ת ולא הועיל לס"ת מ"מ לענין שבת הוי חיובא ופירשו האחרונים דמ"ש רשיז"ל שהספר צריך לכך לא ס"ת ממש וכן פי' מרן ח"ס בחידושיו למס' שבת דהך ספר היינו לקרות וללמוד ודייק לי' ממ"ש רשיז"ל דמתקן לי' שלא יהא משהה ספר שיש בו טעות ומשום אל תשכן באהליך עולה ולמה ל"פ בפשיטות להכשיר הס"ת אלא ודאי דלא איירי מזה דבלא"ה אינו כשרה לקרות בו או משום קיום מצות כתיבת ס"ת, וא"כ לק"מ דלענין זה גם וא"ו הפוכות די דודאי לא יטעה לקרות משום וא"ו כיו"ב בפרט לפימ"ש בלבוש בחיבורו הגדול על א"ב שיש להעבות באמצעיתו וחד ביציאתו וחד בסופו וכן נוהגים הסופרים וע' בתשו' מרן ח"ס סי' רס"ט לענין י' שנמשך הקו מצד ימין ומתעקם לצד אם זה חשוב להיות ז' כהלכה והח"ס פוסל וראיתי במקדש מעט ע"ד דע"ק שכ' להכשיר ועכ"פ לענין שלא יטעה הקורא בלימודו פשיטא דלכ"ע הוי תיקון ודברי מרן ח"ס ע"ל דהא ודאי בתמונת חי"ת הנ"ל אפי' אם יטול כל גנו סגי כי מפני הזיוני' ותגין שבאמצע יוכר שהוא זיי"ן. והנה בלבוש וכן בדע"ק ומקדש מעט דיעשה החי"ת כשני זיי"ן וכשי' רש"י ג"כ וכמ"ש כדעת ר"ת, והנה החי"ת שציין כת"ר בס"ת אשר לפניו הוא כמו שני נוני"ן למראה עיני וראיתי בס' מאיר עיני סופרים שזה אינו תמונה וכמ"ש בס' קסת הסופר בשם ס' החיים ונטיעות של שמחה ועכ"ח צריך תיקון לפי"ד והכל בהסכמת הרב הגאון האב"ד נ"י ואין בידי עוד להאריך מפני ח"כ כ"ע. ידידו דוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן ט

שוכ"ט על ראש כבוד הרבני החרוץ וכו' מו"ה מרדכי דוד גאלדשטיין נ"י אב"י בק"ק ב' אויפאלאו יצ"ו. הנני ע"ד מ"ש שיש מקום להשוות המנהגים דיניח תפילין בביתו כמ"ש בפר"ח דכן נהג בהיותו בח"ל ודעתו לחזור לא"י דהי' מניח תפילין בביתו. לענ"ד אין זה השואה דלא שייך השואה רק במעשה שעושי' ושוה כ"א אבל מ"ש בצנעה ואינו רק משום מחלוקת אבל לענין לת"ת מה מהני כיון דהוא עיר אחת וב"ד א' ובנדון הפר"ח בלא"ה ליכא משום לת"ת כיון דהוי דומה למגילה דמ"ש המג"א דגם בני כרך או בני עיר מודים שכך לעשות בכפרי' או להיפך ה"נ בני א"י במקומן ליכא יו"ט וחייב בתפילין ומצרים ח"ל הוי י"ט א"כ המקום גורם והנה עיין בתשו' מרן חת"ס ח"מ סי' קפ"ח ובח"ו

סי' א' יראה חדשות לענין מנהגים והלכות הנ"ל דס"ל דלענין זה העיקר הרוב ודקבוע ומי שבאו ממקומות אחרים ונטפלים למקום קבוע ורוב בטל לגבייהו וצריך לעשות כמוהם כן הבנתי לענ"ד ד"ק והנה בנ"ז אין לתקן להניח בביתו דהא מבואר בסי' ל"ז דצריך גם להתפלל שמ"ע בתפילין. ב) מ"ש לענין דמשנים מנוסח אשכנז לנוסח סה"צ לענין תפילין שלא להניח לענ"ד לא תלי זב"ז דהא בתוס' מס' עירובין הוכיחו בפשיטות מירושלמי דצריך להניח תפילין בחוה"מ דכן מוכח ג"כ בסופ"ק דמס' ביצה ממ"ש כל מה שנאותי' ממנו משלחי' ביו"ט דהיינו תפילין בחוה"מ ע"ש ובתיו"ט ובעניי הוכחתי ג"כ ממ"ש הלשון דרע"א והי' לך לאות לאפוקי שבת ויו"ט דגופי' אות והא במס' מגילה דף כ"א במתני' זה הכלל כל שיש קרבן מוסף ואינו יו"ט כמו ר"ח וחוה"מ קורין ארבעה ביו"ט חמשה ביוה"כ ששה שבת שבעה אלמא דחוה"מ דומי' ר"ח שאינו יו"ט דעיקר יו"ט בשביתת מלאכה דהוי בכלל שמחת יו"ט כמ"ש לכם ולא לגבוה דמשום מצות מצה ומצות סוכה דהמצוות אינ' מוכח על יו"ט דהוי כמו שאר מצוות הנהוגי' בחיוב' מצוות כל יום כמו תפילין וציצית וכמ"ש במס' מ"ק דאין שמחה אלא באכילה ושתיי' וכמ"ש בראשונים דע"י ביטול מלאכה יש לו פנאי וזמן לשמח נפשו ותו אין אתי ידידו דוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן י

שלום וכ"ט על ראש ידידי ה"ה כבוד הרה"ג וכו' כש"ת מהו' אברהם יצחק סג"ל גרינבערגער נ"י אב"י בק"ק ור' פאלווא יצ"ו. ע"ד קהל עדת ק"ק ט"וו אשר קיבוץ האנשים מעולם היו רגילים בנוסח ספרד בתפילת' ורק שבאו לביהכ"נ שנתייסד מקדמת דנא בנוסח אשכנז והם חדלו מקהל הנ"ל מפני כמה סיבות ורק א' נשאר וזזה מעמיד דבריה' להתפלל נוסח אשכנז, ומעתה השאלה אם יכולים לשנות מהנ"ל והנה ידוע לפניו מ"ש המג"א בסי' ס"ח ומ"ש בתשו' מרן חת"ס ותשו' דברי חיים ודעת החת"ס שאין לשנות לא מאשכנז לספרד ולא מספרד לאשכנז ובת' דב"ח דכשנות לנוסח האר"י הק' מותר כמ"ש בס' משנת חסידים ולקוטי אמרים והרבה להקשות ע"ד מרן חת"ס ובת' מהרמשי"ק מיישב הכל ע"נ ואדרבה תלמיד האר"י הק' בפעה"ח מזהיר שלא לשנות ועיי' במג"א סי' קי"ד סק"ז כמ"כ ובת' בית היוצר השיב ע"ד מהרמשי"ק כי נוסח האר"י הק' אינו משום דנוסח ספרד כי נוסח שלו כולל הכל סולת מתוך האוכל ובת' מנחת אלעזר ח"א סי' י"א תשובה ארוכה מאוד ובכחו הגדול ואוצר ספרים שלו הוכיח בכמה ראיות דנוסח האר"י הק' כולל הכל וכמה דברים הי' נוהג כנוסח אשכנז ותפילת ש"ע הי' הכל כנוסח אשכנז וכן נוהגין ג"כ לע"ע בבית מדרשו ק"ק מונקאטש בתפילת שמ"ע נוסח אשכנז

וכמ"ש ג"כ בסדור יעב"ץ אם כי כמה דברי' מחזיק במנהג ספרד אך נוסח השמ"ע בטח כי זה הלשון עפ"י אנשי כנה"ג ואני בעניי ג"כ הכינותי תשובה בזה בספרי כבו"מ ח"א סי' י"ד ועיי"ש במפתחות שהבאתי שם ג"כ תשו' מרן חת"ס ח"ו סי' קפ"ח מה שהשיב להגאב"ד ק"ק ט"וו בדבר הנ"ל ושם דעתו דרובא וקביעות עיקר וכל הנספחי' ונטפלי' לרובא וקביעות ואפי' בקביעות לבד מועלת ותמוה בעיני כי בת' מהרמשי"ק ובית היוצר ומנ"א לא הביא' דברי ת' חת"ס הנ"ל ועוד השבתי לק"ק קראסנא בענין זה שהיו אנשים שרגילים מעודן להתפלל בנוסח ספרד ובכלילת הקהילה בביהכ"נ נוסח אשכנז ונפרדו הספרדים לבית מדרשי והתפללו נוסח ספרד ולא הי' ניחא לי' להרב אב"ד כי ברוב עם הדרת מלך והשבתי כיון שהספרדי' הנ"ל אינם רשאים לשנות מנהגי התפלות בין לשי' חת"ס ובין לשי' דב"ח צריך ליתן להם מקום להתפלל דבביהכ"נ א' יהי' משום לא תתגודדו והא כן משמע בת' מ' חת"ס בח"מ דמצי לקבוע שיהי' רק נוסח ספרד ושוב המיעוט נגרר אחר הרוב וכמ"ש המג"א סי' תצ"ג דהרוב כופין המיעוט להיות מנהג א' ועיי' בת' פרשת מרדכי סי' ד' דאזלינן בזה בתר רובא רק לענין ל"ת ס"ל דבר חדש דמי שנהג כמנהג אבותיו בניהם ואין בהם משום ל"ת דא"א להשוות אותן רק הב"ד בתחילת התקנה עוברים משום ל"ת מפני שאז הי' אפשר להשוות דעתן ובמג"א שם בשם ש"ג מסתפק אם נחרב המקום אם צריכין לנהוג כמקדם ובחק יעקב סי' תס"ה פסק בפשיטות דאם נעקר המקום ונעשה קיבוץ חדש דאין צריכים לקיים מנהג הקודם ויכולים לשנות מנהגן דפנים חדשות באו לכאן והביא ראייות לזה ושכן הורה הלכה למעשה בעיר וויען אפי' בחומר איסור שנהגו והביא דברי המג"א הנ"ל וסיים שאין ספק מוציא מידי ודאי שלו דהדבר ברור כמ"ש, והשתא בנ"ז לכל הדעות יכולים לקבוע מנהג התפילות לספרד דהא עכ"ח א"א לשנות נוסח אבותיהם וצריכים ליתן להם מקום להתפלל וכי איש א' יתן להם מקום והוא ישאר לבדו אתמהה דגם לדברי חת"ס יקבעו תפילתן עכ"ח כמקדם שרגילים וכש"כ לדברי ח"י דבנחרב המקום יכולים לשנות לכ"ע והא גברא והאי תרסק' במקומן יקבעו כדעת הרוב כמ"ש המג"א סי' תצ"ג הנ"ל כנלע"ד בס"ד. ב) מ"ש מעכ"ת לענין וויקסע"ן ובאקסע"ן בחוה"מ הנה בתפארת ישראל על המשניות בח' כלכלת שבת הביא וויקסע"ן שעשה גוי משרת בעד ישראל עובר שנים א' במלאכת מעבד ושנית משום ממרח ומסקנתו דמלאכה דאורייתא הוא ואסור ללבשן עד מוצ"ש ולהמתין בכדי שיעשה ועיי' במג"א סי' רנ"ב ס"ק י"ג דס"ל דאם הי' המנעיל מתוקן רק שהחליקו האומן מותר ללבשן דהא הי' יכול ללבשן בלא הנ"ל כמו בסי' רנ"ג וע"ש ביד אפרים ומ"מ י"ל דלענין איסור ממרח מודה והא דסי' תקמ"א דאם המנעלים נתקלקלים קצת אסור

לתקנם ע"י אומן בחוה"מ דל"ה דבר האבד מכש"כ דאסור הוויקסע"ן וכן אני נוהג דאיני מניח להיות וויקסע"ן בחוה"מ. ג) וראיתי דברי מעכ"ת בסוגי' דחמץ נוקשה מ"ש מדברי הגמר' ר"א וכמדומה שגם אני עמדתי עד"ז והוספתי להקשות ממס' יבמות פ' החרש שמביא ג' פסוקים שאסור להאכיל קטן בידים דם טומאה ושרצים ושם הצריכותא דא"א למילף משרצים ודם דשאני טומאת כהנים דאינ' שוה בכל, והנה בירושלמי דרש לא יאכל בחמץ דאסור להאכיל לקטנים וכן אית' בתו"כ פ' שמיני וצ"ל דא"א למילף איסור חמץ מהני ג' פסוקים דשאני חמץ דהו"ל שעה"כ וחוזר להתירא לאחר זמן ע"כ צריכין לגבי' ילפותא זו וכמ"ש ע"ד הרמב"ם לענין חצי שיעור דמה"ט א"א למילף מכל דחלב דפ"ב דמס' יומא, ומעתה לדברי הירושלמי אי ס"ד דבנשים ליכא איסור דחמץ ל"ל קרא לט"כ דהא חמץ נמי אינו שוה בכל כמ"ש ברישׁ מס' יבמות ובמס' נזיר גבי הקפת ראש ומדאצריך קרא ש"מ דאיסור חמץ איכא גם בנשים ול"ל כל כנ"ל. ידידו דוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן יא

שוכ"ט על ראש אוה"נ ה"ה כבוד הרבני החרוץ המופלג בתו"י כש"ת מו"ה דוד פריעדער נ"י אחדש"ה הנה בימים אלו מצאתי מכתבו עם השאלה וגם דבוק שטעמפעל לב"ד ולמען שלא יהא כגנוב אתי באתי להשיב ע"ד מ"ש לפי"ד ט"ז סי' כ"א דטליתות שלנו שהם רק למצוה ולהתפלל בעטיפות אסור לכנס לבה"כ ולפי"ז ממ"ש דבטלית קטן מותר הי' אסור לעשות ט"ק מטלית גדול הבלוי' דקדושת' חמיר' לא אדע מה שייכות זה בזה דהא טעמי' קאמר בט"ק שמכוס בבגדי' ואינ' משום קדושת' אלא בטלית גדול אי אפשר ואינ' מספיק לכסות' דעפ"י הרוב הטלית ארוך מהבגדים ועיי' בפמ"ג דמשמע דאם לביש ט"ק על בגדיו ואינ' מכוס' אסור לכנס לביה"כ וסיים שאין נוהגי' כלומר דכמה אנשי מעשה לובשי' גם ט"ק בגלוי' ואינם נזהרים לכנס בם לביה"כ ועיי' בסי' מ"ג לענין תפילין דיש בהם קדוש' ממש כידוע ועיי' במג"א ס"ק ב' ומ"ש עליו בפרמ"ג דמוכח מהך עובד' דבה"מ במ' מנחות ד' מ"ג דכשנכנס לבית המרחץ שהי' דואג דערום בלא מצוות ולדברי מג"א משום שאינו מזוזה א"כ מ"ט לא אמר כן כשנכנס לביה"כ דג"כ אינו מזוז' אלא ש"מ דמותר לכנס להביה"כ בטלית מצוייצת דלא כט"ז עיי"ש. וראיתי פלפולו הנחמד בסוגי' דשכיר מ' שבועות וכעת אין בידי לטייל אתו מפני ח"כ כ"ע עיי' בחדושי הרימג"ש בסוגי' וכבר הארכתי בסוגי' זו בס"ד. אוה"נ דוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן יב

שוכ"ט על ראש ידידי ה"ה כבוד הרב הה"ג וכו' כש"ת מהו' פלוני נ"י דומ"ץ בק"ק פלוני יצ"ו. הנני במודע כי יק"מ בא לידי וראיתי כי האריך מאוד בענין התקנה שנעשה דמי שהוא מגולח זקן אפי' אויראמיר"ט לא יעלה לקה"ת ביום ש"ק לא בשחרית ולא בתפילת מנחה ועי"כ ישנו מריבה ומחלוקת גדולה בביהכ"נ והנה לענין גוף הדבר האריך בתשו' מרן חת"ס חאו"ח סי' קנ"ט בתשובה שהשיב להגה"ק בעהמ"ס אהל דוד שהי' צווח על מגולח' זקן שהם מקור משחת דהוי משום חקת הגוי ובחת"ס ססי' הנ"ל השיב עליו דהדבר הותר פ"א מפני הסכנה בגזרת תתנ"ו וגזרת הרועי' ע"כ שוב נשאר במנהג הז"ל ובזה לית בי' משום בחקותיהם ל"ת ויותר יש להעיר ע"ד לבישת סנדל אוכמ' עפ"י הגמ' שהביא ממס' תענית דף כ"ד ע"כ סיים מי שנזהר קדוש יאמר לו אבל מי שיאמר שהם חוטאי' עתיד ליתן את הדין עיי"ש, ולענין עלייה לתורה שהאריך כת"ה להביא ראיות דשפיר מצינו להעלת' עיי' בס' שערי אפרים אות ל"ד שכתוב בפי' שמי שחשוד לעבירות מותר לקרותו אם לא שהוא מפורסם לבעל עבירה שעשה בפרהסיא ולא ידע עול בושת או מי שלגלג ע"ד חכז"ל ורגיל לדבר אפיקורסית כיון שהוא ממכחישי התורה בפרהסיא אין זה מברך אלא וכו' כ"ז מדברי הגאון מהר"ז מרגליות ז"ל שחיבר ס' היקר הנ"ל על כל עניני קרה"ת, והנה לענין בטול התקנה שהביא דברי הנוב"י ח"א סי' כ' מפני שהי' שלא מדעת כת"ה בידו לבטל לגמרי שא"א ע"י קבוץ כל הקהל עיי' בענין זה בתשו' מרן חת"ס חיו"ד סי' ה' שאם נתיעצו עם מרי' דאתרי' ולא נתרצה לתקנתנו אין בדברי אקרו"ט כלום משמע דבלא דעת' כלומר שלא נתיעצו רק שלא בחבר עיר תקנתן קיימת אלא דשם הי' למגדר מילת' ואפשר דבמקום דליכא הך צריכי' לחבר עיר וכת"ה מפנים היאך הי' התקנה ועיין עוד בדברי' סי' י"ג ובאו"ח סי' קכ"ב לענין ביטול תקנה על אסור קטניות בחה"פ נראה מדעתו שאין בידו לבטל לבנים אבל במקום שהמתקני' קיימים נתיר ע"י חרטה כמ"ש בפר"ח סי' תצ"ו שאסף שם מלא חפני' לענין מנהגי' תקנות כידוע וע' בספרי לבו"מ ח"א או"ח סי' קע"א היאך לנהוג. ב) וע"ד בנין ביהכ"נ תמוה בעיני שלא השגיח ע"ד ש"ע סי' צ' דבהמ"ד מקודש יותר וראוי להתפלל במקום רינה תפילה כמ"ש במס' ברכות שהתפלל בין עמודי ורק בלא מנין כתב רמ"א שלא לנהוג כן מפני מ"ע של ע"ה ולענין מ"ש מדברי מג"א סי' קנ"ד בשם הרא"מ ומשפטי שמואל ידוע מ"ש בת' מהרי"א סי' כ"ז דוקא לכתחילה והלפרד אבל לבטל מה שהעמידו כבר ברצון אקרו"ט אין בידם לבטל והביא ראיות עד"ז ועיי' בת' אמרי אש סי' ח' שאלה כזו וסיים דהכל לפי עיני' רואות לפי צורך שעה ואם כונת' אקרו"ט לש"ש והיינו שבטל ביהכ"נ

אבל לבטל ביהמ"ד מהיכ' תיתי ועיי' בדעת קדושים דבזמן הקור חשוב יותר במקום שמחממי' דידוע שאי אפשר לכוון בכוונ' בתפיל' בעת קרירו' וממהר וירוץ' והנה אפשר אני נוגע בדבר כי לי א"א להתפלל עת השחר בביהכ"נ מפני הכנה וכיו"ב, וכשהייתי בק"ק ברעזאווא כשהגיע זמן ימי סליחות אשר הבחורים הלכו לב"א ולא הי' אפשר לקבץ מנין התפילה והי' ביחידית רק נשארתי בביהכ"נ לשמוע ברכו וקדיש וקדושה כמ"ש במג"א ובאחרונים והכל לפימ"ש אדם. ידידו דוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן יג

שוכ"ט לכבוד ידידי הרבני החריף ובקי וכו' כש"ת מו"ה אהרן גוטמאנן נ"י אב"י בק"ק ווראנעב יצ"ו. הנני ע"ד השאלה אשר במ"כ שנשרף הבהכ"נ אשר אח"כ נדבו בע"ב לבנות ביהכ"נ החדשה ובא לידו סך המקובץ ואירע דבר כי בחור בטוב בא לבית אבותיו והנגיד הנ"ל בנה ביהכ"נ מפואר בכל המעלות ודעת כת"ה לפימ"ש ביו"ד סי' רנ"ט דביד הקהל לשנות בנדבות לביהכ"נ לביה"מ או ת"ת ויען כי ישנו תח"י כת"י ח"ת על סוגי' הש"ס מהגה"צ מו"ה זכריה שפירא ז"ל דעתו דהוי כמו לת"ת ולהספיק ההוצאות הדפוס להנ"ל ודאי זה צ"ע אך לדברי פסקי הרא"ש דבזה"ז מצוה לכתוב ח"ת משנה גמ' ופירושיהם וטעמי' דבזה העיקר למודינו ואין בנו כח ללמוד הלכות ופסקי' מס"ת כמו בזמן הש"ס והלא פירושיהם ודאי כולל גם ספרי דבי רב מיד גדולי הדור וע' בשו"ת מרן חת"ס יו"ד סי' רנ"ד דמשמע מניה דפירושיהם היינו דרשות חכז"ל ומדרשים ופירשיז"ל ורמב"ן וש"ס ופוסקים ללמוד ממנו ההלכות על ברי' והנה מעכ"ת בידו להבין ולהשכיל אם טוב הספר ע"ד הנ"ל דידוע דישנו ספרים דחריפא שמעתתא דרך עמקות הלימוד מ"מ אין אנו יודעין להמציא עי"כ הלכה ברורה ומעכ"ת בפנים. והנה בנ"ז שכתב מעכ"ת שנדבו או"א לפי ערכו והמקובץ בא לידו הא יש לדון דברי נדר ונדבה שיש בי' לתא דלא יחל דברו בפרט שבא לידו גבאי מעכ"ת וגם לדבר מצוה בזה אפשר דלא מהני אפי' טובי העיר במעמד א"ה דמבואר בסי' קכ"ג בגבו' לבנות ביהכ"נ עיי"ש בסעי' ד' וה' וכן ראיתי בתשו' מרן חת"ס סי' רמ"ב ביו"ד דהביא דעת המרדכי פ' בני העיר ופסק' בש"ע סי' קנ"ג סעי' ד' במי שנדר מקום לביהכ"נ והשרים מעכבים לבנות במקום הנ"ל וגמרו לעשות במקום הנ"ל בית המדרש ואיש הנ"ל עומד וצווח כלומר צועק וכמ"ש דאדעתי' דהכ' לא נדר ופוסק דמ"מ הוא עומד בנדרו ועד"ז הביא החת"ס בנדון דידי' שהי' מתנדבי' רק שא"א לגמור הבנין מפני צוק העתים ועד"ז הביא דברי רי"ו בדבר דניחא לי' לא שייך אסמכת' כמ"ש במקרא מלא אם יהי' אלקים עמדי וכן כיו"ב וה"נ

דודאי ניח' להו בבנין ביהכ"נ ולית בי' דין אסמכתא ועוד דעת הר"מ במרדכי דבדבר מצוה ליכא אסמכתא ע"כ לא מצי הדרי בהו ונדר' נדר וגם הטענה דאדעת' דהכ' לא נדר נמי ליכא כיון באותו עובדא נראה דגם הקהל לא הי' דעתם לבנות ביהכ"נ עד שנדר א"כ מחית נפשי' אדעתי' דספקו ושוב מחלק ג"כ דשם נראה דע"י עיכוב של השרים נתבטל לחלוטין אבל בנדון דידי' לא נתבטל רק שאין בידם כעת הסך הצורך ודאי יש תקוה אם כן בטלה טענה זו וגם להתיר נדרם חושש אם אינה דעת רבים ואם נראה מדעת מרן דגם עפ"י טובי עיר במעמד אנשי עיר לא מהני, והנה במג"א ס"ק ל"ה דאם הנודר אינו מאנשי העיר יכולין לשנות' אפי' לדבר הרשות דאדעתי' דדהו יהבו מעיקרא ואם הוא מאות' העיר אינ' יכולים לשנות' רק אם יש חבר עיר דהכל אדעתי' נותנים כמ"ש במס' מגילה וכמ"ש בסי' קמ"ג עי' מג"א ס"ק י"א, והנה ברמ"א פסק דעם טובי עיר ובמעמד אנשי העיר יכולים לשנות' ועיי"ש במג"א ס"ק ל"ו במה שמחלק בין הך לביהכ"נ של כרכים דלא מהני אפי' טה"ע במעמד אה"ע, ומעתה ק"ו בנד"ז דאין כאן מורה וגם כי בנ"ז ל"ש סברת החת"ס דליכא אסמכתא דניחא לי' דשם ישאר המקום שממה בלא ביהכ"נ ודאי ניחא להו בנין ביהכ"נ אבל בנ"ז דיש כאן ביהכ"נ מפואר למה יהי' ניחא להו ממעות שנדרו וגם מ"ש דטענה דאדעתי' דהכ' לא שייך היינו בנדון דידי' לא נתבטל ההסכמה כבנין דגם צריכי להו גם עתה משא"כ הכ' דודאי בבא הנגיד מו"ה מאיר נ"י ובנה בנין ביהכ"נ המפואר נתבטל ההסכמה וגם באמת לא צריכים עוד לביהכ"נ דכיון ביהכ"נ אחד מכיל' לכל בני העיר וגם איש עומד וצווח ולא יגרע כ"ז ממ"ש בסי' קנ"ג ס"ה דגם במותר אין לשנות אבל אם בנו ביהכ"נ ונעשה מותר מותר לשנות ובמג"א אפי' לדבר הרשות בטעמי' כיון שנעשה על דעת אנשי העיר ובנ"ז מותר מעיקר' הוי וגם לא יגרע ממ"ש בסי' קנ"ב דאין סותרין ביהכ"נ אפי' לבנות אח"כ משום פשיעותא או צלותי' אלא בוני' ואח"כ סותרי' ופי' במג"א דאפי' בכרכים מותר לעשות כן דכל העולם מרוצי' כיון דבונים ביהכ"נ אחרת. והנה אחרי כן ראיתי בת' מהר"מ שיק חאו"ח סי' פ' ע"ד השאלה במה שנדב נגיד א' ארון הקודש לתתו לחומת ביהכ"נ ואח"כ קנו ביהכ"נ ויש בו כל המצטרך וא"צ כהנ"ל אם רשאי' לשנות' לדבר חול והשיב בקיצור דודאי רשאי' לשנות' ושם פלפל משום הזמנה מילתא וסיים שם ואם מסרה לצבור או נדר' בתורת נדר צריך לקיים נדרו ולהניח הדבר לצורך מצוה כעין נדר כדאי' ביו"ד סי' רנ"ח. (בסי' רנ"ח לא מצאתי מזה ואפשר דיש ט"ס וצ"ל בסי' רנ"ו סעי' ד' או בסי' רנ"ט סעי' ג'), ועכ"פ לצאת לכל הדעות יתקבצו טובי העיר בפרהסיא כמ"ש הרמ"א סי' קנ"ג דזה הוי מעמד אה"ע ויסכימו למצוה מ"ש כת"ה. ידידו דוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן יד

ברכות לראש צדיק כבוד ידי"ע ומר ידי"נ הרב הגאון המפורסים שלשלת היוחסין וכו' כקש"ת מו"ה עקיבא סופר שליט"א אבדק"ק פרעסבורג יצ"ו. אחרי מודים דרבנן פני הדר"ג הנני ע"ד אשר ענותנותו הרבני להציע לפני מך ערכי שתים שהם הרבה. והנה ע"ד העמדת תנור להתחמם בעת הקור בבהכ"נ הגדול והביא דברי שו"ת בית שערים סי' נ"ו שטרח למצא טעם למה באמת אין עושים כן בשום מקום ומסקנתו משום איסור שבת ובנד"ז כ"ש הנ"ל דבתנור זה מסיקין בעש"ק והחמימות לא יחדל כ"ד שעות, ולענ"ד הדבר פשוט כי לפני דור שלפנינו ל"ה שכיחים כלל תנורים של מתכת אשר ע"י יתפשט החמימות וזכורני בימי ילדותי לא נמצאו רק תנורים לבנים ואצל עשירים תנורים של רעפים [קאכלען] ובהכ"נ רחבת ידים ועזרת נשים רובא ככולה נפרד ע"י מחרכי' והצינה ירד לתוך בהכ"נ של אנשים ול"ה די ספוק' לחמם שניהם ולהעמיד תנור גם בע"נ כי מועטים המה אשר מפונקים לילך בימי החורף לביהכ"נ כידוע, ואפשר שהי' טעמן גם למ"ש בסוף מס' תענית גבי ריב"א ערב ת"ב הי' אוכל פת חריבה במלח וקיתון של מים ויושב בין תנור לכיריים ופרשיז"ל מקום מנוול ומבואר באו"ח סי' קנ"א דדבר שלגנאי אסור לעשות בבהכ"נ וכמו ליכנס באפונדתו ומקלו ותרמילו וכיו"ב. אלא שי"ל דמזה אינו ראי' דסתם תנור וכיריים מבשלין ואופין בהם כמ"ש במס' שבת בפ' כירה ע"כ ודאי הוי דבר מאוס אבל להתחמם אינו בכלל זה והראי' דבמס' תמיד פ"א חשב ואזל הלשכות וחשב ג"כ לשכת המוקד ופרשיז"ל במס' פסחים דף פ"ה משום דכהנים הולכים יחף על הרצפה ושל אבנים צריכין להתחמם ע"כ הי' לשכת המוקד הנ"ל והי' חציה בקדש כמ"ש בפי' הרא"ש שם א"כ לכאורה ביהכ"נ לא עדיף מיני' דכמה דברים ילפינן ביהכ"נ מבהמ"ק כידוע, אלא דגם עד"ז י"ל דשאני כהנים דהוי צורך עבודה וכמה דברים מתירין לצורך עבודה כמ"ש בסוף"ק מס' עירובין וכהנים זריזין הן כמ"ש סוף"ק דמס' שבת גבי מאחיזין את האור במדורת בית המוקד. והנה ראיתי בס' אש"א מהדו"ת על או"ח מבעהמ"ס דע"ק בסי' צ' במ"ש שם דלהתפלל בביהמ"ד קודם לביהכ"נ שלא יתבטל מלימודו וכ' שם אם ליכא ביהמ"ד אינו רשאי להעמיד ביהכ"נ אחרת משום ברוב עם הדרת מלך אלא שאם מסיקין בחורף לעת הקור בביהכ"נ קבוע ובביהכ"נ הקדום אין מסיקין מצוה יותר לילך לביהכ"נ שמסיקין דבמקום צנה אינו יכול לכוון כ"כ וגם הש"ץ ממהר בתפילתו משום הצנה אפי' יש לו מלבושים עבים המחממין יש עליו למשא כידוע והוי עכ"פ כמו ריח שכר כמבואר בסי' צ"ח דאין להתפלל שם, וכיון שכן הי' מצוה להדר"ג ואקרו"ט לילך למקום תפלה שמסיקין וישאר ביהכ"נ הגדולה בלא מנין ועכ"פ

לדבריו מצוה להסיק בביכ"נ משום כוונת התפילה וא"כ האיך להיפך לאסור ההיסק דסו"ס ודאי ילכו אקרו"ט לביהכ"נ הגדולה כידוע ומובן שיעשו שלכ"ד, כ"כ לענ"ד אם יסכים הדר"ג להתיר העמדת תנור ומה טוב שיהי' צורת התנור ומראה שלו כמו הכותל ושיהי' שוין בשטח עד שלא יהי' ניכר כתנור בפ"ע, והסקת האויר (לופט הייצונג) ודאי טוב כמובן ותו אין בידי וכ"ז עם הסכמת הדר"ג עם בד"צ שלו. ב) ע"ד פלא שנשאל הדר"ג מת"ח א' באשה שילדה כח' חדשים והרופאים עשו תחבולה שנתנו תינוק הנ"ל לתוך תיק של זכוכית אשר חמימותו כמו ברחם אמו ופרנס' אותו ע"י שפופרת לתוך הטבור וחי עי"כ ו' חדשים אם יצא מכלל נפל כיון שחי יותר מל' יום או נימא דוקא אם שהה וחי כמו דרך הילדים בעלמא לא ע"י תחבולה, והדר"ג השיב בראי' מהמעשי' שהביא בגמ' מס' חולין פא"ט דף נ"ז שעשו קרומין לנקיבת הגרגרת ושפופרת לנשנטה ירכה וחיו והשיב בגמ' דתוך י"ב חדש הוי אלמא דאם היתה חי' י"ב חדש הי' כשרה אם כי עפ"י תחבולה נעשה, והנה הוא ראי' אלימתא לכאורה אלא שכל הענין של בן ח' אי מהני בבן ח' אפי' גמר' שער' וצפרני' בשהה כ' יום שהעיקר תלי' במ"ד ביבמות דף פ' אמר ר"א בן שמנה אין עושין בו מעשה עד כ' שנה דלא כרבי ולא כרשב"ג אלא כרבנן וא"כ לא מהני כלל רק כ' שנים דאז נתברר שהוא בן קיימא כן פי' התוס' שם ופסקו כר"א ולא כאר"י א"ש במס' שבת פ' ראי"ד דף קל"ז ובאה"ע סי' קנ"ו בב"ש סק"ג הביא שי' הרמב"ם והטור לענין מילה ואבלות וכיו"ב ולבסוף הביא שי' התוס' יבמות הנ"ל דל"מ ל' יום רק עד כ' שנים ונראה שכ' פסק להלכה כר"א שכ"פ הריב"ש בתשובותיו וכ"ד הרא"ש א"כ בנ"ז שחי' ו' חדשים בתוך תיק של זכוכית מה מועיל ואפי' בלא תחבולה לא מהני להקל לענין יבום וכיו"ב בדאורייתא. וגם על ראי' שהשיב הדר"ג י"ל דטריפות ענין אחר הוא כמ"ש הר"ן בסוגי' דריאה בשי' רשיז"ל דאין סרכא בלא נקב ומה מועיל סרכא כסדרן הא טריפה אין חוזר להיות כשרה כמ"ד בפ' בהמה המקשה ובשר בשדה וגו' כמו טריפה אינו חוזר להיות כשרה כך קדשים שיצאה חרץ למחיצתן אינו חוזר לכשרות אפי' חזר ונכנס לפנים ותי' עפ"י מ"ד בדף נ"ד ברישבא דמחו בכוליא ומתה ומ"מ כשרה אם נשחטה קודם שמתה משום דאם בדרי כה סמא הוי חי' אע"ג דלא בדרי לה סמא מ"מ כיון שיש רפואה בעולם אינו טריפה מה"ט גופא דכלל גדול דטריפה דוקא שאין שום תחבולה להחיותו וכל שיש איזה תיקון מעיקרא אינו טריפה וה"נ בסרכא כל נקב שראוי להעלות סרכא כסדרן מעיקרא אינו טריפה אלא שאין אנו בקיאין איזה נקב ראוי להעלות סרכא דאין כל נקבים ראוים לכך ע"כ נקב בלא סרכא מטריפין אבל בהעלות סרכא כסדרן חזינן שזה הי' מן הנקבים שראוי להעלות סרכא ומעיקרא לא היתה טריפה

[וע' בדג"מ סי' מ"ט ומ"ש עליו בשו"ת נטע שורק סי' כ"ח ובספרו עה"ת בפ' נח ע"ש וכבר קדמו בהגהות אמרי ברוך וגם בראש אפרים בקונט' הראיות לסי' ל"ט אות ט"ז ע"ש] וא"כ ה"נ י"ל על הראי' של הדר"ג דודאי אם הי' חי' י"ב חדש הא יש לה רפואה ומה לי רפואת סמא או רפואת קרומית של קנה אבל להפקיע מתורת נפל דבבהמה הוי נבלה וכמתה דמי דע"כ ל"מ שחיטה אפי' לטהרה מטומאת נבלה ולא כטריפה ששחטה כמ"ד במס' שבת דף קל"ו ומס' חולין דף ע"ב וע' תבו"ש סי' י"ג ס"ק ט"ו שהאריך בזה ע"ד הש"ך ס"ק י"א ושם בדגו"מ ותשו' בו"ש כנלענ"ד ברירי' דמילתא בס"ד. והנני לסיים בכל חתמי ברכות. ידידו דוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן טו

שוכ"ט על ראש ידידי ה"ה כבוד הרב הגדול וכו' בנש"ק כש"ת מו"ה שמואל הכהן שווארטץ נ"י אב"י בק"ק סאטמאר יצ"ו. יק"מ בא לידי ופלא בעיני כי הבאת הדברים לידי כך ידוע לך כי איני כדאי ללמד בנ"י בני עלי' קשות והנה הבאת ג"כ דברי ת' תשורת ש"י ולדעתך מ"ש ראי' מברכת כהנים הוא ראי' שאין עליו תשובה הנזכר בשם פאר הדור, והנה שערי תשובה לא ננעלו ע' בס' שערי אפרים ממרן מהר"ז מרגליות דף ז' בפרט בפתחי שערים שם סק"ט שהשיב דאין ראי' מברכת כהנים דצריך פנים אל פנים וגם הקב"ה נושא להם פנים ע' במס' סוטה דף ל"ח הוא גמ' ארוכה דדרשינן מדכ' אמר להם, ומחכם הדורש ג"כ אין ראי' דהוי דרך ארעי וסיים שהוא דוקא על רב שהוטל עליו לדרוש אבל מי שממציא עצמו לדרוש אם יודע בעצמו שכוונתו לש"ש ולכבוד תוה"ק רק להחוי חורפי' או מפני שכר כספים נתקיים בו שאין לו תיך ויש לו אחוריים וכו' ע"ש. ומ"ש בתשורת שי בדברי ט"ז סברתי' דאה"ק הוי רשות בפ"ע ובסי' ת"נ העתיק דברי הלבוש כהווייתו כמ"ש בזה בפרמ"ג בין קביעות ודרך ארעי כתב עד"ז מנ"ל לחלק בזה, ולענ"ד עכ"ח צריך לחילוק זה דאל"כ האיך מצינו ידינו ורגלינו בביהכ"נ כ"פ שמוציאין ב' או ג' ס"ת כגון בר"ח חנוכה והשמש או איש אחר תופס הס"ת ויושב על הספסל שעל הבימה והעולין לקה"ת אחוריהם נגדו או בין גברא לגברא דמותר לצאת והפתח של ביהכ"נ עפ"י רוב נגד הבימה וכמו ק"ק פה עכ"ח אחוריו נגד הס"ת ועכ"ח צ"ל שזה דרך ארעי ומותר וגם הוא דבר שא"א ואין דנין אפשר משא"א ע' מנחות דף פ"ב, והלא תראה כי בעובדא דתשורת שי הי' האה"ק אמה על אמה ורום ג' אמות כשיעור מקוה ע' במ' כלים רפ"ו בכלים הבאים במדה עיש"ה וכמ"ש ג"כ בתשו' חות יאיר סי' קפ"ד דרום י' טפחים היינו למעלה מראשו של אדם וכ' דכן משמע בלשון הטור בשם הרמב"ם סי' רפ"ב ובזה ודאי שומעין במ"ש בס' יד החזקה ולא מ"ש בשמו בפאר הדור וכמדומה

אשר שמעתי שאין סומכין דהכל מידו הגדולה וכמ"ש לענין מ"ש בפיה"מ להרמב"ם דכ"כ סותר מ"ש ביד החזקה ואפי' בדברי הרא"ש כתב התיו"ט דאם סותר מ"ש בפסקים הולכין אחר הפסקים. ב) ולענין מ"ש לסמוך אדברי מג"א בסי' רנ"ג ס"ק ל"ב להתיר לשפוך מים חמין בנראה שהתבשלי' מצטמקי' דכן נוהגין אנשי מעשה, והנה אם הי' נמסר הדבר בידיהם אבל ידוע כי הוא ביד הנשים וכי הם מבחינים אם אינו מצומק כ"כ עד שאינו ראוי לאכילה דאז הוי בישול דאורייתא כמ"ש הרמ"א בסי' שי"ח אפי' בפושרין אסור, וכ"פ ראיתי שמביאים טשאפענ"ט והאפונים [באנטליך] מצטמקים כ"כ עד אשר מקצתן אינו ראוי לאכילה כלל ע"י קשיותו וכן הוא כ"פ בבשר עוף ובלא"ה אין ראי' מדברי מג"א די"ל דהתבשיל הי' עפ"י היתר כמ"ש במס' שבת דסמוך מדורה יש היתר טפי מעל הכירה כיון שצריך להרחיקה מן המדורה עד שלא יהי' יד סולדת איכא הכירא ולא יבא לחתות והא הביא ראי' מדברי רמ"א בסי' שי"ח דאיירי דע"י סמיכה לכירה הוחם ולא ע"י כירה דקיימ"ל דנפשט האבעי שם דף ל"ח דסמיכה מותר. וה"נ דכוותה אבל בהני "טשאלענט אפען" פשיטא דיש לחוש משום שמא יחתה וע"ש במחה"ש שכ"כ להדי' דלענין שמא יחתה אין נ"מ אם נתבשל או שהם חמי' דנימא דאין בו משום בישול אבל שמא יחתה אית בהו כנלענ"ד. והנני לסיים בכל חתמי ברכות. ידידו דוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן טז

לכבוד ידידי הרב הה"ג שלשלת היוחסין וכו' מו"ה משה גרינבערנער נ"י ראבד"ק מיהאלאוויטץ יצ"ו. הנני במודע כי יק"מ בא לידי ובו ענותנותו הרבני לאמור דבר אשר כבר הלכו בו נמושות מאשר במ"כ בקלויז אשר נתחנך בר"ה העל"ט וסדרו הספסלים ג' שורות בצפון ודרום אשר פונים כלפי מזרח ולמטה ג' שורות פונים מצפון לדרום ומדרום לצפון וכאשר בא חכם הצדיק המפורסם והרעיש עד"ז ושלא ילך לקלויז הנ"ל עבור זה ולכבודו שינו המקומות כמו ג' מקומות אחרונות וכאשר יצא מן העיר נתרבו מחלוקת שיש ביניהם שחזרו למקומו הראשון אשר רק נח"ר עשו להצדיק ועי"כ באו לפני כת"ה אשר נטה לדרוש משכלע"ד. והנה ידוע כי יצא לאורה ת' מהריא"ץ ת' בית שערים ות' ערוגת הבשם המחמירים לעשות כנהוג מקדמת דנא מצפון לדרום ומדרום לצפון ובאמת תשו' צ"צ סי' צ"ד אין פירוש לתשו' ע"ד הוספות הספסלים שעי"כ יהי' מקום צר לספסלים ראשונות בזקופת דף למען החזיק הסדור וכיו"ב ועכ"ח הי' כן שפנו למזרח וכן ראיתי בס' תורת חיים מהג' מו"ה יעקב שלום ז"ל בסי' ק"נ שמזה ראי' שאין להרהר אחרי ביהכ"נ שהספסלים מסודרים למזרח ובכמה קהילות מקום גדולי רבנים וצדיקים

כן נעשה וכן כאשר באתי לק"ק ברעזעווא יצ"ו מצאתי כן שכל סדר הישיבות במקומות הספסלים ושנועגדע"ר היו פונים למזרח וידוע שהי' שייך לדגל ק"ק וועלבוי מקום הגאון המפורסים מו"ה קאפל חריף ז"ל וכל שנה ושנה בא לק"ק הנ"ל ודרש בביהכ"נ ואח"כ נתקבל הגה"צ מו"ה ישראל בצלאל ז"ל לאב"ד שהי' אחי הגה"ק מו"ה עמרם חסידא זצ"ל וכן הגאון מהר"מ שיק ז"ל כ"פ באו לבקר מקום מולדותם ובני משפחה ולא ערערו על הנ"ל, וזה היום שמעתי מפי איש חסיד מיחוס רבנים הגה"ק מבעלז כי גם בק"ק סאטמאר כך הוא סדר הישיבות בביהכ"נ ועוד הוסיף לומר כי גם בק"ק סטראפקאף כך סדר המקומות בביהכ"נ והגה"צ האב"ד נ"י ג"כ הולך לביהכ"נ הנ"ל וא"כ תמוה בעיני מהו שהרעיש ע"ד הקלויז במ"כ, ואפשר כי איזה בקעה מצא במקומו ואנחנו לא נדע וע' במס' בב"מ דף ק"ז במ"ד התקוששו וקשו אמר ר"ל קשוט עצמך ואח"כ קשוט אחרים, וגם כי דברי התוספתא כמ"ש הרמ"א ע' בהגר"א שציין התוספתא והרמב"ם ע"ד הרמ"א משמע דס"ל ג"כ להלכה כך הוא, ובאמת מ"ש בת' בית שערים דלהכי שנו מדברי הרמ"א מפני דברי מ"ש במס' סופרים שהמגביה צריך להראות ג' עמודים לעם לפניו ולאחריו ומהצדדים וזה צ"ע דבמס' סופרים מבואר דזה צריך להיות מיד שמוציא הס"ת רק בד"מ כ' שאנו נוהגין לעשות אחר הקריאה וא"כ סתירה מדברי עצמו, ועוד המחבר לא פסק כדברי מ"ס רק כמ"ש בתלמודא מס' מנחות להיות גולל על ברכיו כמ"ש בסי' קמ"ז ס"ד ושוב בסי' תר"ס לענין היקף בד' מינים שצריך לפנות לימין פי' בל"ש דלפי"ז עכ"ח המח' ס"ל דעמידת המקומות בצד הכותל צפון ודרום כלומר דמסודרים ממזרח למערב והיינו כמנהג ביהכ"נ ישנים וא"כ שוב מוכח דלא כמ"ש בבי"ש כמובן. וראיתי מ"ש כת"ה דאין לומר דהוי כמו הקמת מצבה דעכו"ם בזה"ז בחו"ל אינם עע"ז רק מנהג אבותיהם בידיהם. והנה במס' חולין דף י"ג שם מסיק בגמ' דרובם אינם עע"ז ובמס' נדרים דף נ"ג מוכח דבכגון זה לא אזלי' בת"ר די"ל דנתכוון גם למיעוטא בספק דאורייתא והא בת' מהריא"ץ שפיר קאמר דאינו דומה למצבה דהספסלים אינם רק לישיבה ולא להתפלל עליהם. והנה בנ"ז שחתמו לעשות מכאן והלאה כדברו יש לדון אם אינו כמו נדר לדבר מצוה לנהוג כדעת האוסרים וע' במג"א סי' תקנ"א דמנהג שהוא כחד פוסק אם כי דלא קיי"ל כוותי' מ"מ אין לו התרה. וגם יש לעיין אם כתיבה כדיבור עיין בתשו' מרן חת"ס חיו"ד סי' רכ"ז, וגם יש לדון משום איסור המבואר ביו"ד סי' רמ"ב ושם בקיצר הוראת או"ה בש"ך אות א' וכת"ה מבפנים אם כ"ז דומה להההוראה זו, וגם מ"ש שרק לנח"ר עשאו ודילמא מכל הני טעמים יחזור מהוראתו, וידוע לפניו כי בת' מהריא"ץ מיקל אם העמוד [שטענדער] במקומה, וכן יש להציע לפניו מ"ש בתשו' אמרי אש סי' ז' לענין

קרש שזכה דאפי' מדרום לצפון אם כי צפון עיקר כידוע. והנני לסיים בכל חתמי ברכות ידידו דוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן יז

שוכ"ט על ראש ידידי ה"ה כבוד הרה"ג וכו' מהו' יחזקאל הלוי יונגרייז כ"י דומ"ץ ק"ק עפעריעס יצ"ו. יק"מ בא לידי ומפני ח"כ ומיחוש השועול' פ"ע לא באתי עד הלום להשיב בדבר הלכה בעובדא שאשה קנתה שני נרות [לייכטער] והסתפק דילמא נשתמש בבית תפלה שלהם והוי משמשי' ע"ז ואין להשתמש לנר מצוה כמ"ש ביו"ד סי' קל"ט ובאו"ח סי' קנ"ד בט"ז דהה"ד לייכטע"ר וראיתי כי כת"ה צלל להמציא התיר' ולענ"ד ל"צ לכל זה וכי בכל דבר שיש ביד גוי או בביתו ניחוש להנ"ל הלא בסי' קל"ט בסעי' ה' מונה הדברי' שמוכיחים שהם לתקרובת ע"ז וכן בסי' קמ"א בצורות וכיו"ב שמוכיחי' שהם בעצמ' ע"ז אבל דברים כגון כלים וכיו"ב דשכיחי' בביתם ג"כ לענ"ד פשיטא דאזלינן בתר רובא דלאו לע"ז נינהו ויותר מזה בגמ' נדרי' דף ס"ז ע"ב גבי עובדא דר"א דהוי לי' אבא כלומר עצים ביער ומכרו לבי נורא וא"ל רבינא לר"א דהוי משום לפ"ע לת"מ והשיב לו רוב עצים להסקה ושם פי' בר"ן דהיכא דאיכ' למתלי תלינן והא שם באו"ח סי' קנ"ד בסופ' לענין מומר לע"ז דאין מקבלי' ממנו נרות משום מ"ד במס' חולין מכם ולא כלכם ולא קאמר משום דניחוש משום משמשי' ועיי' ביו"ד סי' קנ"א ענין איסור למכור להם משום לתא דע"ז ג"כ מונה דברים שרגילים לתקרוב' וכלי' שלהם ע"כ לענ"ד אין לחוש בצירוף התירים שהציע מעכ"ת בכחא דהתירא וגם בלא"ה כתב המג"א בסי' תקפ"ו דהני מ"ש בסי' י"א לענין ציצית ובסי' קנ"ד לענין משמשי' לביהכ"נ הוי דומי' מה דאבעי' לי' ר"ל במס' ע"ז דף נ"ד באשרה שבטל' או קרן פרה לשופר מהו למצות לולב דמסקנת המג"א דבדיעבד יצא רק לכתחילה אסור משום מאוס למצוה וה"נ כן הוא וא"כ שפיר מתיישב' דברי א"כ דכל זה בנר דהוי מצוה משא"כ הכייכטע"ר וכיון שא"צ למצוה מה מיאוס שייך וא"כ מ"ש הפרמ"ג מיו"ד רנ"ט דהביא הש"ך בשם המרדכי דמנורה כיון דמצוה מתקיים בלא לייכטער דנר בלא לייכטער כמ"ש ביוהכ"פ ג"כ מתקיים המצוה וגם בלא"ה י"ל דסתם מנורה הוי הדלקה בשמן דא"א בלא מנורה משא"כ לייכטע"ר סתמא לנרות שעוה וכיו"ב ואצ"ל והנני ידידו דוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן יח

שוכ"ט על ראש ידידי ה"ה כבוד הרבני החריף ובקי וכו' כש"ת מו"ה שלום צבי אדלער נ"י אב"י בק"ק גוו"ד יצ"ו. אחדש"ה הנני במודע כי יק"מ בא לידי וראיתי כי צלל במים

אדירים בחו"ב וא"צ לדידי רק בכ"ד צריכי' להעמיד' על האמת והנה במ"ש לענין דיש נוהגין לטול נט"י לסעודה בחדר המרחץ והביא מ"ש בסי' רכ"ז היוצא מבה"כ בלא עשה צרכי' דמברך על הרעמים ולא נזכר מבית המרחץ אם כי צריך נט"י כמ"ש בסי' ד' עיי' בהרא"ש מ' ברכות ד' נ"ו שהביא דין זה מהירושלמי ושם נאמר מביה"כ וקוטלקי ושם במעדיו"ט דיש אומרי' דהוא מרחץ או במקום שמקצבי' בשר ובר"ן מ' פסחים פ"ק בסוגי' דברכת בעור חמץ הביא הירושלמי הנ"ל וכתב להדי' מרחץ אם כאן דיוק' של כת"ה דהכל חד ועיי' בא"ר וחמד משה סי' הנ"ל וביאר בא"ר דהכל משום שלא לאבד הברכה המוטלת עליו ע"כ התיר הנ"ל א"כ בנט"י לסעוד' דל"ל הכ' דלא ליכול ולא יברך כמ"ד בס' מ' ד"ה לא שייך כל הנ"ל ומצינו כיו"ב סברא כזו ביד אפרים סי' תקנ"א ע"ד מג"א שכתב דלא מצינו כי אבל אסור לברך שהחיינו והביא בשם גדול ננהו שלא מצינו הא אדרבה מצינו שיברך שהחיינו בסי' רכ"ג במי שמת אביו דמברך גם שהחיינו אם נפלי' ירושה ותי' דאין משם ראיי' דחל עליו הברכה מיד משא"כ בפירות וכלים חדשי' דיכול להמתין וה"נ הא יכול להמתין מלאכול ומנה מצוה רמי' עלי' ועיי' במג"א בסי' כ"ו בשומע קול רעמים במקום ששואל מפני הירא' ומשיב מפני הכבוד דיברך מק"ו לכבוד שמים ובודאי דאינ' רשאי' לברך על איז' הנאה אכיל' וכיו"ב. ע"כ לענ"ד אין מקום להתיר לטול במרחץ ולאכול חוצה כיון דצריך נטילה ואין חיוב מצוה רמי' עלי' וכמ"ש בא"ר וחמד משה הנ"ל ועפ"י דברי הירושלמי שהביא הרא"ש ולחד פירוש' של המעדיו"ט ולפ"ד הר"ן פסחים מרחץ דהוי כביה"כ אסור לעשות כן ועיי' באו"ח ססי' קס"ד בנגע בתוך הסעוד' במקומות המכוסי' שוק או ירך במקום מלמולי זיע' דצריך לטול ידיו שנית עיי' במג"א שם והם מדברי הרמב"ן ולמה יגרע יציא' ממרחץ שנזכר ג"כ בסי' ד' הנ"ל. ומ"ש כת"ה בענין הנטיל' במקום שאינ' ראוי' לברכה עיי' בס' היקר קול ארי' סי' ח' כמה ככלי' בענין ברכות עיש"ה והנני לסיים בכל חתמי ברכות ותשועות ישראל כא"נ הטהורה ונפש ידידו דוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן יט

להרבני המופלג וכו' כש"ת מו"ה יוסף האללענדער נ"י אב"י בק"ק שטיינעמאנגער יצ"ו עתה באתי ע"ד מ"ש אם בנט"י בין יד ליד הוי הפסק והביא דברי רמ"א סי' קנ"ח בטעם דהוי עובר לעשייתן שגם הנגוב מן המצוה וממילא אין בזה משום הפסק דנגוב הוי מצות נט"י והביא ג"כ דברי הגמ' מס' ברכות דף מ' טול ברוך א"צ לברך הבא מלח צריך לברך וק"ל דלמה לא יצטרך לחזור ולטול ידיו, והנה מע"כ מדמה הפסק בין נטילה למוציא ואכילה כמו בין ברכה למוציא ושאר דברים שצריכי' לברך ואינו דומה כלל דאפי' למ"ד

דס"ל דאין להפסיק בין נטילה לסעודה אינו רק זהירות בעלמא כמו שהוא לשון המחבר סי' קס"ו י"א שצריך להזהר אבל בדיעבד אם לא נזהר אי"צ לחזור ולטול ידיו כמ"ש גם בא"ר שם בשם כה"ג וע"ת דאפי' כדי הילוך כ"ב אמה דס"ל לרמ"א דזה ודאי הוי הפסק מ"מ בדיעבד א"צ לחזור וליטול ידיו ואלו בין ברכה למוציא לכ"ע אם הפסיק אפי' בדיבור בעלמא צריך לחזור ולברך כמ"ש בסי' קס"ז סעי' מ"ו ושם ליכא פלוגתא כלל וכאן יש מחלוקת ר"י ור"ת ורק במזיגת הכוס בחמין שצריך דיקדוק גדול שלא יחסר המזג ס"ל לפוסקים דצריך לחזור וליטול ידיו ע"כ דברי התוס' מס' פסחים דף ק"ו ע"ב דקדוש ל"ה הפסק ומזיגה הוי הפסק ושיטת ר"ת לחלק בין שבת לחול דבשבת ל"ה הפסק דהכל מוכן ולא חיישינן דיסיח דעתו בהילוך וכיו"ב משא"כ בחול א"כ מה קשי' לי' למע"כ ממס' ברכות דף מ' לענין לחזור ולברך למ"ד דהבא מלח אינו מצורך סעודה אבל לחזור וליטול פשיטא דאי"צ כנ"ל בדיעבד וכי גרוע ממ"ד דאם יכול להתנות על נט"י בשחרית ליום כולו וכי באין אומר ודברים איירי ועיי' בסי' קס"ד והוא מש"ס חולין דף ק"ו כלל הדברים הפסק שבין נטילה לסעודה אינו רק זהירות וכמ"ש בתשו' מהרש"ל סי' ל"ד הובא בט"ז לבד מזיגת הכוס לדעת המחה"ש דהוי היסח הדעת גמור, ועתה נבא לנדון זה אם בין נטילת יד ליד הוי הפסק שיהא צריך לחזור וליטול ידיו וזה צע"ג כלומר אם הוא חשוב בין מצוה למצוה או בתוך המצוה כידוע שיטת הרי"ף במס' ר"ה וכן קיי"ל בש"ע סי' תקצ"ב דבין תקיעות דמיישוב לתקיעות דמעומד אסור להפסיק אבל אם הפסיק מ"מ אי"צ לחזור ולתקוע ולא דמי לתפילין דקיי"ל במס' מנחות דצריך לחזור ולברך על תפילין של ראש שתי ברכות להניח ועל מצות לדידן כמ"ש הרמ"א סי' כ"ה דשאני תפילין דהם שתי מצוות כמו דתנן בפ' התכלת שני תפילין אין מעכבים זא"ז ואם אין לו רק א' צריך להניחו והקש' כפי' לפוסקים אחרונים דאדרבא כיון דשני מצוות הן הסברא יותר דלא יפסיק ההפסק וכי בין ציצית לתפילין יש איזה חשש הפסק ותי' בזה לפימ"ש הר"ן במס' ר"ה בשם הרז"ה אם כי שתי מצוות הן היינו לענין קיום המצוה אחת להם כמ"ש והי' לאות וגו' אז צריך ב"ע וא"כ שניהם לזכרון עיי"ש וע' בלב"ש סי' כ"ה ע"ד הגאון מו"ה יצחק הלוי ז"ל אחי הט"ז שם אם הכלל בין שני מצוות דאין להם שייכות אהדדי אין שום הפסק להפסיק הברכה ובמצוה אחת בתוך אמצע המצוה כמו בדיקת חמץ בסי' תל"ב ובתוך התקיעות בסי' תקצ"ב לכתחילה אסור להפסיק אבל בדיעבד יצא ול"צ לחזור ולברך. ועתה נראה לענין נט"י ב' יצא ומצינו דנטילת יד א' ג"כ מצוה כמ"ש במס' ברכות דף מ"ג בסדר הסיבה דקודם הסיבו על המטות היו שותין כוס יין וצריך נטילה ליד א' והוא משום טו"ט שלא יטמא היין בידים מסואבת מיטמא כשותה

משקין טמאים והוא מי"ח דברים אבל לאכילה צריך נטילה שני ידים כמ"ש אח"כ שם ופי' התוס' במס' פסחים דף קט"ו משום דבאכילה משתמשין בשני ידים אם כי נראה דהוי דומה לתפילין אלא שראיתי שם בתוס' דכל שהוא טומאה וטהרה אי"צ לברך דרק לאכילה דהוא משום קדושה ומשום מצוה לשמוע דברי ראב"ע שייך ברכה א"כ הא בתפילין צריך לברך במניח תפילה א' ג"כ. ועוד כיון דזה משום טו"ט וזה משום קדושה ומצוה הנ"ל כמ"ש במס' חולין דף ק"ו ל"ש אהדדי וא"כ שוב חדא מצוה הוא כלומר נט"י לסעודה דב' ידיו חדא הוי א"כ לא נפסיק ההפסק כמו בבדיקת חמץ ובתקיעות הנ"ל ומ"מ מפני שאנו מדמי' נעשה מעשה בלא ראי', ולע"ד ראי' גמורה מדברי תוס' הנ"ל שהוכיחו מהך הלכה דסדר הסיב' דמ"ש משום טו"ט אי"צ לברך דמשום מה צריך שוב ליטול ב' ידיו לאחר הסיבה דהא כבר נטל יד אחת ותנן במס' ידים הנוטל יד א' בשטיפה טהורה אלא משום דנטילה דיד א' הי' רק משום טו"ט ולא משום קדושה ומצוה ומה זו הוכח' הא כתבו התוס' עצמן במס' ברכות הנ"ל דמשו"ה צריך לחזור ולברך על כוס יין בזמן הסיבה אם כי קיי"ל יין שלפני המזון פוטר את של אחר המזון היינו טעמי' דכוס א' הי' יושבי' בקיבוץ על הספסלים וקתרטאות שלא במסיבה ואח"כ עלו למטה להסב הו"ל כמו ממקום למקום דהוי הפסק ואם נימא דהיינו טעמי' כמי שצריך לחזור וליטול ידיו ולא מהני נט"י אחת שהי' שלא בהסיבה והא בסי' קס"ו פשיטא לי' למג"א דממקום למקום הוי הפסק אלא כמ"ש דבין נטילה יד ליד עדיף כחדא מצוה ובתוך מצוה הוי כנלענ"ד בפרט לשמור עצמו מברכה שאי"צ וברכות אינם מעכבות וגם ספק נט"י להקל כידוע. והנני לסיים בכל חותמי ברכות. ידידו דוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן כ

להרב הג' וכו' כש"ת מו"ה ישראל חיים סאמעט נ"י בק"ק, קליינווארדיין יצ"ו. בעהמ"ס "שמע ישראל". הנני להשיבו בדבר הלכה והנה בדבר חברת בני תורה שקבעו להם לימוד קודם תפלת המנחה גמ' ותוס' ואחר תפלת מעריב חברה ש"ס לומדים גמ' עם רש"י ודברי אגדה ויש שמפקפקים לומר כי לימוד השיעור קודם מנחה מבטל לימוד השיעור אחר מערב שעי"כ לא ישארו בזמן ההוא ומעכ"ת טענתו דקיי"ל אין ספק מוציא מידי ודאי וכן הביא דברי רמ"א יו"ד סי' רמ"ה דמותר לחכם א' לבא ולדור שם וגם הוא ילמוד שם ולפסוק או"ה וכן הביא ד' הגר"א דדומה למלמד תינוקת במבוי אצל מלמד הקודם דיגדיל תורה עי"כ וכ"פ בשו"ת ד"ח ח"א יו"ד סי' נ"א הלכה למעשה וע' בתשו' מרן ח"ס חחו"מ סי' קס"ג פוסק ג"כ הלכה למעשה כי מי שהוא מורה הוראה יכול לבוא

ולדור במקום רב מרא דאתרי' ולהורות מה"ט דיגדיל תורה עי"כ וקנאת סופרים תרבה חכמה אפי' לא נתקבל מהקהל דלא תלי' בקבלת הקהל רק מה שנוגע לכללית הקהל כגון ביהכ"נ וס"ת ומסים וארנונית רק הרב שנתקבל מהקהל ברשותו לדון ולהכריע בהלכות אלו ועיי"ש שהביא ג"כ דברי הרמ"א וכ"ה בפסקי הנ"ל מהרי"א ומהרי"ו ומי הוא שבידו להכריע כנגד רבותינו זי"ע. רק שיש להעיר ע"ד הלימוד קודם מנחה שהי' קודם הגעת זמן תפלה כמ"ש במג"א סי' רל"ב כי בהגעת זמן מנחה אסור הלימוד. ע"ש מ"ש בסי' תל"א לענין בדיקת חמץ בשם מהרי"ו ורק חצי שעה קודם מותר כמו בתפלת מעריב ודרך פלפול ודאי אסור ד"ת דמשכת' שמעתת' אך בדיבור מתיר הלימוד בסי' רל"ב עיי"ש במחה"ש ודאי כי ישנו בחברה הנ"ל מנין אם כי כפי סברת מחה"ש קשה להבין במ"ש משום דרגילי' לכנוס לביהכ"נ וסברא זו ל"ש אם הכל במקומו אם לא שנאמר כיון דרבים נינהו דמזכירי' אהדדי כמ"ש במס' שבת סו"פ חבית לגבי אלונטית אלא שלא קיי"ל כהך מתני' כמ"ש שם ועיי' בר"ן ר"פ יו"ט של ר"ה לחלק במילה דלא גזרי' שמא יעבירנו דמזכירי' אהדדי ע"ש וצ"ע בכ"מ אם י"ל כה"ג ע' באחרונים ואצ"ל. והנה נהירנא כד הייתי בחור קטן בק"ק טאפלאטשאן יצ"ו פני מו"ר הגה"ק מו"ה וואלף תרצית זצ"ל והיו שם כמה חברת חברה ש"ס וחברה משניות ועוד חברת חומש ורש"י ותנ"ך והיו שם גדולי ארץ גאונים מובהקים ול"ה שום ערעור דחברה זו ומגרע ממעט חבורת אחרת כל או"א על מקומו שלום רב וכמעט רוב הקהילה הי' בני תורה מופלגים כידוע. ב) ומ"ש כת"ה ע"ד מנ"ח עיי' בתשו' מרן ח"ס או"ח סי' ק"מ מדקדק דבפ"ר בקרא כתיב ומצות על מרורים ובפ"ש על מצות ומרורים ש"מ דבפ"ר מרור טפל לק"פ ואינו מחיוב לאכול מרור באין לו ק"פ רק מצות משום דאהדרי' קרא בערב תאכלו מצות כמ"ש רבא בפ' ע"פ דמרור בזה"ז מדרב' ובפ"ש גם מצות טפל לק"פ ואינו מחיוב לאכול מצה בלא ק"פ א"כ י"ל על הערת כת"ה מצה תוכיח דיש חילוק בין פ"ר לפ"ש, ולע"ד דגם המנ"ח לא נתכוון לומר דבטל מצות ק"פ אלא שלא קיים מצות ק"פ כמצוותה וכיו"ב במס' זבחים לענין סמיכה כידוע כאלו לא כפר וכפר ע"ש וד"ל, ידידו דוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן כא

להב' החריף ובקי עצום וכו' בנש"ק מו"ה משה ליב עהרענרייך כ"י בק"ק פה יצ"ו. ראיתי דבריך חרוצים ושנונים על דברי הגר"א סי' מ"ז הביאו ק"ז הגאון מאוה"ג בשו"ת קו"א ולפי"ד דאין מברכין על ביטול חמץ כיון דישנו בלב אפי' מבטל בדיבור ג"כ לא יברך כמ"ש בסברת דשטמ"ק א"כ הה"ד בברכת התורה, לענ"ד כי בגר"א נשמר מזה שדייק

דעכ"פ יברך על המצוה שנאמר ובתורתו יהגה וכוונתו דהם ב' מצוות דלא כחדא חשבינן הרהור כדיבור דזה מתיבת יהגה וזה מתיבת ולמדתם ושננתם זה מצוה בפ"ע וזה בפ"ע אלא שהוא ודאי למעלה אבל לענין ביטול כיון דבלב הוי ביטול כמו בדיבור דמה לי ביטול בלב או בדיבור והכל חדא וא"כ אינו דמיון להנושאים ושפיר י"ל דברכת התורה שייך בשניהם כמו דמצינו לענין אכילת אפיקומן דיכוון לפטור בברכת אכילת מצה דחובה דאי לא"ה הי' צריך לברך על אפיקומן דזה בפ"ע וכן לענין שינה בסוכה דתקש' לפוסקים דיברך בפ"ע אלמא דאי אפשר כמ"ש במג"א אבל לענין ביטול אילו רק זה תחת זה. וע' ברמב"ן בסוגי' דהבודק צריך שיבטל. ב) ראיתי דברי הערות נשגבות ע"ד טו"א בסוגי' דמלל"נ דטובל במעין בימוה"ג ולא בימוה"ח דהקשה לדברי הר"ן בפ' גה"נ גבי ריחא מילתא כיון שאינו מכוון ל"ש פס"ר לענין הנאה א"כ אמאי אסור לטבול בימוה"ח דהא הוא לא מכוון רק למצוה ומשום פס"ר הא ל"ש בכה"ג, וראיתי דבריך צולל במים אדירים, והנה כבר הערתי ע"ד דהר"ן במס' נדרים דף ט"כ מתרץ עצמו שפיר בהא דאם נכסי מבקר אסורין על החולה דמבקרו מצוה דילי' קעביד בכוונתי' והחולה רק ממילא נהנה בלא מעשה מיד ליד אבל מיד ליד אסור אפי' בכה"ג דהא תנן לקמן המודר מחבירו ואין לו מה יאכל נותן ע"ג סלע לימא דמצוה דילי' קעביד להחיותו בצדקה ומפני מה לא יתן לידו להדי' ש"מ דבכה"ג אסור וא"כ ה"נ בטובל במעין דעושה מעשה בידים בעצמו ליהנות ממנו הוי דומי' מיד ליד ול"ש כלל הנ"ל אבל בריחא מילתא דליכא מעשה וג"כ רק ממילא מתהני מריחא כמובן, ומ"ש מדברי הנוב"י מהד"ת סי' קל"ג לענ"ד אינו דומה לדבריי דשם רק משום הנאת הצל ואינו הנאה גמורה כמ"ש בגמ' מס' יומא דאם קריר לי' לא מתהני אבל משום הנאת דירה דתשבו כעין תדירו באכילה שתי' ושינה ודאי הוי הנאה גמורה כמו במס' ערכין דף כ"א דדייק האיך דייר בי' כנלע"ד, [ע' בתוס' ר"ה כ"ח ד"ה המודר שכ' להדי' כי בסוכה לבד מהמצוה יש הנאה בישיבתה ע"ש ובנוב"י הנ"ל וע' בתשו' רע"א מהד"ת סי' קל"ח ודו"ק]:

ג) מ"ש בסוגי' דש"י חריפא שמעתתך כדרכך בקדש אלא דצ"ע במ"ש בתשו' אחרונים בזה"ז דליכא רה"ר דאורייתא ועכ"ז אין תוקעים ואין נוטלים לולב ועיין בר"ן מס' שבת פ' חביות דבמלאכה שאצל"ג החמירו דילמא יעשה גם תיקון לגופו דאין הכל בקיאים בזה. והנני אוה"נ באהבה רבה דוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן כב

להרב הה"ג כש"ת מו"ה שלמה פראנקפורטער נ"י רב דקה"י "אהבת רעים" בבערלין יצ"ו.

ע"ד אשר ענותנותו הרבני להסכים אתו בדבר חדש היינו בישול ע"י עלעקטע"ר והנה

כבר כתבתי דעתי להרה"ג מו"ה צבי קליין נ"י שהי' רב בק"ק א"ש, כי קשה עלי להבין מעשה ומלאכת המאשי"ן הנ"ל, והנה כיו"ב אי' בסוס"י רס"ה בדברי הרמ"א ומג"א לענין נתינת מים לתוך הנרות שהתיר ברמ"א בשם הסמ"ג ובמג"א פקפק ע"ד ובשו"ת מהר"ם שיק סי' קנ"ז מיישב' וע' במחה"ש שם דיעשה כן בשבת לא חיישינן דהדלקה הוי מלאכה גמורה וידוע לכל אבל בגרם כיבוי יש לגזור דיעשה כן בשבת ודברי' אלו נראה דלא כדברי כת"ר לסברת א"ז שהביא שם. והנה בכ"ז הא סיים בשו"ת מהר"ם שיק דעכ"פ לדעת הראב"ד דס"ל דהאור היוצא מאבנים או מים אסור להנות ממנו בשבת דהוי נולד, אלא שהביא דברי מג"א מ"ש בסי' תק"א דהנאה ממילא מותר והיינו שם ובעובדא דמהר"ם שיק דאינו רק הדלקת הנר לראות לאורה משא"כ בנ"ז דנהנה באכילה ושתיה זה נהנה ממש מנ"ל להתיר, ואפשר לומר בדרך פלפולא לפמ"ש בהגהות רע"א מס' שבת דף צ"ב שהוכיח שם מדברי התוס' דבאיסור דרבנן אמרי' הואיל דמזדמן חולה שאב"ס דהתוס' בפסחים בסוגי' דהואיל הקשו לרבה דס"ל הואיל ומקלעי לי' אורחים א"כ בטלת כל מלאכת שבת הואיל שיזדמן חולה שיב"ס ותי' דחולה שיב"ס לא שכיח ומשמע דחולה שאב"ס שכיח א"כ הא מותר לחולה שאב"ס איסורא דרבנן א"כ שפיר נימא הואיל, והקשתי דלפי"ז שוב יקשה דא"כ בטלו כל השבותים דמדרבנן ובפ' מפנין אמרי' דלחולה שאב"ס מותר ע"י אמירה לנכרי ולד' הגאון דאמרי' הואיל א"כ בטלה איסור אמירה אתמהה ותלמיד א' השיב לי עפימ"ש בתשו' חת"ס חאו"ח סי' ע"ט שכ' כיו"ב לחמיו הגאון ז"ל דניהו דחולה שאב"ס שכיח אבל לא שכיח דיצטרך לאותו דבר שעשה והכן וכמו צמוקים אשר ע"ז נדון שם. והנה בתבשילין כ' בעצמו דשכיח לחולה שיב"ס ולענ"ד כש"כ לחולה שאב"ס דהא חזינן דפעמים מפני גודל החולי אין בו תאות המאכל משא"כ חולה שאב"ס, וכן בנ"ז, אלא דא"כ שוב יקשה דיבטל אמירה לנכרי לענין בישול ואפי' כיו"ב שתמיד נאמר הואיל וע' בסי' שי"ח וברמ"א שם ע"כ אין בידי דבר ברור. והנה אם הגה"ק האבד"ק מונקאטש נ"י הסכים אתו ורק ברב ענותנותו אמר לשאול ולהתייעץ עם מך ערך כמוני והלא בארץ אשכנז ורוסיא ישנם גדולים וצדיקים יפנה להציע לפניהם וכאשר יאמרו כן יקום, ידידו דוש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן כג

להרב הה"ג וכו' כש"ת מו"ה ישראל ווערטין נ"י אבד"ק טיניע.

(כעת תופס ישיבה בקה"י ב' פעסט) יצ"ו. בדבר השאלה בעשיית ושתיית "ברויזע וואסער" שנותן לתוכו חומץ ג"כ הנה בשו"ת יד יצחק ח"ג סי' פ"ד נשאל ע"ד עשייתה אם

אינו אסור משום עיבוד אוכלין וצידד להתירא אם א"א לעשותו מע"ש כלומר הברויז"ע עם המים ובשבת ישפוך לתוכו החומץ, אך ראיתי בשו"ת הרי בשמים סי' ק"ד שאוסר לגמרי לעשות זאד"א וואסע"ר משום דהוי כמבשל שמעלה רתיחה אם כי שאינו ע"י כח האש מ"מ להוי כמבשל בחמי טבריא במס' שבת דף ונ' דפטור אבל אסור, ועוי"ל דהוי משום מכה בפטיש כמ"ש בלבוש בדגים קטנים מלוחים ואיספנין א"כ עשייתו לגמרי אסור וכן בשו"ת אוהל אברהם מסיק לאסור כמו תרי תלתא מוילח' כמ"ש בסי' שכ"א ובסוף מסיים שאסור משום דמערבין בכף ומשכשך וגם צריך מדידה ויש בו משום מרסק שמוזכר בסי' ש"כ א"כ לדידהו איסורא בעשייתן, וכת"ה הוסיף בשתייתן משום רפואה וכמ"ש במג"א סי' שכ"ח ס"ק מ"ה דדוקא לצמאו מותר אפי' הוא בריא ודאי כן הדבר ואם משום מיחוש הא צריך דוקא בחלה כל הגוף כמ"ש במג"א שם, וכן ברמ"א סעי' י"ז, אלא שיש לעיין מהו החולה בתוך אצתומכי' וקיבה דאם יש איזה חבורה או פצע ובועה הוי כמכה בחלל הגוף דמבואר שם דמותר לכ"ע לחולה שיב"ס וע' בשבו"י לענין מחלת הלב, והרופא חולים ישלח לו רפואה שלמה משמים. ידידו דוש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן כד

להרב הגדול כש"ת מו"ה משה טטוואַרטיץ נ"י אב"י בק"ק באזעק יצ"ו (במדינת שווייץ) ע"ד הווירחב"ל שנותנין בתוך הרוטב ביום ש"ק ואני מפקפק מטעם שכ' הרמ"א בסי' שי"ח דאם הוא דבר קשה שאינו ראוי לאכילה בלא שרייה דאסור לשרותו בשבת כמו דג מליח ישן וקולייס האיספנין הנזכר במתני' מס' שבת דף קמ"ה דהדחתן הוא גמר מלאכתן ודעתך לומר דהוא מטעם מכה בפטיש. והנה כולן פי' גמר בישול והכי מוכח ממ"ד שם דף ט"ל במה דתני במתני' אין נותנין ביצה בצד המיחם בשביל שתתגלגל ואיבעיא לי' גלגל מאי אמר ר"י גלגל חייב חטאת ודייק רבינא שכן הוא בהך מתני' במליח ישן וכו' שהדחתן הוא גמר מלאכתן והא ביצה מגולגלת ודאי אין בו משום מכה בפטיש דהא במס' ביצה דף ל"ג אי' דגם כל אוכל בהמה כגון תבן וקש אין בו משום עושה כלי דדוקא בקיסם איכא משום גמר כלי ולא דבר רך וכש"כ מאכל אדם וא"כ מה דיוקא דרבינא ממליח ישן לביצה מגולגלת וא"כ ש"מ דהכל משום גמר בישול והא ברמ"א ג"כ מדמה כל דבר קשה לדג מליח ישן וכיו"ב, ובלא"ה הני ווירפע"ל ודאי ראוי למאכל כלב כמו שהוא ול"ש בי' משום מכה בפטיש דהא הרמב"ם בפ"י מהל' שבת פי' דכל עושה כלי חייב משום מכה בפטיש וכיון דראוי למאכל בהמה אינו משום מכה בפטיש ועכ"ח טעמי' דדבר קשה אפי' בכלי שני בשרייה אסור משום בישול א"כ לענ"ד

אין שום היתר בהני ווירפעל בתוך כלי שני שעי"כ נעשה ראוי לאכילה והוי בישול כנ"ל ואצ"ל פני מעכ"ת. בשולי המכתב בימים אלו עמדתי ע"ד התוס' במס' עירובין דף כ' ד"ה לא יעמוד דפי' בשם רשיז"ל דהיכא דפיו במקום אחר הוי כפיו מקום פטור והקשו שם ממס' שבי' דף ג' דקאמר בפשט ידו משחשכה דאי שדי כלי' חייב חטאת האיך חייב חטאת כיון דידו ברשות אחר הא הוי מקום פטור. ותמוה למה הקשו משקו"ט דגמ' ולא ממתני' בפשט העני ופשט העשיר דהוי ג"כ ידו במקום אחר וע' ריש מס' שבועות ולא ראיתי במפירשים להעיר עד"ז. ידידו דוש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן כה

שוכ"ט על ראש הבחור המופלג וכו' כ"ש כ"ה שאול יחזקאל קרויס נ"י. ע"ד הערכה של עלעקטע"ר אשר בשעה י"א בלילה פוסק אורו מפני פסיקת כחו ואח"כ בשעה ג' אחר חצות לילה בא כחו ומדליק והכל ממילא אם מותר להעריך ע"י הפוך המכון שקורין צינדע"ר שלא ידלק בבא שעה ג' הנ"ל והנה מ"ש מע"כ כי זה גרם כבוי וגם אפשר דאפי' גרם כבוי אינו דהוי כמו שהסיר בגד וכיו"ב שסמוך לתנור שלא יאחז בו האור הנה בזה נראין דבריו אבל מ"ש לענין מוקצה שאין זה בכלל טלטול אלא נגיעה לבד שהתיר הרמ"א בסי' ש"ח לענ"ד דזה הוי כטלטול דלא גרע ממ"ש הרמ"א שלא ליגע במנורה התלוי דעל ידו מנענע המנורה ואם תנועה חשוב טלטול אע"ג שאינו נעתק ממקומו כש"כ הפוך המכון כנלע"ד. ועוד יש לעיין במס' שבת דף מ"ה כמה דברים בכלים תלושים דאסורי' להחזיר כמו מטה של תרסיים וכיו"ב עד שמסיק לרשב"ג מותר ברפוי אבל בחוזק אסור והמוכן זה ודאי חוזק מקרי, ועוד נוסף להחמיר שמנענע גם הדראהטע"ן שהם מחוברין לכותל. ועוד י"ל בר"פ הבונה כמה כלים שחייב משום בונה או מכה בפטיש כגון לעייל שופתא בקופינא דמרא והוא פלוגת' רו"ש אי משום בונה או מכה בפטיש ובתוס' שם משמע דכן לענין סתירה ועיי' בש"ע סי' שי"ג וכן בנ"ז ולי יודע אם אינו כסותר או כבונה ועיי' בר"פ כל הכלים דמסיק רבא דאפי' כסוי של שידה תיבה ומגדל אסור להחזיר גזירה שמא יתקע ובלול של תרנגולים לכ"ע אסור משום דמחבר' בארעא עי"ש ע"כ לענ"ד אין היתר בנ"ז כמ"ש. אוה"נ דו"ש ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן כו

לכבוד ידידי הרב הגאון וכו' בנש"ק כש"ת מו"ה חיים צבי עהרענרייך נ"י דומ"ץ ק"ק פה יצ"ו. בעהמ"ס "קצה המטה" על המט"א. הנה עיינתי בדברי כת"ה והנה לא ידענו מה קושי' ע"ד מרן חת"ס חאו"ח סי' פ"ב וכי דברי ש"ג בעלמא אתמר הכא הוא חולק ע"ד

הרשב"א והר"ן לומר באמת דנבלה קלה שהוא רק בלאו והוסיף עוד דמוטב שהחולה בעצמו ולא אחרים בשבילו ועכ"ח הרשב"א והר"ן שיטה אחרת להם כנ"ל דריבו, לאוין חמור ומה קשי' מדברי ש"ג אדברי הרשב"א וכי שייך למפרך מגברא אגברא או משיטה אשיטה עכ"ח אהרשב"א מדידי' אדידי' שאא"ח בשביל שיזכה אחרים וע"ז שפיר מתרץ מרן חת"ס שאין זה חטא אדרבה זוכה במצותה בזריזות ולדידי' מיקל באיסורין משום דרבוי לאוין חמור, ועוד הא לא קאמר בש"ג רק דמוטב ולשון זה ודאי לא משמע דאם מ"מ אינו עושה כן דעביד איסורא רק דמקרי לא טוב כדאמרינן בעלמא קדוש לא מקרי ואינו רע עכ"פ אבל בענין חטא בשביל חבירו אם עבר וחטא כמו הדביק פת ומוריד אם אין מצווה על כך להוריד בשביל הצלת חבירו מאיסורא ודאי איסורא קעביד בין בדרבנן בין דאורייתא ע"כ הקושי' חזקה מדברי' הרשב"א בעצמו. ב) בענין מ"ש אחיו ידידי הגאון נ"י בספרו היקר לחם שלמה ע"ד מרן חת"ס על קריאת' ויחל בת"ב לעת מנחה דהא במועד גופא אין קורין במנחה והנה סברת מרן חת"ס אינו משום מועד דאינו רק מנהגא כמ"ש במרדכי והג"א וכמה דעות הביא בב"י סי' קנ"ט שאומרין תחנון ואא"א וגם יש דעות דהטעם משום סתם תפילת' ולא משום מועד ובאמת מ"ש ויחל בתעניות אינו מש"ס דילן רק ממס' סופרים ע' תויו"ט סוף מס' מגילה ובגמ' דילן לא נזכר תענית לענין קריאת התורה רק בגזרת עכצשל"ת שקורין בברכות וכו' כמ"ש במס' מגילה ובמנחה קורין בע"פ וע' בפ' מקום שנהגו דת"ב אינו כתעניות רק משום אבל ובמס' מגילה לא נזכר רק מה שקורין בשחרית ושם ג' מחלוקת בדבר ואביי מסיק דאידנא נוהגין לקרות כי תוליד בזה אומ' בענ"ד במ"ש מרן חת"ס דחיוב' דיומא דמש"ס דילן ליכא בשום תענית ולא בת"ב שום קה"ת ועכ"ח הכל נסמך אדברי מס' סופרים והא בכלל כל התעניות ומי יימר דחיוב משום ת"ב ודאי מוכח דלאו משום חיובא דהמאורעות הוי רק כשאר תעניות, ומהרה יהפך לשו"ש. ידידו דוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן כז

להרבני המופלג בתו"י כש"ת מו"ה חיים אליעזר נ"י ע"ד שאלתך כהלכה אם סיים שמ"ע ואמר יה"ר בליל ש"ק אם יכול לומר ויכלו עם ש"ץ. הנה ודאי אמירת ויכלו דבר גדול כמ"ש במס' שבת דף קי"ט דמעיד עדות על בריאת שו"א ונעשה שותף להקב"ה במע"ב וע' בט"ז סי' רס"ח דיחיד המתפלל אינו חוזר לומר ויכלו דאין עדות ליחיד ורק אומרו כקורא בתורה. והנה בסי' קכ"ב מבואר דעונה קדושה וקדיש וברכו ועיי' בסדור יעב"ץ דהוסיף כמה דברים שיכול לענות מודים אמנם לאחר ג' ראשונות ולאחר שומע תפלה ועכ"ז סיים דכל אלו אם הוא בתחנונים והש"ץ הגיע כבר לכל הנ"ל אבל לכתחילה

כשרואה שהש"ץ מתחיל שמ"ע בקו"ר יקצר ועולה ויאמר יה"ר כדי שיוכל לענות אחר הש"ץ ומה קאמר שיוכל והא גם בל"ז יכול לענות ועכ"ח דס"ל דאז בידו לענות גם שאר אמנים וכיו"ב וכן משמע ממ"ד דאפי' וידוי כסדר יוה"כ אומר משמע דכש"כ שאר תחנונים ודברי קדושה כמ"ש ריב"ל בפ"ק דמס' ע"ז הביא' הב"י סי' קי"ט וסי' קכ"ב בשם סדר ר' עמרם ע"כ נלע"ד דמותר לאמרו כש"כ ביום ש"ק דאינו ראוי לומר תחנונים כמ"ש בירושלמי אפי' על רצה בתוך בהמ"ז ורק משום דנוסח בהמ"ז כך הוא משא"כ שאר תחנונים כנלע"ד. ב) וראיתי מ"ש במס' נדה דף י"א דאמרי' בגמ' דסתמא כב"ש לענין מעין אחד ופריך וכי סתמא כב"ש ות' סתם ואח"כ מחלוקת הוא וק"ל אם די' שעתו בלשון יחיד ש"מ דלאו כב"ש דהא ס"ל כל הנשים דיין שעתן ומה דק"ל דמ"מ לב"ש לתני די שעתן לא ידענא מה קושי' וכי משום דמצעתא כב"ש רישא ג"כ כב"ש עד כאן לא שנית' מ"ד במס' ר"ה דף ז' ובמגילה ט' ובחולין פ"ד וכן בכ"מ רבי הוא ונתיב לה אליבא דתנאי או כר"ח דמתרץ שם בר"ה רישא ר"מ וסיפא ר"ש ובלא"ה י"ל דהא ג' מחלוקת בדברי ב"ש וב"ה וחכמים לא כדברי זה ולא כד"ז אלא מפקידה לפקידה ממעטת ע"י מעל"ע ומעל"ע ע"י מפקידה לפקידה והרמב"ם בפ"ג מהל' טמו"מ פסק כחכמים ובכ"מ משום דאמוראי בגמ' שקלו וטרו אליבא דחכמים וצ"ל כמ"ש במס' חולין ראה דברי ר"מ באו"ב ודברי ר"ש בכיסוי הדם ושנאו בלשון חכמים ע"כ הלכה כוותי', והא בריש מס' עדיות תנן כמ"כ מחלוקת זו ב"ה וב"ש וחכמים וידוע דמ"ש במס' עדיות הלכתא הוא כמ"ש במס' ברכות דף כ"ז הלכה כר"י הואיל ותנן בבחירתא כוותי' וכן במס' בכורות. דף כ"ו [וקידושין נ"ד] ושם ג"כ בלשון חכמים ודאי נאמר דהלכה כחכמים ושפיר סמיך רבי דקים לן כאותו דעדיות דהיינו בחירתא כמ"ש רשיז"ל ובערוך ערך בחר ואין מקום לטעות משום סתמא דב"ש כנ"ל. אוה"נ דוש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו. נ"ב שו"ר בפמ"ג שהעיר על התחנונים ביום ש"ק ודעתו דהוי טופס התפלה:

סימן כח

להרב הה"ג וכו' כש"ת מו"ה יואל כ"ץ נ"י אבד"ק ניגרעשט יצ"ו. ע"ד בני הכפרים שאין להם מכין במקומם ובאו מחוץ לתחום למען תפלה ברבים לקיים קרא דונקדשתי בתוך בנ"י והביא כת"ה דברי שו"ת מהר"ם שיק סי' קכ"א ודברי שו"ת מהרי"א להחמיר ועד"ז הביא דברי מרן ח"ס חאו"ח סי' קמ"ט בעובדא להביא יין לקידוש מחוץ לתחום דמשמע מיני' דלתפלה ברבים הי' שרי במ"ש שאין קידוש מצוה דרבים אם כי דהוי שלא בעידנא וכמ"ש במג"א סי' תקפ"א כידוע. והנה ע"ד מרן ח"ס עמדו עליו במ"ש דאיסור תחומין לא הותר במקום או"נ דהוי כשאר איסורי מוקצה וכמו חמץ בפסח אבל אינו בכלל

מלאכה שהותר במקום או"נ. והקשו עליו מד' הרא"ש במס' בכורות פ"ג במ"ש דקודם שחיטה הוי בכלל מכשירי או"נ ע"כ לא התירו להביא בהמה מחוץ לתחום ואפי' בשביל מי שהובא אסור כמ"ש בגמ' עירובין דף ט"ל אבל לאחר שחיטה הוי כמו בישול ושאר מלאכות שמותרין לצורך או"נ אפי' באפשר מבעו"י אם כן יין לקידוש דהוי לצורך או"נ הותר לדידי' דס"ל דגם איסור תחומין הותר לצורך, ולענ"ד עוד קשה בעובדא שהי' רק יין של האיש מחוץ לתחום לבעלי קהילה שהוא הי' מניח עירוב כלומר והוי כמ"ש בפ"ג דביצה לענין כלים ומנות פירות וכיו"ב דהם כרגלי הבעלים וא"כ מה זה שמביא לענין י"ב מיל דהוי מדאורייתא לשי' הרי"ף והרמב"ם דהא יש בזה מחלוקת הובא במג"א סי' ת"ד ועיי' בסי' ש"ה עכ"פ בעובדא דיין תלי' בב' דעות הנ"ל, וגם מ"ש דברי מג"א סי' תמ"ו שהביא דברי שבולי הלקט דמשו"ה קאמר בגמ' משום דאין עשה דוחה לתו"ע ולא משום שלא בעידנא דמצוה דרבים דוחה אפי' שלא בעידנא בשם ר"ת ואי רק תי' בפ"ע הוא אך הביא בשם ר"ת מפני אין מותר דהא אינו רק טלטול בעלמא יבא עשה דאורייתא וידחה איסורא דרבנן ותי' כגון דצריך מרא וזבול' ועיי' ביד אפרים שהביאו ג"כ בלשון זה, ולפי"ז י"ל דר"ת לא ס"ל כלל סברא זו משום דהוי שלא בעידנא אלא כשי' הר"ן דגם משום בעידנא לא שרי אלא דבגמ' קאמר האמת ועיי' במחה"ש סי' תמ"ו אלא דצ"ל דטלטול מוקצה דוקא קילא לי' דאפי' שלא בעידנא שרי, אבל בד' הגמ' לא דייק כמ"ש בשבלי הלקט וד' התוס' כתובות דף ז' ידועים הובא במג"א סי' תמ"ו עכ"פ אין מוכח הנ"ל לר"ת כמובן. והנה בנ"ז דעיקר התירא משום עשה דרבים להשלים המנין וא"כ מ"ש שבת משאר ימי השבוע דאיכא ג"כ עשה זו בשעת היתר גמור ואינם באים ובשבת דצריך לעבור על התחומין מצטדקים לבא דעכ"ח סומכין על מ"ש באו"ח סי' צ' דמשמע דאם אין ביהכ"נ בעירם אין מחויבים לבא למנין במקום אחר רק יתפללו עכ"פ בזמן שהציבור מתפללין כמ"ש שם ברמ"א ומג"א א"כ מה עדיפותא דשבת בענין זה ואי משום לשמוע קריאת התורה אין מחויבים רק בפ' זכור ולקצת דעות גם בפ' פרה כמ"ש בסי' תרפ"ה ע"כ אין לדמות לשופר ושאר מצות שמחויבים והם על כתפי' דגברא וכמ"ש הח"ס שם לענין דאינן מחיוב כל קידוש ביין כ"כ אין בידי להסכים לעשות נגד דברי תשובו מהר"ם שיק ומהרי"א. וע"ד פלפולא י"ל כי אם כולו מדרב' י"ל דהוי עול"ת וחכמים עשו חיזוק לדבריהם אבל אם י"ב מיל מדאו' ליכא רק ל"ת כמ"ש הרשב"א במס' יבמות לענין לאו דמחמר אם כי דבר חריף הוא מ"מ קשה לומר יציבא בארע דא"כ לאותן דעות דבהמה וכלים הנגררים אחרי בעליהם ולפימ"ש בסי' ת"ד דלגביהם אינו כלל מדאו' יהי' בהם משום עול"ת וע' שבת קי"ד דאפי' קניבת ירק מרבינן להיות איסור

עשה אם כי שאינו מלאכה כלל דהוי בתלוש ואין בידי להאריך מפני ח"כ ל"ע, ידידו דוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלר ה"פ מאד יצ"ו:

סימן כט

להרב הגאון כש"ת מו"ה דור צבי כ"ץ נ"י המו"ל קונטרס "תל תלפיות". הנני ע"ד מ"ש בת"ת (מחברת ל"א אות ע"ד) מדברי השאילת יעב"ץ ח"א סי' מ"א בענין לימוד חכמת הניתוח ביום ש"ק ע"י ראייה והסתכלות במעשה הנ"ל והביא הגמ' שבת ק"כ במ"ש בס"ד כ"ד רשב"ג דאף המכה בקורנס על הסדן חייב מפני שמאמן את ידיו וקשו בה בני רחבה אלא מעתה חזא אומנותא בשבתא וגמר ה"נ דמיחייב, וס"ל להיעב"ץ חייב הוא דלא אבל איסורא איכא ככל פטורי דשבת כבר מג' דברים, ותמוה בעיני שלא זכר השר דברי תה"ד סי' ס"ג דס"ל דמותר לגמרי ושאני משאר פטורי דשבת משום דלא עביד מעשה וחילוק זה הוא מוזכר בריש שבת ג' ע"א אהא דקתני במתני' פשט העני את ידו לפנים ונתן לתוך ידו של בע"ב או שנטל מתוכה והוציא העני חייב ובע"ב פטור והיינו פטור ומותר ופריך הש"ס מי איכא בכולי שבת פטור ומותר הא אמר שמואל כל פטורי דשבת פטור אבל חסור בר מהני תלת דפטור ומותר צידת צבי וצידת נחש ומפיס מורסא ותי' הגמ' כי איצטריך לי' לשמואל פטורי דקעביד מעשה פטורי דלא קעביד מעשה איכא טובא וכ"ד המג"א סי' ש"מ סק"ח דמותר לראות אומנות בשבת אע"ג שמלמדה וה"ה שני עמודי ההוראה שמתירין גם לכתחילה. וראיתי מ"ש ידידי הרב הגאון אבד"ק סעמיהאלי נ"י דבהסתכלות אינו נהנה מאיסור הנאה אפי' לומד עי"ז חכמת הניתוח והשיג בזה ע"ד תשו' מהר"ם שיק חיו"ד סי' שד"מ אשר אתי' עלי' משום איסה"נ של מת, והנה המהר"ם שיק לא מפי עצמו אמרו ה"ה מתשו' מרן חת"ס חיו"ד סי' של"ו דג"כ דן בזה משום איסה"נ של מת דילפי' מיני' איסה"נ דתקרובת ע"ז ומת מעגלה ערופה כמ"ש במס' ע"ז פר"י ורק במת עכו"ם מיקל כמ"ש ממס' בכורות דף מ"ה, והנה סברת הגנ"י דהוי בכלל מ"ש בפסחים כ"ו [ובכריתות ו'] דקול ומראה וריח אין בהן משים מעילה אם כי נאמר שם מעילה הוא דליכא הא איסורא איכא זה דוקא בהקדש ונביא ראי' ממ"ש בשבת קמ"ט דאסור להסתכל בדיוקנאות משום אל תפנו אל האלילים ואם יש בו משום איסה"נ תיפוק לי' דבלא"ה אסור משום איסה"נ, והנה ביו"ד סי' קמ"ב סט"ו פסק המחבר דאסור להסתכל בנוי ע"ז כיון שנהנה בראייה והוא מד' רבינו ירוחם ומטעם הנ"ל גופא דבקול ומראה וריח מעילה הוא דליכא הא איסורא איכא והוא הלכה פסוקה בש"ע אלמא דלאו דוקא בהקדש כך הלכה דהה"ד בע"ז ובש"ך משמע דכן הוא בכל איסה"נ שבתורה ומ"ש ראי' ונדיוקבאות הנה במחלוקת שנוי' דרש"י פי' שם בפשיטות

דאיירי בצורות שבני אדם מציירים בכותל חיות משונות או דיוקנאות של בני אדם כו' ואל תפנו אל האלילים לשון חללים אבל התוס' שם פי' דאיירי שעשאה ע"ז והוכיחו כן מדאמרי' בע"ז דף כ' דר"מ ב"ר סימאי נקרא בנן של קדושים דלא איסתכל בצורתא דזוזא משמע דאחרים הוו מסתכלי ומותר מצד הלכה אלא דשוב ראיתי בתוס' בע"ז שם נראה דחזרו מפירושם דשם הקשו מה רבותא דר"מ ב"ר סימאי דהא במס' שבת דרשי' מאל תפנו אל האלילים דאסור להסתכל בדיוקנאות אפי' בחול ותי' דרבותא דר"מ ב"ר סימאי דאפי' בצורתא דזוזא שרגילין להסתכל בו תדיר דאין בו משום אל תפנו ואפי"ה לא מסתכל ועכ"ח הדרינן לפי' רשיז"ל א"כ אין מכאן ראי' כלל וכנראה דהרי התוס' במס' ע"ז נשנה באחרונה, ומ"מ י"ל דהך דסי' קמ"ב להכי אסור ההסתכלות בנוי עז לפי שגופו עצמו נהנה אבל שאר הנאות שהם מצד וויתר או לתא דממונא אין המראה אסור וכיו"ב מחלקים בתוס' ב"ק ק"א ד"ה ולא יצבע עיי"ש, וכן מחלק בהגה"א פ"ק דמס' שבת והסמ"ג בנכרי שהדליק נר בשביל ישראל דאסור להנות לכ"י ולא מהני קבלנות בקציצת שכר כמו בשאר מלאכות משום דישראל נהנה ממלאכה עצמה כלומר שגופו מיד נהנה ממאור של נר הביאו הרמ"א סי' רע"ו, מ"מ קשה לחלק בזה דהא אור של שמחת בית השואבה דדייק מינה בירושלמי הובא בתוס' שבת דף כ"א [ובתוס' פסחים שם ובתוס' סוכה דף נ"ג] דקול ומראה וריח אין בהן משום מעילה והא שם ודאי גופו ג"כ נהנה כנ"ל וע' בש"ע להרב התניא הל' פסח סי' תמ"ג ובס' מעדני שמואל עה"ל פסח דאסור להריח ומופת של נכרי בפסח משום הנאה מחמץ של נכרי והא ריח ג"כ בכלל ג' דברים ואינו של הקדש. והגנ"י הביא מהסתכלות במעשה אופה של חמץ מכל הנ"ל כראה שאין חילוק בין הקדש לשאר איסה"נ.ומ"ש ע"ד ראי' מהר"ם שיק שם מנדרים דף ל"ה במתני' שמתירין ללמדו הלכות ואגדות וכ' הר"ן משום דמלל"נ ובל"ז הי' אסור דחשוב הנאה, משום דשם המלמד עשה פעולה וכן מנדרים דף מ"ח אם אסרו הנאה זמ"ז דאסורין בדבר של אותה העיר ביהכ"נ וספרים ג"כ בכלל ע"ש, דהוא מטעם שנהנה מחפץ של חבירו וגם מ"ש המהר"ם שיק מאיסור ספרים הא מלל"נ וצ"ל דהי' מוכרח לקנות ספרים אחרים וה"נ בנידון שלנו הוא נהנה שאינו צריך לדבר אחר ללמוד הניתוח, והוכיח הגנ"י דעכ"ח אין זה הנאה רק גרמא דאל"כ אמאי הנודר הנאה משופר ומעיין דמותר בשל מצוה דמלל"נ נימא ג"כ דנהנה דהי' צריך ליתן שכר בעד זה א"ו דאין זה הנאה רק גרמא והנה לפי"ד הגנ"י אם הי' אוסר לעצמו ספרו הי' מותר דליש סברות הנ"ל והאיך יפרנס דברי התוס' שבועות מ"ד ע"ב לר"י דס"ל שומר אבדה כש"ש דפטור מליתן פרוטה לעני דעוסק במצוה פטור מן המצוה והקשו ממודר הנאה משופר ומעיין

דמותר לתקוע ולטבול משום מלל"נ ואמאי הא מיתהני לר"י דחשיב לי' בהכי כש"ש ותי' דיכול לכוין לתקוע ולטבול במקום שלא יבא שם עני באותה שעה ע"ש אלמא דס"ל עוד יותר מזה מה שבא בשכרו וע"כ צריך ליישב כמ"ש מרן החת"ס חיו"ד סי' ק"ל כמה חילוקים בסברות מסבירות ועליהם מרמז בשו"ת מהר"ם שיק הנ"ל, וע' בב"י בכה"ג שהביא מהרשב"א קו' הנ"ל מספרים מפני מה אסור הא מלל"נ ע"כ לא גריס במתני' שם ספרים א"כ קו' ראשונים הוא, ומ"ש הגנ"י ג"כ להקל משום איסה"נ דהוי שלכדה"נ תמוה בעיני שהעלים עיניו המאירות מד' המל"מ פי"ד מהל' מ"א דאיסה"נ של מת אפי' שלכדה"נ אסור מה"ת דלא כתיב בי' אכילה ע"ש וכ"כ בהגהות הגאון רע"א ז"ל בע"ז י"ב ע"ב והוא כפי"ד התוס' שם וכן במס' פסחים כ"ו דבע"ז ותקרובת ע"ז אסור אפי' שלכדה"נ דלא כתיב בי' אכילה בתורה וה"נ כן הוי. וראיתי בדברי הרה"ג העורך נ"י שהביא ראיות דגם רופאי ישראלים עכ"ח למדו חכמת הניתוח, ולע"ד עוד להוסיף מתוספתא פ"ד דמ' אהלות הובא במס' נזיר דף נ"ב מעשה שהביאו קופה מלאה עצמות לביהכ"נ של טרסיים והניחוה באויר ונכנס תודוס הרופא וכל הרופאים עמו ואמרו אין כאן שדרה ממת אחד כלומר ואין הנזיר מגלח על אהילו אפי' לר"ע וע"ש ברשיז"ל שתודוס הרופא הי' בקי ומומחה אם הן ממת אחד או שני מתים, ולבקיאות זה ודאי צריכין ללמוד ושימש ע"י חכמת הניתוח, וכן במס' נדה דף כ"ב אמר ראב"צ שני מעשים העלה אבא מטבעין ליבנה מעשה באשה שהיתה מפלת כמין קליפות אדומות ובאו ושאלו את אבא ואבא שאל לחכמים וחכמים שאלו לרופאים ואמרו להם אשה זו מכה יש לה בתוך מעיה שממנה מפלת כמין קליפות תטיל למים אם נמוחו טמאה ושוב מעשה באשה שהיתה מפלת כמין שערות אדומות ושאלו ג"כ כנ"ל תטיל למים אם נמוחו טמאה אמר ר"ל ובפושרין, ולידע כל זה ודאי צריכין ללמוד חכמת הניתוח ע"י מעשה ממת. אלא שי"ל שלמדו ממתים של א"י וכמ"ש בתשו' מרן חת"ס שרמז בתשו' מהר"ם שיק ועכ"פ מוכח דשל א"י אינם אסורים בהנאה וגם ליכא משום ניוול וכמ"ש ידידי הגאון כ"י. ובעיקר הלכה זו וליישב דברי השאילת יעב"ץ הנ"ל שלא הזכיר ולא רמז ע"ד נהנה מאיסה"כ ע"י לימודו בחכמת הניתוח בהסתכלות שלו י"ל עפי"ד הר"ן נדרים ל"ט במ"ד באם נכסי מבקר אסורים על החולה דנכנס לבקרו עומד אע"ג דהחולה נהנה ממנו מ"מ המבקר מצוה דילי' קעביד ולזה מתכוון והחולה ממילא מיתהני וזה מותר אבל מעשה בידים אסור אפי' במקום מצוה דאל"כ הא דתנן לקמן באם אין למודר מה לאכול ילך אצל חנוני או מניח על הסלע והמודר נוטל מעצמו אלמא דע"י שעשה בידים אסור ליתן לו. וא"כ בנ"ז ג"כ דהא ודאי לימוד חכמה זו מצוה הוי כמ"ש היעב"ץ

כ"פ חדא לימוד אומנות לחיותו בריוח וגם אית בי' חיותא דבריאות אלא שמ"מ אסור לימוד זה בש"ק לדעת הרמב"ם דודאי כמה שבותין אסרו אפי' במקום מצוה כמ"ש בש"ע סי' ש"ו וסי' ש"ז ואפי' קריאה בכתובים אסרו דהוי ודאי מצוה אבל באינו רק משום נהנה כיון דאינו עושה מעשה ורק ממילא מיתהני אם מתכוון למצוה אין כאן איסור לסברת הר"ן הנ"ל וזה ודאי שייך לומר בדורות שהיו הרופאים צדיקים וחסידים עיי' בשלה"ק הל' תשובה ע"כ בזה"ז צריך זהירות לפסוק דבר בהלכה זו כמובן. ידידו דוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו. מ"ש ע"ד הרב הגאון אבד"ק סעמיהאל נ"י משמי' דס' תניא ומעדני שמואל דאסור להריח בפת של חמץ בפסח מקורו מאו"ה כלל ל"ט דין ל"ג בהג"ה שם דאסור להריח ובפת של נכרי כתב שאינו מדינא נראה מדבריו דלא כריב"ש הביאו הרמ"א סי' תמ"ג דפת של גוי אסור בהנאה כשל ישראל וע' בח"י שם שהביא דברי או"ה הנ"ל. וסיים ג"כ דלדידן פשיטא דאין חילוק בין של נכרי בין של ישראל ושם באו"ה הביא דברי המרדכי פ"ב דמס' פסחים דקול ומראה וריח מעילה הוא דלית בי' אבל אסור להנות ממנו, א"כ בפי' נאמר דגם בחמץ איכא כללא זו ולא רק בהקדש, ומה שדייק הגנ"י מהסתכלות בדיוקנא דאסור מקרא דאל תפנו אל האלילים ואם הסתכלות מקרי הנאה א"כ בלא"ה אסור וכבר השבתי דלפי' רשיז"ל וכ"ד התוס' בע"ז דאיירי בדיוקנא בעלמא שאינו ע"ז ודאי אין כאן הוכחה כלל ושוב נתיישבתי דבלא"ה ל"ש כנ"ז דהכא מסתכל בניתוח ללמוד חכמתו וחשוב נהנה בלמדו חכמה הנ"ל אבל הסתכלות בדיוקנא וכי מיירי דוקא להנות ממנו בהסתכלות זה אלא דהסתכלות בעלמא ג"כ אסור כגון לדעת צורתן או אפשר דגם לצחוק אסור ג"כ וע' ברמב"ן פ' קדושים שלא יתן דעתו בענינם כלל וכי זה מקרי נתנה באם אין דעתו לאיזה לימוד או שאר הנאות. והנה בחור מופלג אשר בביתי העיר מד' ט"ז יו"ד סי' ק"ס סק"ח דאם המלוה אומר ללוה תקבל ממני מתנה ואלוה לך אם הלוה אדם חשוב הוי רבית כמ"ד במס' קידושין פ"ק דאם אשה אמרה תקבל ממני מתנה ואקדש אני לך באדם חשוב מקודשת ופי' רשיז"ל שם שהיתה נתנה פרוטה לאדם שיפייס לאדם חשוב לקבל ממנה מתנה וכן אמר המלוה ללוה אמור לפלוני שיתן לך מתנה ואלוה לך הוי רבית גמור ג"כ מה"ט דהי' נותן פרוטה ואפי' אינו אדם חשוב, א"כ חזינן דהאי סברא שהי' נותן שכר הוי הנאה והא הט"ז פוסק כן בבירור והמחבר הביאו בשם יש מי שאומר ולא הביא שום חולק ע"ד שהם בשם רבינו ירוחם, ומ"ש הגנ"י ממודר ממעיין וכל מלל"נ כבר השבתי מדברי מרן החת"ס חיו"ד סי' ק"ל. שמתיישב כל הנ"ל. [וע' בסי' שאח"ז]:

סימן ל

להרב הה"ג וכו' מו"ה ישראל אברהם אלטר נ"י האבדק"ק עדעלעני יצ"ו. הנני בזה ע"ד אשר נדברנו יחדיו ע"ד ראיית האומנות במלאכה האסורה ביום ש"ק למען גמר אומנות הנ"ל, הנה בתשו' תה"ד סי' ס"ג מבואר כל הצורך והמג"א הביאו בקיצור בסי' ש"מ סק"ח, ולמען לאמור כי בתה"ד העיר במ"ש כת"ה ממס' שבת דף ק"ג אעתיק לשונו וז"ל ע"ד אשר שמע מגדול א' שקבל מרבותיו דאסור לרשום באויר צורת אותיות ואמר הטעם שבזה מאמן ידיו במלאכת הכתיבה דהכי אמרי' בפ' הבונה דף ק"ג דמשו"ה חייב מכה בפטיש משום דמאמן ידיו והשיב עד"ז הא טעם זה דחה בגמ' הנ"ל אלא מעתה חזא אומנותא בשבתא וגמר ה"נ דמחייב וע"כ נדחה טעם זה ומסיק אביי ורבא טעם אחר ושוב כתב וי"ל דטעם זה נדחה וכי משו"ה יתחייב חטאת אבל מ"מ שבות דרבנן איכא, אלא דתקש' אלא מעתה אסור למחזי אומנותא ולגמור ויש לחלק בשבות דרבנן בין היכא דקעביד מעשה בין דלא קעביד מעשה וכוונתו דשפיר תקש' לענין חיוב חטאת דודאי מדאורייתא הוא דנימא חזא אומנותא וגמר דלחייב חטאת דאין לחלק בין דקעביד מעשה בין דלא קעביד מעשה אבל לרשום אותיות באויר מפני שמאמן ידיו דאינו אלא שבות וכן לענין מחזי אומנותא דלא קעביד מעשה שפיר י"ל כיון דלא קעבד מעשה שניהם מותרים וע' בברכ"י סי' ש"ו שהביא מהר"מ פורפינצא מ"ש דמותר לראות אומנות ולגמר אם אינו בטורח עיון רק בקל ראיית עינים. והנה בתשו' יעב"ץ ח"א סי' מ"א האריך מאוד לענין מי שמלא ידיו ללמוד חכמת ניתוח לחכמת הרפואה דאסור לראות במקום קיבת חכמיהם אם כי לעונג וטיול מותר אבל ללמוד אומנות הנ"ל אסור ומ"ש בגמ' מס' שבת דף ק"נ תינוק ללמדו אומנות דוקא פסיק' לבד שרי אבל לא ללמוד אומנות הנ"ל. וחידוש פלא שלא העיר מדברי גמ' הנ"ל וע' בשע"ת סי' ש"ו שהביאו וגם בברכ"י הנ"ל מביא סמוך במ"ש בשם מהרמ"פ, ולכאורה הא סותרים אהדדי ואפשר שנשמר בזה ממ"ש דדוקא בראיית עינים קל ולא בטורח העיון וחכמת הנתוח ודאי צריך טורח בעיונא וע' בס' נזר ישראל סי' י"ד ס"ק י"ב וסי' ל"ו ס"ו. ב) וע"ד קנין מחפורת שעושין להוציאה ע"י סוסים, והנה ידוע אשר כיו"ב התירו באחרונים וכמ"ש מרן חת"ס סי' כ"ז לסמוך ע"ד הרבינו נטרונאי גאון באשר עוד לא נתפרסם שהוא של ישראל, ואשר מתדכזין בשביל פועלי יום יום כבר אמרתי שאין ההיתר ברור רק כמ"ש בשו"ת פרשת מרדכי סי' י"ב שותפות וקבלנות כלומר שישכיר' לגוי או לשכרו בקבלנות בדבר מה לכל הימים ולא לקבוע יום ש"ק וכמ"ש ברמ"א סו"סי רמ"ה ובמג"א שם, ולענין שביתת הבהמות מפשטות דברי מרן החת"ס משמע דבאופן זה מותר לכתחילה דהא קאי על

שחכר משר כפרים האיך יעשה ועד"ז קאמר דמבואר בסי' רמ"ו וכן בתשו' מהר"ם שיק סי' ק"ט נראה דמיקל עוד יותר מזה ומשמע ג"כ דמותר לכתחילה לעשות שותפות עם הגוי ולמכרו לגוי עם אחריות הכל כמבואר בסי' רמ"ו והא ג"כ נשאל באיש אשר מחייתו ע"י סוסים האיך יעשה. אלא שדבריו סותרים אהדדי במה שהחמיר בסי' ק"ד כדברי תשו' צ"צ וכן דברי מרן חת"ס מסי' נ"ז אשר שם ציין ע"ד הש"ע סי' רמ"ו וסיים שאין כאן בית מיחוש ובסי' כ"ט אם כי דעתו דהיכא דאיכא הפסד גמור גם הצ"צ מודה ורק היכא דאינו רק מניעת הריווח ומ"מ סיים שלא יצא היתר בזה מתח"י אלא שבזה י"ל דלא מטעם דברי צ"צ החמיר אלא דלכל היתר דברי' כאשר פקפק משום מ"ע וכיו"ב אבל דברי שו"ת מהר"ם שיק אין בידי ליישב, גם מ"ש בשם שו"ת שו"מ ח"ב סי' ס"ז דצריך להקנות לגוי שמחוץ לביתו כמו באו"ח סי' תמ"ח, ועיינתי בת' שו"מ שהשיב עד"ז דגם שם מחלוקת הט"ז ומג"א בזה ובח"י מיישב דהטעם משום שיעשה משיכה לביתו. והנה במג"א ל"כ בפי' שדוקא לעכו"ם אחר רק כ' דגם החמץ יוציא חוץ לביתו. ומשמע מזה דהגוי ודאי צריך להיות חוץ לביתו אבל מדברי מחה"ש משמע דאין זה סברת מג"א דהא כ' דזה דעת הב"י אבל כל האחרונים חולקים עליו דמה לי אם הגוי בביתו או חוץ לביתו וגם למשרת מותר למכור רק לעבד כנעני ל"מ דידו כידו ואין דרכו של מחה"ש לכתוב בפשיטות שלכ"ד מג"א, ע"כ לענ"ד דהמג"א כ' רק דברי הש"ע המחבר שהוא הב"י שכן דעתו וגם מ"ש השו"מ דבח"י כ' הטעם משום משיכה צריך להיות הגוי חוץ מביתו לא מצאתי בדברי ח"י ואדרבא כ' ע"ד תה"ד דטעמו על החמץ שיוציאנו חוץ לביתו משום המשיכה אבל גוי משרת מפני מה אין בידו למשוך לסימטא וכיו"ב, וגם דברי הח"י לענ"ד תמוהים כ"ז להבין שכ' ע"ד ט"ז משרת שלו היינו עבד כנעני שלו ושכן פי' בשער אפרים סי' ג' ועד"ז השיב בפשיטות דיד עבד כיד רבו ולא מהני כמו לענין עירובין ועיינתי בשע"פ וראיתי כי כוונתו אחרת שם השאלה אם יכול להקנות החמץ לשפחה שקנוי לישראל עד"ז קאמר דאינו רשאי דיד עבד כיד רבו וקנה הישראל אדון שלה וכוונתו אינו לומר לשפחה שלו אלא שקנוי לישראל אחר בזה קאמר שישראל זה יקנה החמץ דאל"כ מה קאמר שוב בשע"פ דאין לדחות איסור' לא ניחא לי' דלקני דאם איירי בשפחה שלו מה ניחות' שייך מ"מ לא יצא החמץ מרשותו כמ"ש במחה"ש אלא ברור כמ"ש דשפחה של ישראל אחר קאמר, ומ"ש במהר"ם שיק דדבר גדול דבר דל"ש משיכה בפועל דידו כיד בע"ב והוי יד שניהם וכחצר של שניהם כ"ז להבין וכי פועל יום אין לו יד לקנות הלא בפי' אית' בפ"ק דב"מ י"ז דמציאת פועל אם שכרו למלאכה מיוחדת מציאתו לעצמו לבד ואין לבע"ב חלק בו, ומ"מ לא הביא דברי הט"ז והמחה"ש

ודברי מרן חת"ס ביו"ד סי' רי"ח לענין מכירת בכור דצריך ג"כ כסף ומשיכה ושם הי' עובדא שמכר הבכור למשרת שלו, וגם לענין קניית עירובין שפחה ועבד עברי זוכין אפי' לאחרים כש"כ לעצמן. וגם ראיתי מ"ש בתשו' מהר"ם שיק סי' קכ"ט דלענין כרמלית בזה"ז דזה טעם הפרמ"ג דבשביתת בהמה לא גזרו שבות כמ"ש במס' שבת דף קנ"ג דמה"ט מותר במניח עליה כשהיא מהלכת ונוטל ממנו ברוצים לעמוד עד"ז כ' דרק בכרמלית ודאי י"ל כמ"ש המג"א סי' ש"ה דל"ג אבל כרמלית בזה"ז דלא סתם הש"ע בסי' שמ"ה דהוי כרמלית י"ל שפיר דהוי ס"ס לחומרא דילמא כדעת הרמב"ם וכפי' המ"מ דבמחמר הוי כעושה בידים ודילמא כמ"ד דבזה"ז נמי איכא רה"ר, והנה נראה מדעתו דגם אם מניח עלי' כשהיא הולכת דליכא אלא שבות ג"כ יש להחמיר מטעם ס"ס הנ"ל, והנה במל"מ הל' מקואות מסתפק בזה די"ל דבדרבנן גם ס"ס לחומרא יש להקל דסו"ס ספיקא הוי וספק דרב' לקולא, והנה בנ"ז להלכה אם המקום ודאי כרמלית כמ"ש בסי' שמ"ה שם מבואר מהו כרמלית ודאי מותר לכ"ע אפי' לדעת מהר"ם שיק ואם לאו יש לראות אם יש בזה הפסד משום השותפות כמ"ש בתשו' א"א סי' ט"ו ושאר אחרונים דבהפסד גם הצ"צ מיקל יש ידים ורגלים להתיר וכמ"ש עפימ"ש בתשו' פרשת מרדכי סי' י"ב ולעשות ההיתרים כמ"ש בסי' רמ"ו דבשותפות הא גם המחבר מסכים להתיר כמ"ש במחה"ש שם. כעת ראיתי בברכ"י סו' רמ"ו דכ' ע"ד ב"י שהוכיח מדברי מרדכי על הא דקאמר אם השאיל לנכרי בהמתו בדיעבד יפקירנו בפני ג' דוקא בדיעבד דקאמר והשיב עלי' די"ל דגם לכתחילה אלא שדברו בהוה ושכ"כ בתשו' הרדב"ז החדשות וכ"פ הבאתי בחיבורי הקטן דבריו הק יעש"ה והנני ידידו דוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן לא

להרב הגאון הצדיק המפורסים וכו' בנש"ק מו"ה יואל טייטלבוים שליט"א אבד"ק אורשיווא (כעת אבד"ק קראלי) יצ"ו. אחדש"ה הכני ע"ד אשר ענותנותו הרבני בשלוח לידי מגילה עפה ומנופה בעניני תיקון עירובין וכו' ורק בר"פ אני אחוז, במ"ש בשו"ת אמרי אש סי' כ' ובשו"ת מרן חת"ס סי' פ"ז בהאי ענינא לומר פיתחא ע"ג מיא לא עבדי אינשי ואם מועיל צוה"פ על הנהר כידוע והעיד כי במקום מרחצאות ישנו פתחים ממקום למקום והנה לפימ"ש בתוס' שהביא ג"כ הדר"ג דפתח במזוזות ומשקוף גם בקרן זוית עבדי אינשי כמ"ש בגמ' דף ו' לר"י וא"כ אין ראי' לתיקון צוה"פ שהוא רק ע"י קנים בשתים וקנה ע"ג וגם מד' תו"ש במ"ש דל"ש פתח במים דמשמע דע"ג מים עבדי אינשי ג"כ י"ל כנ"ל דאינו דומה לצוה"פ. ובשו"ת שו"מ סי' רצ"ח ראיתי שמביא תשו' א"א הנ"ל

ומה שהשיב בחת"ס עוד לא יצא לאורה ולא ראה דבריי והביא ע"ד התוס' עירובין דף כ"ד ע"ב בעובדא דהאי רחבה באמצע דבריהם דהה"ד דהומ"ל צוה"פ לפום נהרא משמע דשייך צוה"פ לנהר. והנה לפימ"ש במג"א סי' שנ"ח דמד' התוס' משמע דצוה"פ הוי כמו מחיצה ופי' המחה"ש כלומר דהוי כמי מחיצה דעושה ופועל להיות היקף לדירה דע"ז דנין שם משום דרחבה אינו עשוי לדירה וצריך מחיצה שעי"כ יהי' מוקף לדירה ע"י מגו כמו לחי או שיהי' עצמו ע"י מוקף לדירה זהו מחלוקת בין שי' רשיז"ל ובין שי' התוס' וא"כ לא זכיתי להבין דברי השו"מ מה זו השגה ע"ד תשו' א"א וחת"ס דהתוס' לא הזכירו כלל צוה"פ לענין התיקון והיתר טלטול שיהא סתימה דהמ"מ פרוץ לרחבה דלא מהני סתימה אלא רק שיהי' היקף לדירה שע"י שהשביל של כרמים הוי סליק לגודא דנהרא וצוה"פ עושה להיות מוקף לדירה ממילא הותר הטלטול א"כ אין כאן ראי' כלל דיהי' מועיל צוה"פ ע"ג נהר להיות הכל כמו חצר שאמת המים נכנס לתוכה. ובענין צוה"פ שיש הפסק בחללה ובודאי אם יש מקום הילוך אפי' ע"י הדרך שייך מחלוקת של בעלי תשובות בי"ש ותשורת ש"י אבל בנדון שאין מקום הילוך כלל כגון בנ"ז שנשתייר ונהרום וגובה החומה לא ידענא מה יועיל צוה"פ זה אינו פתח כלל דגרע עוד ממ"ש בס' תו"ש דבמים עצמו ל"ש פתח אם כי דיש הילוך ע"י דחיות המים אבל נגד עובה וגובת חומה ל"ש הילוך כלל, וכאן בחצר ביהכ"נ ישנו כמ"כ דמקצת החומה רעוע וע"י ילדים ותינוקת אשר דרך שחוק שלהם הולכין ע"ג חומה ונתקלקל וכמ"פ הייתי מסתפק אם אינו יותר מעשר אמות ומדדתי ע"י פסיעות דפסיעה בינונית אמה כידוע אלא שאינו רק פרוץ לגינה שאין בה זרעים וגם אפי' אילנות אינם ברובו ואין בידי להאריך כעת ולפני הדר"ג הכל גלוי. ואסיים בכל חתמי ברכות ותשועות ישראל כאו"נ הטהורה ונפש ידידו דוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן לב

להרב הה"ג וכו' כש"ת מו"ה בן ציון בלוהם נ"י האבד"ק סארוואש יצ"ו. ראיתי מ"ש ע"ד יד אפרים סי' שס"ו דמני שעושה עירובי חצרות וע"ת כאחד יברך על שניהם ברכה אחת, וכן הביא בשם מהר"מ די בוטין ורק דעתו שיפרש העירובין והקשה עליו ממ"ד במס' סוכה דף מ"ו בברייתא היו לפניו מצית הרבה ת"ק ס"ל דמברך ברוך אשר קדשנו במצותיו וצונו על המצות ור"י ס"ל דמברך על כאו"א בפ"ע ואמר ר"ז הלכתא כר"י וכ"פ כל הפוסקים וא"כ מ"ש עירובין וכ"כ בחיי"א כלל ק"ב ובנשמת אדם הקשה כמ"כ מהאי דמס' סוכה ותי' שם דשאני התם דשם כמו מצות תפילין ציצית ונטילת לולב דשמות מחולקים בנוסח ברכה משא"כ הכא דהכל בנוסח מצות עירוב עיי"ש בשם ש"ג, וכת"ה

כתב עלי' דאין כל חדש דכ"כ בתשו' הריב"ש סי' שפ"ד לחלק בגוונא זו ממ"ש מתוספתא וכן בירושלמי דהמפריש תרומות ומעשרות מברך על שניהם כא'. והנה ככל חזיון הזה אי' בתשו' בית אפרים חאו"ח סי' ד' והביא ג"כ דברי הריב"ש הנ"ל וזו אשר רמז עלי' ביד אפרים הנ"ל. והנה ראיתי בת הריב"ש ולע"ד אין כ"כ ראי' גמורה דשם קאי ע"ד בעל העיטור דס"ל במילת שני תינוקת דמברך על כאו"א משום דא"א למול ב' תינוקת כא' וכדאמרי' בפ' כסוי הדם אמחלוקת ר"י ות"ק בשוחט חיה ועיף דת"ק סבר כסוי א' לכולן ואמרי' בגמ' דמודה ר"י לענין ברכה שאינו מברך אלא ברכה א' ופריך הגמ' מתלמידי דרב דיתבי בסעודתא קאי עלייהו ר"י סבא א"ל הב ליבריך א"ל הב לשתי א"ל ר"י סבא כיון דאמר הב ליבריך איתסר לי' למשתי חמרא ותי' בגמ' שאני התם דמשתי וברוכי בהדי הדדי אי אפשר הכא אפשר דשחיט בחדא ומכסי בחדא, וא"כ ה"נ א"א לממהל ב' תינוקת כא' ועד"ז פליג הריב"ש דבחדא מצוה ל"ה הפסק וסילוק אפי' א"א לעשות כא' דדוקא בב' מיני מצות כמו במס' סוכה הנ"ל בהיו לפניו כמה מצות דת"ק ס"ל דמברך בכללא אקב"ו על המצות ור"י פליג דמברך על כל מצוה ומצוה דתן לו מעין ברכותיו ואפסק' הלכה כר"י שאני התם דאייתי בב' מיני מצות משא"כ במצוה שהוא במינו כגון מילה שחיטה ובדיקת חמץ אפי' כמה מילות וכמה שחיטות ובדיקות חמץ כיון שהן מין א' מברך ברכה אחת אפי' אי אפשר לעשות' כא' ומ"ש בגמ' למשתי ולברך א"א לעשות כא' והוי הפסק משום דעביד מעשה נראה כסילוק וכמ"ש התוס' דזה הטעם משום סילוק אבל אם בתוך הסעודה עומד ומתפלל אם כי א"א לעשותו כא' ל"ה הפסק וסילוק ושם הביאו התוספתא אם בא להפריש תרומות ומעשרות ברכה א' לשניהם להפריש תרומות ומעשרות א"כ ממילת ב' תינוקת ודאי ליכא ראי' דזה הכל אחת. וכן אפי' מהתוספתא אינו ראי' דאפי' נימא דמצות הפרשת תרומה לחוד ומעשר לחוד מ"מ שניהם מין א' לתקן הטבל דהא אפי' בתיקון איסורין מברכין כמו במצות שחיטה ביו"ד סי' א' וד' הט"ז שם ידועים אבל ע"ת וע"ח וע"ת אם כי נוסח הברכה אחת אבל ענינם אינם שוין דע"ת משום הכנה וע"ח משום אחדות הרשות לדירה וע"ת לענין שביתה ע"כ צל"ע בענינו של ד"ז. וע"ד מ"ש המג"א סי' כ"ה לברך על מצות תפילין בפת"ח תחת הוי"ו דאפי' למ"ד דב' מצות הן מצות בפת"ח ג"כ מורה על כמה מצות כמ"ש מצות ה' ברה וגו' והקשה בחיי"א כלל י"ג סי' י"א ממס' הוריות דף ד' במ"ש במתני' דאין ב"ד חייב קרבן הע"ד אלא בטעו והורו לבטל מקצת ולקיים מקצת כגון שבת דהורו דיש שבת בתורה אבל המוציא מרה"י לרה"ר פטור אבל אם הורו שאין שבת כלל בתורה פטורין ויליף לה חזקיה מקרא ועשו אחת מכל מצות ולא כל מצות ופריך הגמ' מצות תרתי

משמע (כלומר מצות טובא כגון נדה שבת וע"ז והיינו דעבד חד מהני או שבת או ע"ז או נדה) ומשני מצות כתיב כלומר מקצתה של מצוה אחת אלמא דמצית פת"ח ודאי משמע אחת, וכת"ה הוסיף להקשות במ"ד במס' כריתות דף י"ז במחלוקת ר"א וחייא ב"ר דר"א ס"ל דיש אם למסורת ומצות כתיב ומחייב אשם תלוי אפי' בספק חתיכה אחת וחייא ב"ר ס"ל דבעי' א' משתי חתיכות לחייבו א"ת דיש אם למקרא ומצוות קרינן אלמא מצות חדא משמע, והנה לזה י"ל דיש דשניי הכתוב דרשינן כן ולא משום משמעות וע' בתוס' סנהדרין דף ד' וסוכה דף ו' שהביאו שם התוס' כמה מקומות דדרשי' תרווייהו מקרא ומסורה דלא בחינם שנה הכ' ואין פלוגתא רק במקום דמכחישו אהדדי וא"א לדרוש שניהם, אבל ראיתי בבאר שבע שהק' להיפוך במ"ד בגמ' מצות כתיב הניחא למ"ד דיש אם למסורת אבל למ"ד דיש אם למקרא מצות נמי תרתי משמע והא איכא פלוגתא בזה במס' כריתות הנ"ל ותי' דדרשה זו אינו עיקר ורק גלוי מילתא בעלמא ועיקר סמך במ"ש עולא שם דילפי' מונעלם כמו ונעלם מן דבר דדרשי' המ' למעלה ולמטה. וראיתי בס' הורה גבר עמ"ס הוריות דלד' באר שבע מתורץ הקו' ממ"ש ע"ד מג"א משם דאינו עיקר דרשה לדרוש בלשון חדא מצוה ועוד תי' דאין כוונת מג"א דמצות בפת"ח הוא לשון רבים אך ורק דקאי על כל מצוה ומצוה ומתורץ נמי בזה מ"ש עוד בחייי"א וכן הקשה בחמד משה דהא ממקומו הוא מוכרע דכתיב מאיר"ת עינים ולא מאירות עינים כמובן. והנני לסיים בכל חתמי ברכות ידידו דוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו. בשולי המכתב. וראיתי מ"ש ע"ד מר אביו הגאון ז"ל בשו"ת בית שערים שחדש דברים דלא חשוב הפסק אלא ג' תיבות כמו שלום עליך רבי דהוי בתוך כדי דיבור בשיעור' כמ"ד בגמ' בכ"מ, וכת"ה מביא ראיות מכ"מ דאפי' דיבור א' חשוב הפסק וכמ"ד בסי' ק"ד אפי' המלך שואל בשלומו לא יפסיק ומשמע כש"כ להדיוט והא להדיוט סגי בשלום עליכם ב' תיבות ועיי' בתוי"ט רפ"ב דברכות ומ"ש הב"ש ראי' מסי' תפ"ז דבאם טעה ביו"ט וחתם מקדש השבת ובתוכ"ד אמר מקדש ישראל והזמנים יצא דתכ"ד כד"ד ולד' הט"ז סי' ק"ח דס"ל דאם הזכיר בשמ"ע מענין מאורע של שאר ימים כגון בחול הזכיר של פסח דהוי הפסק כמו דברים בעלמא וצריך לחזור לראש הברכה ה"נ יהא חשוב הפסק אלא עכ"ח משום דל"ה ג' תיבות, עיי' תוספת שבת סי' רס"ח דבאמת תולה. זב"ז דמשו"ה יצא כיון דל"ה הפסק והמחבר לשיטתי' אם כי במחה"ש סי' תפ"ז השיב עליו דעכ"פ משנה ממטבע שטבעו חכמ"ם מ"מ לענין הפסק מודה דל"ה הפסק ועוד לפימ"ש המג"א דה"ט דיו"ט נמי אקרי שבת כמ"ש ממחרת השבת במס' מנחות פר"י וע' בברטנורה ותויו"ט ריש ביצה א"כ לענין הפסק ודאי ל"ח הפסק וגם הט"ז יודה לזה,

ודוקא בשמ"ע של חול אם הזכיר של פסח בזה הוא דהוי הפסק ולא ס"ל כמ"ש בבאה"ט בשם האחרונים ע"ש. ועוד נלע"ד דכמ"ש הט"ז דהבדלה כולי יומא מענינו הוא דאתה חוננתנו בינה ודעת להבדיל שייך בכל יומא כן י"ל לענין שבת כל יומא זמנו כמ"ש ברפ"ב דביצה דב"ש אכל בחד בשבת לכבוד שבת ואם כי דלא קיי"ל כב"ש מ"מ אי' בספרי האחרונים דגם ב"ה מודים דעדיף טפי לעשות כב"ש בזה ועיי' במכילתא פ' יתרו דדרש בקרא דזכור את יום השבת שלא יהי' מונה לאחרים אלא ליום השבת כלומר א' בשבת ב' בשבת כמו דאנן אמרינן בכל יום ויום ועיי' בספרים דזהו מטעם הנ"ל א"כ כמו הבדלה בכ"י מענינו ה"נ שבת ולע"ד הוא ק"ו כמובן ולהכי שפיר ל"ה שום הפסק כנ"ל:

סימן לג

להרב הה"ג כש"ת מו"ה אברהם איינהארן נ"י דומ"ץ בק"ק שטיינעמאנגער יצ"ו. ע"ד חצר שבתוכה עלייה הבע"ב דירתו בעלייה ושנים דרים בחצר שוכרים דירתן מבע"ב ושכחו ולא עירבו ע"כ עשה התקנה כמ"ש באו"ח סי' ש"פ ממס' עירובין דף ס"ט ובכ"מ ובדעתו דהדר בעלייה א"צ לבטל, והנה נראה מדברי כת"ה כי בני עלייה ומרפסת אינם אוסרים בשום ענין וה"ה כנפרדים מן החצר וזה לענ"ד צע"ג דהרי במתני' תנן דף פ"ג אנשי מרפסת ששכחו ולא ערבו כלומר עם החצר אבל ערבו לעצמן והקשה בתיו"ט הא במתני' דף פ"ה קתני והדר שם אינו אוסר ותי' דשם איירי שאין מקום דירה שאינו מוקפת בבנין ובדף פ"ג איירי שמוקפת בבנין וראוי לדירה לאכילה ולינה אלמא דפעמים גם מרפסת שייך בי' דירה ואוסר ובתפא"י על המשניות פי' בהדי' הדר שם אינו אוסר היינו במרפסת (גאלעריע) ולא בדירת של עלייה כלומר דהדר שם אוסר ואמת הדבר כי רשיז"ל פי' בהדי' במתני' דף פ"ג דסולם תורת פתח ותורת מחיצה ושניהם לקולא כמ"ש במס' עירובין דף נ"ט מ"מ נראה לומר דהיינו שאינו עושה להיות חצרו שלא יהי' רשאים לערב' שנים כמ"ש בפ' החלון כמה דברים פרצות וכיו"ב דהוי כחד חצר שאין מערבין רק א' ולא שנים ע"ש לענין כותל וחרוץ ומחיצה של תבן וכיו"ב וה"נ הא פי' בט"ז וכמ"ש בב"י בסי' שע"ה דמצי לערב' ורצה לערב א' כמו שאר חצרות דאם הוא כחצר אחד לגמרי הוה כחולק עירובו דבטל לגמרי כמ"ש בסי' שע"ב אבל לעולם אוסרים כיון שיש למרפסת ובני עלייה דריסת רגל דרך החצר כמו שתי חצרות זו לפנים מזו בדף ע"ה, והנה לכאורה הצריך בעלייה הם כחצר הפנימי ובגמ' יש מחלוקה אהא דתנן במתני' דאם הי' יחיד א"צ לערב ושם מחלוקה אם שנים בחיצונה ופנימי יחיד ובסי' שע"ח קיי"ל דאם בפנימי יחיד אף כי שנים בחיצונה אי"צ לערב וא"כ אפשר גם בנ"ז כן אלא מאן מפיס לומר דלענין חצר מרפסת ועליות ג"כ הוי לענין זה כשתי חצרות ממש.

ומ"ש ת"ח א' דבעליות דידן דהוי דרך בנין מוקף מכל צד ל"ש כל הנ"ל ע' בדף ס' דמ"ש דמגופסת דאז הסולם אינו כמחיצה יש מקום לדבריו וע' בתוס' דף פ"ג דאם העליה אינו גבוה מן המרפסת אין לעולם תורת מחיצה ובעליות דידן אין העלייה גבוה כלל מן המרפסת כלומר מה שקורין גאנ"ג א"כ נראה דהוי כחד חצר ולא נשמע מעולם בכרכים כמו פרעסבורג וכיו"ב דישנם עליות ע"ג עליות מעלות ע"ג מעלות לעשות עירובין לעצמן רק הכל בחד עירובי חצרות ועוד מקום להאריך ומפני ח"כ וגם טרדות רבות צריכנא לקצר. ידידו דוש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן לד

להרב הג' וכו' כש"ת מו"ה שלתיאל אייזיק סג"ל נ"י מו"צ בק"ק פעלעדיהאז יצ"ו.

ע"ד שאלתו בנחתום אשר נתברר כי מתחיל הגיבול ע"י נכרי קודם יציאת ש"ק. הנה כבר הלכו בו נמושות ע' בשו"ת אהל אברהם סי' ד' (מהגאון העצום שהי' אבד"ק קאבעלסדארף אשר מנ"כ באה"ק כידוע) אשר השיב בענין זה כי הנחתומים באמרם שאם צריכין להכין מעשה אופה ליום א' א"א בלא התחלה בזמן הנ"ל והרחיב בתשובתו לאמור להסיר חששא אפי' בקבלנות ואריסות וקציצת שכר לקבל פרס ממעשה אפיי' משום דקובע מלאכתו בשבת דאוסר במרדכי אפי' ע"י קבלנות ע"כ פתח שני צדדי היתר דהיינו שיקנה קמח לפלטר דרך מכירה גמורה ושלא יעשה בביתו של ישראל הגיבול וטוב מזה כי הנכרי יהא פלטר ולמכור בחנותו יד על יד דאז סרו כל החששות כלומר משום קובע מלאכתו וגם חשש מ"ע וגם יש לדמות למכס כי זה אומנתו ופרנסת ביתו ופוסק חיותא אם לא יכול להכין הנ"ל ליום א'. ויען כי דבריו עמוקים מסברא וגמרא ע"כ א"א לי לבאר הכל ע"נ באר היטב וצריך מעכ"ת לעיין בס' הנכבד הנ"ל אם ברצונו להמציא היתר וגם יהי' בטח כי הנחתום ישמע ויעשה כהוראתו. וע"ד אם עד א' נאמן להעיד על הנחתום במה שעובר הביא מעכ"ת דברי הרמ"א בח"מ סי' כ"ח, והנה ידוע כי הנוב"י מהד"ק סי' ל"ה האריך מאוד בכלל זה אם כי עובדא הנ"ל הי' בענין חמור מ"מ ים ללמוד לענין זה וע' ביו"ד סוס"י א' בענין נאמנות ע"א לפסול גברא דהכל לפי מה שהוא אדם. ולפי"ד מעכ"ת עבר על הוראתו בפתיחת באדי"ל בחוהמ"פ העל"ט ושפיר קאמר דהוי מזיד ונראה לכל מי הוא ופשיטא דאין להתיר בשום אופן רק טראפי"ק או ווירטסהייזע"ר מפני הפסד הליצענ"ק כידוע וגם כי מפורסם בעולם טעמים הנ"ל וליכא מ"ע, וגם להווירטסהייזע"ר אני מזהיר שלא יקח שום ריוח שלא יהי' נהנה מחמץ בפסח וידוע מ"ש בענין זה בסי' ת"נ וכש"כ מה שבא על החשבון דיש בזה ביטול מכירו כמ"ש בשו"ת מהר"ם שיק לענין אם חל ע"פ בשבת כמו בשנה זו ע"ש. ב) ע"ד שלא הי' מנין

עד שמ"ע ואמר א' קדושה דעת מעכ"ת שלא לומר קדיש עם תתקבל גם דעתי כן ועיי' בנוב"י מהד"ת או"ח סי' ז' תשובה מבהמ"ח דשם מחלק בין תפלת שחרית ומנחה דנתקן הקדיש על תפלת הש"ץ בקול רם ומהני אפי' לענין אמירת קדושה אבל ערבית דלא נתקן תפלה בקו"ר ממילא שייך הקדיש ג"כ על תפלה בלחש, והא בנ"ז מבואר ברמ"א סי' נ"ה דאם באו מנין לאחר תפלת ברכות יוצר אין לומר תפלת שמ"ע בקו"ר אם זה שאמר קדושה הוי כשאר יחיד שאומר קדושה דדוקא היכא דנתקן לאמור ולהתפלל בקו"ר כולה שמ"ע מהני ג"כ ק"ר עד קדושה אבל הכא הא פסק רמ"א שאין לחזור לש"ץ להתפלל בקו"ר וע' במג"א סי' קכ"ד סק"ג בשם כנה"ג ואצ"ל. ידידו דו"ש. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן לה

להרבני החריף ובקי כש"ת מו"ה חיים ראטה נ"י אב"י בק"ק סערענטש יצ"ו. ע"ד העובדא שהציע לפני הרב הגאון אבד"ק פ"ב נ"י [ע"ל סי' י"ד אות ב'] תימה בעיני מעכ"ת שלא הבאתי דברי שו"ת יד יצחק ח"ב סי' ס"ז ולא ראיתי תשובה הנ"ל, לא ידענא מה נתחדש בתשו' זו הלא שאילת ראשונים הוא ברמב"ם פ"א מהל' מילה וכן בהל' רציחה והל' אבילות וכמ"כ בהל' ייבום וגם שי' הטור בזה ידוע וכולם הביא הב"ש באה"ע סי' קנ"ו סק"ג, אלא הדבר שנתחדש בנ"ז שחיות הולד ו' חדשים הי' ע"י תחבולת הרופאים דילמא דוקא חיות בטבע של עצמה דמוכח על קיומו ובריאתו משא"כ בהוספת כלי זכוכית כמו ברחם ופרנסתו דרך הטבור זה אינו הוכחה לבן קיימא והרב הגנ"י דעתו דגם על דרך זה יועיל החיות כמ"ש במס' חולין דף נ"ז בעובדא דר"י ב"נ ברחל אחת שנקדר קנה שלה ועשו לה קרומין של קנה וחיתה וכן בשמוטת ירך של עוף בעובדא דר"ש ב"ח ועשו לה שפופרת של קנה וחיתה ומסיק דתוך י"ב חדש הוי, א"כ משמע דאם היתה החיות יב"ח דכשרה אם כי הי' תחבולת כלים הנ"ל. ואני השבתי דאינו דומה לטריפות עפי"ד הר"ן בסוגי' דריאה בשי' רשיז"ל דאין סירכא בלא נקב והק' עלי' דא"כ מפני מה סירכא כסדרן כשר הא הוי קרום שעלה מחמת מכה ואינו קרום ותי' דזה כלל גדול דטריפה אינו חוזר להיות כשרה כמ"ש בפ"ד דמס' חולין ובשר בשדה טריפה דומי' דקדשים שיצאו חוץ למחיצתן דלא מהני החזרתן ומה שחזרה להכשרה כלומר דיש רפואה למכתן מעיקרא אינו טריפה אם כי לא נעשה רפואה הנ"ל כמ"ש בחולין דף נ"ד דמחו בכולייתא ומתה דמסיק דכשרה אם שחטו קודם דאי בדרי לה סמא חיה ע"כ כשרה אע"ג דלא בדרי לה סמא כיון שיש תיקון בעולם דאי טריפה לא חזי לחיותה כנ"ל, וע"כ ה"נ בקרומין של קנה ושפופרת כיון דיש תיקון לחיותו של יב"ח

היתה כשרה דמה לי סממנים ומה לי קרומין של קנה דדרשי' מקרא דבשר בשדה טריפה שאינו טריפה רק מה שאין לה תיקון אבל נפל של ח' חדשים וכיו"ב דהוי כמת ולא מהני בה שחיטה אפי' להוציא מידי טומאת נבלה מנ"ל דאם נמצא איזה תיקון לחיותו של ל' יום שנעשה ממתה חי' ועיי' בפ"ד דחולין ופ' ראד"מ דכן קיי"ל וכמ"ש ביו"ד סי' י"ג וע"ש בתבו"ש ס"ק ט"ו. עוד בנ"ז בענין לפטור ע"י ולד כנ"ל מחליצה אשר במס' יבמות דף פ' אמר ר"א דבן שמנה אין עושין בו מעשה עד כ' שנים ולא מהני שהיי' כ' יום ולא ס"ל כרבי דצפרניו ושערו מוכיחים ולא כרשב"ג דשהיי' ל' יום הוי הוכחה גמורה דאינו נפל דחכמים פליגי עליהם ע"כ עד כ' שנים אין עושין בו מעשה לפטור מיבום ופסקו התוס' כר"א ובב"ש סק"ג הנ"ל הביא דבריהם בסופו משמע דכן ס"ל וזה חידושי' בנ"ז. ועפ"י תו"ד הנ"ל באתי לפרש דברי רשיז"ל בסוגי' דוושט קרום שעלה מחמת מכה בוושט אינו קרום ופרש"י דסלקא בהו לאחר זמן וסופו לסתור ורבים פי' דתרי מילי נינהו, ולפי"ד דטריפות שאני כמ"ש הר"ן דכל שיש לו תיקון מעיקרא אינו טריפה הכל חד דודאי אם לא הי' סופו לסתור הי' כשרה דיש לו תיקון אפי' לאחר שניקבה ע"כ דסליק לאח"ז ומלת סליק היינו שעלה כמובן כמו סליק לעילא כלומר לאח"ז שכבר נעשה הנקב וא"כ כבר בא הטריפות ומשום דסופו לסתור א"כ אין לו תיקון ומשו"ה אינו קרום ודינו כמו שאר טריפות על שם סופו אלא טריפות בעצם הוי כיון שאין הקרום קיים דסופו לסתור נמצא דאין זה רפואה ול"ה תיקון כלל, וכ"ז בטריפות אבל דבר שאינו מן החיות כמו נפל החיות אינו רק כזנב הלטאה במס' חולין דף כ"א כלומר דומה לו לענין הנ"ל. ב) וראיתי מ"ש מעכ"ת ע"ד מרן חת"ס חאו"ח סי' קכ"ח ממתני' דמס' כלאים פ"ז מ"ו באנס שזרע את הכרם ויצא מלפניו קוצרו אפי' במועד ופי' הרע"ב ותיו"ט דאע"ג דהאנס לא אסרן שא"א אוסר דשא"ש מ"מ אם הוסיפו מאתים לאחר שחזרה שוב נאסר א"כ לפימ"ש החת"ס שם דאינו דומה לדין אוונכרי דשאני קצירת חטים דעכ"פ הזרע שלו כלומר הזורע לפימ"ש תוס' בר"ה י"ג ע"א לענין קצירך ואינו חייב רק משום כחשא דארעא כמ"ש בב"מ דף ק"א. והנה אדמקש' מדברי הח"ס תקש' לי' דברי התוס' אהדדי וה"ה בר"פ כוכב הגזול בסוגי' דאוונכרי שהביא תוס' דברי הירושלמי בטעמי' דלא קני בייאוש דלא מהני יאוש בקרקע ורק נשתקעו שם בעלים וה"ט דאנס בלא נשתקעו דאינו אוסר ולמה לן נשתקעו ול"ל יאוש כלל תיפוק לי' לפימ"ש התוס' ר"ה הנ"ל יאסור ע"י זרעים של שלו ועכצ"ל כמ"ש מדברי רש"י ותוס' בקידושין דף ל"ט בסוף סוגי' דחדש דקרקע עצמו שייך לכלאים דכתיב שדך כרמך וכיון דקרקע אינו שלו לא מהני הזרעים דכמו שצריך ב' מינים או ג' מינים לר"י בכ"ד כן צריך לקרקע ולא מהני כלל מה שהזרעים

שלו וע' במס' מנחות דף ט"ו דפעמים הזרעים לבד נאסרו בכלאים דרבנן ומשום קנס עכ"פ אין כאן קושי' לדברי מרן חת"ס שאין איסור כלאים שייכות להיות הזרעים שלו כנ"ל. ידידו דוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן לו

להנ"ל יק"מ בא לידי להודיע דעתי מדברי האבן העוזר שהביא מעכ"ת דמחמיר בביהכ"נ מכמה טעמים הנזכרים ובאמת מ"ש באבהע"ז כי מ"ש במג"א סי' שס"ו סק"י דעות המתירים מיירי בביהכ"נ של הפקר הוא דבר קשה הא במס' נדרים דף מ"ח משנה ערוכה דביהכ"נ של אותה העיר הוי כשל שותפין ע"כ אם מודרי' הנאה זה מזה אסורין ליכנס כמ"ד ויתור אסור וכן בתיבה וכיו"ב ורק מה שהוא לכל בני הגולה כגון הר הבית והעזרות והבור שבאמצע הדרך דהוי הפקר ושם בר"ן בטעמי' דביהכ"נ הוי כשותפין דהא קיי"ל דביהכ"נ יכולין למוכרה ע"י זט"ה במעמד אה"ע. ומעתה איזה ביהכ"נ אינו באופן זה ובמס' מגילה סתמא תנן כל ביהכ"נ וכן קיי"ל באו"ח סי' קנ"ג לבד בשל כרכים טעמא אחרינא אית בי' משים דמעלמא אתו כלומר שנתנו מכספם והם אינם לפנינו והוי בלא דעת בעלים וכמה גוונא דגם ביהכ"נ נמכר כמ"ש במ"ב כידוע ודברי האהע"ז בזה לא זכיתי להבין. והנה ראיתי בס' נזר ישראל עה"ל שבת סי' נ"ז שהביא דברי האהע"ו באורך ורוחב ושם כמה חולקים עליו ה"ה בשו"ת מנחת יהודא סי' כ"ג וברכ"י וכ"נ מתשו' רע"א סי' ל"ד וע' בס' הרב התניא סי' שס"ו ס"י ומסקנתו שם דאם אין בית דירה בחצר ביהכ"נ או אפי' יש בית דירה אחת לבד מותרין לטלטל מחצר לביהכ"נ דכולם נעשים כאורחים לביהכ"נ רק אם ישנו ב' דירות אוסרים זה על זה וכמו בשאר חצירות והנה נתן טעם דביהכ"נ אין תורת דירה עליו אם כי הוא דירה ממש מ"מ כיון שאין מותרי' לאכול שם רק הלומדים שם משו"ה אין תורת דירה עליו לאסור הטלטול לחצר וכנ"ל, ע"כ דעתי דבית המדרש שכ' רמ"א בסי' קנ"א דמותר לאכול ולשתות בו אפי' שלא מדוחק כמ"ש הר"ן והא עינינו רואים דאוכלים ושותין וישנים בביהמ"ד כמו ק"ק פה עושין כן בפשיטות ולפי"ד לעשות ע"ח בלא ברכה וכאשר הוא בק"ק סערענטש אין אתי יודע וכו' ידידו דוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן לז

להרב הה"ג וכו' כש"ת מו"ה חיים יודא סג"ל דייטש. נ"י דומ"ץ בק"ק מאקאווע יצ"ו. ע"ד שאלתו כי בעירו ישנו בע"ב בני תורה שנוהגין אשר בעש"ק מעמידין טה"ע וקאפ"ע שמחממים ונותנים תחתיו "נאפט לאמפף" ומתחמם כל הלילה כדי לשתות בבוקר, וכת"ה דעתו לאסור דודאי שייך שמא יחתה אם כי אין כאן גחלים מ"מ בקל יותר י"ל

שימשוך השרויף שידלק יותר בטוב וכיו"ב ודעת כת"ה אם בידי לאמור איזה היתר מה טוב. והנה אין דרכי לומר דבר מה שלא נמצא בפוסק ראשון או אחרון כש"כ מה שנמצא מפורש לאיסורא והוא בשו"ת פמ"א ח"א סוס"י פ"ד אשר בזמנו היו עושין ע"י שפירטו"ס ופתילה לתוכו וכ' לאסור בפשיטות דאם כי אינו על הגחלים מ"מ ידוע שאם ממרסין בשפירטו"ס הלהב עולה יותר ודמי לכירה שאינו אי גוף וקטום וכהאי דעסיות ותורונסין וחבית של ים דל"צ בישול רב דלהכי חסורין אפי' בשוגג למו"ש בכדי שיעשו, וה"נ טה"ע וקאפ"ע ידוע שא"צ בישול רב ודעתו עליהם ע"כ ברור דאיסור גמור הוא וחייבים חכמי הדור למחות בידם עכת"ד והביאו בשע"ת סי' רנ"ד וכן בס' נזר ישראל ע"ש, כיון דשלשה רועים חנו אשר כל ב"י נשען עליהם אוסרים באיסור גמור מי הוא אשר יערב לבו להתיר וק"ו הוא אם בפמ"א חושש שיהי' ממרס בשפירטי"ס אשר מלכלכך בו ידו כש"כ שניחש למשיכת השרויף כמובן. ב) וראיתי מ"ש כת"ה ע"ד מג"א ס' שמ"ח דפשיטא לי' דמגרר ד"א ברה"ר חייב וכמ"ש בתיו"ט וק"ל מדברי השמ"ק כתובות דף ל"א בשם הראב"ד וע' בא"ר סי' שינ"ח הנ"ל שהביא י"א דמגרר אינו חייב דודאי כוונתו ע"ד הראב"ד וע"ד מג"א אינו תמוה שלא הביאו דידוע שלא הי' בימיו לאורה ס' שמ"ק דרבינו בצלאל אשכנזי תלמידו של הרדב"ז מצא הכת"י של שמ"ק, ועוד אדקשי' לי' מד' הראב"ד לסייע לי' מד' התוס' שבת ח' ד"ה לא מחייב דנשנה שני פעמים דמגרר חייב בד"א ברה"ר או מרה"י לרה"ר מהאי דכתובות ופ' המצניע בגונב כיס בשבת דאם מגרר זירזא דקני חייב וכן שם דברי הר"י דאם מגלגל חבית ד"א ברה"ר או מרה"י לרה"ר חייב. וידוע מ"ש בסמ"ע חו"מ סי' כ"ה הביאו המג"א סי' תמ"ז סק"ד דבכ"מ הלכה כהרי"ף מלבד היכא דהתוס' חולקין עליו כש"כ נגד שאר פוסקים. ג) ע"ד המקוה מבאר ארטהעזי"ש הביא כת"ה שו"ת ד"ח עיי' בתשו' מרן חת"ס סי' ר"א עצתו, והנה בנדון כזה אין לדיין אלא מה שעיניו רואות וטוב כמו שנוהגים בגליל עליון בהקמת מקוה חדשה כי באין יחדיו ג' מורי הוראה מובהקים ועושים תיקונים מה שראוי לתקן עצהיו"ט כמ"ש הרשב"א שזה שורש לטהרת ישראל דצריך הכשרות אליבא דכ"ע כידוע ועיקר החששא בסי' קל"ח וקל"ט אם אינו חששא משום תפיסת י"א וע' בשו"ת הר המור סי' כ"ב שהאריך בזה לענין פלומפען. ידידו דוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן לח

להרב הגדול כש"ת מו"ה יעקב שמואל אויסלאנדער נ"י יושב בשב"ת בק"ק שאמלויא יצ"ו. מ"ש שיש לו ספיקא בהאי דאמרי' בפ"ב דמס' שבת דף ל"ה א"ל רבא לשמעי'

אתון דנא קים לכו בשיעורא דרבנן אדשומשא אריש דיקלי אתלו שרגא והביא בשם רבו הגאון אב"ד דשם נ"י כי דעתו שזמן זה הוא קודם שקיעת החמה שעדיין גוף השמש זורח ממעל על הארץ ועומדת בשוה עם ריש דיקלי, ומעכ"ת פי' דהוא בזמן ששקעה החמה תחת אופק הארץ וזריחתו אינו נראה רק בריש דיקלי. והנה יודע אני מגודל בקיאות בחכמה ודעת של הגאון נ"י ומעכ"ת לא ביאר טעמו מאי ואפשר כי שמועתו ל"ה מפוונת כי בפשיטות הוא הפירוש ב' דהא אם נפרש אם השמש עומד בגבוהתו למעלה שוה עם האילנות האיך נשער וכי כל האילנות שוות ישנו ארזי לבנון גבוהים מאוד וישנו אילנות שהם מעט הגובה כידוע וא"כ באיזה אילנות נשער ומה שיעור נתנו אבל לפי פי' הפשוט דהיינו בששקעה תחת אופק הארץ ידוע כי כך הטבע שנראה זריחתה בשוה על האילנות ששם אין הצל מעכב כידוע ע"כ לע"ד זהו הפי' הפשוט [וע' בשו"ת לחם שלמה סי' נ"ג ובקצה"מ שעל המטוא"פ סי' תרי"ט ס"ק י"ד ובהג"ה שם]:

ב) וראיתי מה שמפלפל בחכמה ע"ד הפרמ"ג יו"ד סי' כ' סק"ה במ"ש הכו"פ לחלק בין הגרמה דתורבץ הושט דאם שחט בתורבץ הושט ואח"כ בושט מטהר מידי נבלה משא"כ בגרגרת אינו כן דכיון ששחט למעלה והוי כנפסק וכמאן דמנחא בדיקולא דמיא ול"מ שחיטה כלל והביא ראי' מחולין י"ט במחלוקת ר"ה ור"י בשחט שליש והגרים שליש או הגרים שליש ושחט שליש דמחלק ר"ה אי נפקא חיותא בשחיטה ע"כ הגרים ושחט שליש ואח"כ הגרים כשרה דכי נפקא חיותא בשחיטה קא נפקא ור"י רובא בשחיטה בעי עכ"פ חזינן דבפסיקת הקנה גם למעלה ממקום שחיטה נפיק חיותא, והפרמ"ג השיג עליו דמה חילוק בין נפסק לשחט וגם מ"ש דנפיק חיותא זה אינו דגם בשחיטה לא נפיק חיותא רק עד שעה הגבול שעי"כ תמות החי' דהא אינו מקבל טומאה וגזה"כ הוא דכך דין בשחיטה ומעכ"ת תמה דראייות הכו"פ דעכ"פ חזינן דע"י שחיטה למעלה ג"כ נפסק חיותא מדברי ר"ה. ושוב תמה על הכו"פ אדמביא ראי' מר"ה ה"ה היפך הראי' מר"י דבעי רובא בשחיטה והגרים שליש פסול, ושוב תלי' לי' במחלוקת שניי' אם במעלה ממקום שחיטה בנפסק אי הוי כמאן דמנח בדיקולא או לא כלומר אם יצא ממנו החיות במקום הנ"ל או לא ולע"ד קשה לומר דפליגי בדבר שלא נאמר בש"ס כלומר לדידי' הוי נבלה ולדידי' אינה רק טרפה, ע"כ לע"ד כי דברי הפרמ"ג מכוונים למ"ש התוס' חולין פ"ד ד"ה בעינן דשחט שנים ורוב שנים ועדיין מפרכסת הרי הא כחיה לכ"ד כדאמרי' בפ' העו"ה ורק בבהמה טהורה בשחיטה כשרה כיון דלענין אכילה הוי כמו דלא חי דהא פסק ממנו איסור אבמה"ח כמ"ש בדף ל"ג וכמ"ש באחרונים וזבחת ואכלת כשאתה זבחת מיד תוכל לאכול ואין כאן חיות כלל וזה ודאי גזה"כ דהא בבהמה טמאה או

בזביחת נכרי הוי כחי לכ"ד א"כ מה יוסיף תת כח שנאמר כי גם למעלה יצא החיות גם במקום שחיטה לא יצא החיות לגמרי דהא הוי כחי לכ"ד אלא שכך גזה"כ דבמקום זה מותר מיד ע"י יציאה איזה חיות עד זמן הגבול ולמעלה ממקום שחיטה לא מהני כלל יציאת החיות מה שהוא אכתי מנ"ל דהוי כמאן דמנח בדיקולא אפי' בנפסק לגמרי דילמא הכי אגמרי רחמנא דאם אפי' במקום שאינו עושה רק טרפה האיך דמצרף כלי' שליש במקום שחיטה דהיינו שעשה נבלה בצירוף זה יצא החיות שמתיר מן הא מה"ת ומאיסור שאינה זבוח דהא גם בהגרים שליש ושחט שני שליש מדמה לי' לחצי קנה פגום והשיב עלה כאן במקום שחיטה וכאן שלא במקום שחיטה ועכ"ח מאן דמכשיר משום דעכ"פ מצרף באבר זה שישנו בו מקום שחיטה עכ"פ דודאי אם שחט בלב או בשאר איברים מקום שעשה טרפה וגמר בושט או קנה פשיטא דלא מצטרף אבל בקנה דהוי באבר שישנו בו מקום שחיטה ס"ל דמצרף ותדע דהא למשנה ראשונה הוי ס"ל דפסוקת הגרגרת אינו רק טרפה והאיך מהני השחיטה ומה דאינו רק טרפה ועכצ"ל דגזה"כ הוא ואין לנו להסביר בסברות האיך הגבול דמקום חיותא. וראיתי מ"ש מעכ"ת במ"ש הפרמ"ג מנ"ל להרמב"ם דנקובת הושט נבלה דילמא קושי' הגמ' לקמן מפסיקת הגרגרת דברובא ודברי מעכ"ת דבר שכלי והוספתי נופך בס"ד לפימ"ש התוס' רפ"ב דילפי' מכאשר דר"ת "רובו של אחד כמוה" והא אי' ברמב"ן בטעמי' דגם בעוף פסוקת הגרגרת נבלה אם כי דסגי בסימן א' והא נשאר לשחוט סימן א' ותי' דראוי לשחיטת ב' סימנים בעינן וי"ל דהה"ד דבעי ראוי לשחוט רובו ונקובת הושט דזה עכ"פ טריפה ודאי אין לומר דלצטרף לרובא דשחיטה וא"כ צריך לשחוט מעט יותר מהרוב בפגע בנקב א"כ אינו ראוי לשחיטת רוב משו"ה הוי נבלה וכסברת הרמב"ן הנ"ל ומ"ש מדברי הפרמ"ג או"ח סי' שט"ז ה"ק דאי לאו מי איכא מידי הי' ב"נ חייב משום אבמה"ח כ"ז שמפרכסת אלמא דכחי חשוב אי לאו גזה"כ ומי איכא מידי ע"כ לענין שבת שפיר אית בי' משום חובל אבל ודאי לית בי' משום אבמה"ח וכנ"ל. ידידו דוש"ת ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן לט

להאברך החריף ובקי כש"ת מו"ה חיים פריעד נ"י. יק"מ בא לידי והנה ראיתי מ"ש במ"ד בעירובין י"א ע"א דאיבעיא לי' איפכא מנאי כלומר מי מהניא צורת הפתח בגובהה והקשו התוס' דהא צוה"פ הוי קנה מכאן וקנה מכאן וקנה על גביהן דל קנה דע"ג ליתכשר בקנה דמכאן ומכאן ותי' דמיבעי' לי' היכא דלא מהני לחי כמו במפולש או ביתר מעשר דבעי צוה"פ עיי"ש, ודקדק בתו"ש מפני מה לא תי' ר"ת משום רישא

דברייתא דאיירי שהכשר ע"י קורה דקתני ימעט וע"כ איירי באינו מפולש ויותר מעשר דהא ל"מ כלום ולא ניחא לי' לר"ת לאוקמי' לצדדים, ומעכ"ת חידש דכאן הוכיח ר"ת שיטתי' של יע"ל קג"ם דהלמ"ד אינו מורה על לחי העומד מאליו אלא ימי לידה כמ"ש במס' קידושין דף כ"ב ע"כ שפיר י"ל האיבעי' אליבא דרבא דקיי"ל לר"ת כוותי' ואין כאן קושי' לסברת הגאון רע"א דמסתפק אם עשה צוה"פ ונשארו הלחיים אם זה מקרי עומד מאלי' ועוד האריך בזה לענין הלכה. והנה בתשו' רע"א סי' ל"ה דמסיק דיש מקום להקל בנשאר ב' לחיים דלשיטת רשיז"ל מהני לחי כמו במקום פסין ופסין במקום לחי כמ"ש לעיל דף ה' ובפסין לא בעי סמך עלה מאתמול והביא עד"ז ראיות חזקות ועפי"ז סומך להתיר ואם בשבת נפלו דן עלי' אם נימא כיון שהותרה הותרה כמובן. ולפי"ז י"ל גם לר"ת בשתי לחיים דהוי במקום פסין יודה דמהני דכל עצמה סברת ר"ת לרבא משום דבעי היכר ובעומד מאליו ליכא היכר וכיון דבפסין ל"ב סמך מאתמול דכ"ג משום היכר כמ"ש בתוס' דאפי' לדידן דלחי משום מחיצה מ"מ היכר קצת בעי דלהוי לי' קלא ובל"ס ליכא קלא וכיון דבפסין ל"ד הנ"ל גם לרבא יועיל כנ"ל. ודע כי יש לעיין לפי"ד התוס' מגילה דף כ"ט וביבמות דף ט"ל דפי' דאם כי דקיי"ל כרבא לבד מיע"ל קג"ם מ"מ היכא דגם שאר אמוראי פסקו כאביי גם אנן קיי"ל כאביי והא ה"נ דרב ור"ה לקמן דף נ"ל ס"ל כאביי ולעיל דף ה' פירשו להדי' דר"ת פסק כרבא והא הלכה כרב באיסורא וגם הלכה כר"ה בכ"מ נגד בר פלוגתי' לבד היאך דאתמר אתמר. ב) וע"ד עובדא שלקחו עגל מגוי בחזקת חולה והי' עומד והובילו לשו"ב והשליח שכח לומר לשו"ב שהי' חולה ולא השגיח על הפירכוס מהו ומעכ"ת כתב בזה דברים שאינם מובנים לי דמ"ש דמה שעומד אינו ראי' דילמא העמידה במקל א"כ הא אינה בחזקת מסוכנת כמ"ש הרמ"א דדוקא אם העמידה ע"י הגערה או מקל ואינה עומדת הוי בחזקת מסוכנת וכן דייק בתבו"ש ורק בהעמידה כתב הש"ך דזה לא מהני א"כ הכא צ"ל דילמא הגוי העמידה בידים, והנה בעומד וחולה ואינו מהלך ולזוז ממקומה הביא בדרכ"ת בשם ס' החיים ומנ"ה דחולה הוי ריעותא כנפילה וכיון שאינה יכולה לזוז ממקומה הוה כעומדת לנפול וצריכה פרכוס כדינו דמה לי אינה יכולה לעמוד או עומדת לנפול ושוב הביא בשם מנח"י דמ"מ אם הולכת אח"כ ד"א הילוך יפה אין לחוש אפי' ממדת חסידות ומע"כ אינו מפרש לנו מזה כלום כלומר אם היו מניחים אותה בידים על העגלה הי' הולכת ד"א עד העגלה, ומ"ש שהי' כערך שעה שהובילו אותה לשו"ב לא אדע מה בעי בזה וגם לא מצאתי בתבו"ש דבר מהנ"ל, והנה בענין העמדה בידים יש מחלוקת גדולה בין האחרונים אי מהני אם הולכת ד"א הילוך יפה ועכ"פ מספקו לענין להצטרף לס"ס ובכ"ז שיש ספק אם העמידה

בידים וגם ס' פרכוס מפני שהשו"ב לא השגיח סיים בדרכ"ת להקל בהפ"מ אלא הא מע"כ לא ביאר אם הלכה ד"א הילוך יפה ע"כ אין בידי לומר דבר בנ"ז. ג) וראיתי מ"ש בדברי הגמ' גיטין דף נ"ד ולהעביר עלי' קולמוס דמחזי כמנומר דהא אינו רק לכתחילה כמ"ש התוס' בר"פ לולב הגזול והנה כבר הארכתי בס"ד בספרי לבו"מ מהד"ק חיו"ד סי' קפ"ג והבאתי ג"כ דברי התשב"ץ סי' קמ"ט לראיה דעכ"פ יטעון הבע"ה דעל אופן זה לא נתן לסופר לכתוב שיהי' עכ"פ פסול הידור, ועוד הבאתי ממס' מנחות דף כ"ט דס"ת מנומר אפי' בדיעבד פסול וכן באתרוג עלתה בו חזזית בג' מקומות ובהדס ענבים מרובין מעלין עיי' בפ' לולב הגזול והכל משום מנומר וביארתי בטעמי' של דבר ואין בידי כעת לחזור הדברים. ד) וראיתי מ"ש ע"ד כו"פ סי' ס"ג אהא דאמרי' במס' סוטה דף מ"ה דגבי ע"ע דמודדי' רק לעיר שיש בה ב"ד והקשה הכו"פ האיך תמצא עיר שאין בה ב"ד דהא כתב הרמב"ם ריש הל' סנהדרין דמושיבין בכל עיר ב"ד וצ"ל דליכא ק"כ אנשים. והנה בלא"ה ל"ז להבין דבריו הק' והא הרמב"ם בהל' סנהדרין לא כתב רק דאין מושיבי' ב"ד של כ"ג אבל ב"ד של שלשה לכ"ע צריך לדון בין אל"א כמ"ש במ"מ שם והא במס' סוטה דף מ"ה לא קאמר רק ב"ד ופליגי ר"י ור"ש לר"י ב"ד של חמש ולר"ש ב"ד של ג' סגי וכמ"ש שם מס' סנהדרין ועיי' בבאר שבע שהביא הגמ' מכות דפליגי ר"א ור"א דס"ל דאם כי המדידה לעיר כשיש בו ב"ד מ"מ עיר הקרובה מביאה ע"ע ולפי"ז שפיר י"ל דלענין מדידה לא קאמר רק לענין הבאת ע"ע כי בדרך זה מיישב קושי' התוס' ב"ב דף כ"ג שהקשו למה דמשמע דטעמא דעיר הקרובה משום דמשם הי' ההורג א"כ למה מודדין לעיר שיש בו ב"ד שאינה קרובה ותי' ג"כ דזה גזיה"כ דזקני העיר עדיף מקרובה וה"נ כיו"ב כמובן, אוה"נ דוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן מ

להרב הה"ג וכו' בנש"ק כש"ת מו"ה שלמה צוקער נ"י אבד"ק האלאס יצ"ו. ראיתי מ"ש כת"ה ע"ד השאלה לאסור הכלי לישה של המצות שנשארו כמה ימים בלא נקיון דלהמחבר ג"כ צריכין הגעלה ובהני קדירות של טיח לבנונית מבפנים לשי' חת"ס ל"מ הגעלה ודאי טב הורה, וי"ל לפי"ד ח"י סי' תנ"א בנפה שנשתפטף במים לאח"כ ולשנה הבאה נשתמש בה לרקד הקמח שהתיר בדיעבד דאפי' נשאר פרור עי"כ משנה שעברה מ"מ אינו רק חמץ נוקשה, וכמדומה בילדותי שמעתי כי בק"ק טאפלאטשאן בדקו השקים של קמחא דפסחא לאחר אפיית המצות ונמצאו כמה דבוקים של עיסת יבשים והתירו הב"ד הגדול ובראשם מו"ר הגה"ק מהרי"וו תרצית זצ"ל, ואפשר בנ"ז ג"כ אין לחשבה רק לחמץ נוקשה וי"ל בזה. עכ"ז טוב להחמיר למען אזהרה ובפרט במילי

דפסחא. ב) וראיתי פלפולו העצום בחוב"ק נפלא בענין מ"ש הפרמ"ג וכן בשו"ת מרן חת"ס דבב"נ לא אזלינן בתר רובא [וע' בשו"ת מהר"ם שיק חיו"ד סי' ק"ד] וכבר הקשתי א"כ מה שייך לומר לענין מפרכסת מי איכא מידי בפ"ב דמס' חולין דהא הב"נ צריך לחוש דילמא במקום נקב שחט כיון דלדידי' לא אזלי' בת"ר ואין כאן שחיטה לדידי', ושו"ר בתשו' מהר"י אסאד כי בהמ"ח הגז"ל העיר עד"ז, ולפי"ד מרן חת"ס כיון דנקיבת הוושט הוי נבלה חשוב מיעוטא דמיעוטא מסי' ח"י טריפות דבשלמא אם רק טריפה הכל חדא דאל"כ בכל טריפות נימא הכי אבל אם נבלה נתחלק מטריפות וחששא בפ"ע אז י"ל דגם בב"נ לא חיישינן. והנני לסיים בכל חתמי ברכות. ידידו דוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן מא

להרב הה"ג כש"ת מו"ה אהרן מאיר נ"י מו"צ בק"ק פ' טעשען יצ"ו. יק"מ בא לידי עם שני שאלות הבאים כא' והנה ע"ד אפיית מצות של מצוה בתוך הראהרע"ן גם לענ"ד לית דן צריך בושש אפי' לדעת הראב"ד בפ"ו מהל' חו"מ וקלסי' הרשב"א כמ"ש בהג"מ דשולט כח האש בכל סביבותי' וה"נ בהני ראהרע"ן וכ"פ הייתי נוהג כן בע"פ מפני כמה טעמים שלא לאפות המצות בחבור' כמובן וכל זה באופן הנ"ל. אך לע"ע חדשות באות בארץ הזאת בכמה קהילות גדולות אופין ע"י כח עלעקטע"ר שמסבב נחושתו של תנור ועד שסובב חלילה מחזיקין אותו אפיי' כ"צ ונגיד א' אשר בא לנסות אופן אפיי' זו וכבדני באיזה לטרות מצות הנ"ל ונבהלתי מראות שבצד א' יש בהם עקודות ונקודות כדרך אפיי' שנעשה קרום ברוי"ן במראה אבל מצד השני כולו הפך לבן כשלג וזה מטעם שאין עליה' תיקרה וכסוי רק אויר דעלמא ואין המחמם של אש שולט כלל למעלה כי האש בתחתית נחושת' של תנור. והנה בש"ע סי' תס"א נתן סימן שאין חוטי' נמשכי' היינו קרימת פנים ושם במג"א עפ"י פי' מחה"ש שצריך קרום עליון וקרום תחתון כמו בסי' רנ"ד לענין נתינת פת בתנור בעש"ק ומהו קרום בערוך פי' קרום רינד"ע וסתם רינד"ע הוא מראה ברוי"ן בין בפת ובין בשאר מעשה אפיי' ואם מביאי' מן הנחתום פת או איזה מעשה אופה שהוא בלייי"ך הנשים צועקות מרה מראה רויך' ואם מנא נדע אם המצה לבנה שהקרימ' פני' והבאתי דברי הנוב"י מהדו"ת סי' פ"ה בעובדא דילי' שהי' נראה איזה ריעותא במצות והשיב דאם יש ספק בקרימת קרום יש להחמיר אפי' בדיעבד אפי' במקום הפ"מ ושמחת יו"ט דיש חששא משום חיוב כרת ולפי הנ"ל הא לבנות מצד א' פשיטא דהוי ריעותא וצריכ' בדיקה והיינו כמ"ש בש"ס פסחים דף ל"ב פורס ואין חוטי' וזה בעודה חמה יוצא' מן התנור אבל לאחר שנצטנן ל"ש בדיקה זו כמ"ש בא"ר

ונוב"י, ולבדיק' בקרומי' הנה מצות הנ"ל המה דקות מאוד ואינ' ניכר מהו קרום ומהו תוך וכתבתי כל זה להמורה בעיר הגדולה והשיב לי שכן כמ"ש אך הוא עסקן בדברים ובדק בבדיקת של ח"י ע"י תחיבת אצבע ולא נדבק בצק על האצבע כמ"ש בא"ר סי' תס"א ועד"ז השבתי כי כי דברי הח"י ל"ש רק במצות עבות שהי' נהוגי' עוד בזמן ההוא כידוע (שהי' כעין כיכרות שהי' תוכו כעין ספוגיות מה שקורין ברויזע"ן) אבל במצות רקיקי' ל"מ הנ"ל דכח הדוחק חזק מכח הנדבק וראי' אפי' בעיסה ממש אשר לשין הנשים למיני מזונות אם נתייבש קצת ותוחבי' האצבע לתוכו לא ידבק שום בצק מטעם הנ"ל כי כמו הרף עין נקב ונקב ואין כאן בדיקה אחרת רק בעודה חמה וע"י פריסה ואין חוטי' נמשכי' כנ"ל. אלא בנדון כת"ה יש להעיר דבראהרי"ן שמשתמשים בה חמץ תבשילי' ומעשה אופי' היאך יכשירן ידוע מ"ש בח"י בסי' ת"א ובמחה"ש תנ"א סק"ה מצריכי' לטוח בטיח של טיט מלמטה ולמעלה בשל חרס ובשל מתכת כמו ראהרי"ן דידן פקפק במחה"ש שהן של בלע"ך דק וע"י לבון גחלים מתקלקלי' ושייך חששא דחייס עלי' ולא ילבנו יפה ועיי' בתשו' מרן חת"ס חאו"ח סי' ק"ל שלא מצא תקנה אחרת בשל חרס כ"א בלבון קצת וטיח בטיט כעובי אצבע עיי"ש ורק אם ישנו ראהרע"ן חדשים או שמתכת שלהם אינו כבלע"ך ונחושת' עב וחזק כמו נסים של שפאהרהער"ד י"ל דגם המחה"ש יודה לבד מזה מעולם לא הנחתי ללבן הראהרי"ן שנשתמשו כל השנה וסוגרי' אותו וכנ"ל. ב) ע"ד המקוה אין בידי להאריך כי כבר הארכתי בזה בחיבורי הקטן לבו"מ מהד"ק סי' קמ"ב וסי' קמ"ג ושם הי' עובדא שנקראתי לקהילה אחת בענין מקוה שהי' באר מים חיים ומשם מקלח למקוה (באזע"ן) אך הבאר פעמים אינם עולי' המים עד שיגיע לנקב שע"י ישפכו המים כשרים לבאזע"ן שטובלי' בה ורק בחצר הי' פלומפ"ף ומשם היו ממשיכי' מים ע"י צנור לבאר ההוא ועי"כ הוגבה' המים שבבאר ונשפכים לבאזע"ן והעידו אנשים כשרים שכך הי' נהוגי' בימי רב גאון אב"ד לסמוך אמתני' דמ' מקואות פ"ו מ"ח הי' בעליון מ' סאה ובתחתון אינו כלום ממלא בכתף ונותן לעליון ויורדי' לתחתון אלא שראיתי בזה פלפול עצום בס' גידולי טהרה ותשו' הר המור וכן בתשו' אמרי אש ועיי' בתשו' חת"ס סי' ר"ב וסי' רי"ב כיו"ב ויען כי כך הי נהוגי' בימי הגאון אב"ד מקדמת דנא לא אמרתי דבר, אך מ"ש כת"ה כי ישנו כאן חששא דקטפרס בזה הארכתי בסי' קנ"ז במפתחות והבאתי ת' דברי חיים ח"א סי' מ' וח"ב סי' פ"ה דלא הכשיר רק ברוב מים כשרים ובסי' פ"ה אם באים ע"י המשכה דאז אינ' פסולי' רק מדרבנן. ובנדון דמעכ"ת אין בידי להיות נו"נ כי די הבן תבכות המקוה ובקהילה הנ"ל נראה דהי' מים כשרים ברובא ולא הי' חששא

דקטפרס כלל, והנני לסיים בכל חתוני ברכות, ידידו דוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן מב

לכבוד הרב הגאון הצדיק וכו' בנש"ק כקש"ת מו"ה שמעון סופר שליט"א אבדק"ק ערלוי יצ"ו. אחרי מודים דרבנן פני הדר"ג מ"ש בשם הגאון המפורסים מו"ה חיים צבי מ"ה זצ"ל אב"ד דק"ק אונגוואר יצ"ו שלא להפך המצה בתנור מצד זה לצד שכנגדו והטעם כי נעשה ע"י המרדה ושם אין האש שולט וע"י חמימות י"ל שנתחמצה מיד כמ"ש בט"ז ע"ד רמ"א באם הוציא המצה מן התנור עד שלא נאפת דחיישינן להנ"ל ה"ה בזה, הנה ידוע כי בתשו' נ"ש מיקל בדיעבד אם החזירה מיד והח"י פליג מ"מ הביא בס' מעדני שמואל כי גם בתשו' שא"י וכן בא"ר ג"כ מקילים כמ"ש בתשו' נ"ש אם החזירה מיד וכן נראה דעת מהרש"ם למסקנ' כמ"ש בא"ח החדש, וכגון זה שהוא ע"י הפוך ברחת שהוא כהרף עין י"ל דגם הח"י מודה דהא חם יש מקים ספק שלא הי' חוטין נמשכים כתב שיש לצדד להקל הביאו בבאה"ט וכן יש לדייק ממ"ש בס' מעדני שמואל בשם תורת מנחם במ"ש להכן כמה מרדות או מקלים שלא יהי' חמים בעת שמכניסין עליהם המצות לתוך התנור שאין להחמיר בכך דעכ"ח יהי' צריכי' בכל איזה רגעים מרדה חדשה או להמתין עד שנצטנן וזה אי אפשר שלא ניתנה תורה למלאה"ש ועכ"ח דאין לחוש דכמו רגע שמכניסי' לתנור למקום שראוי להושיב אין די זמן לחוש שיחמיץ כש"כ לענין הפוך המצה שהוא כהרף עין ודאי דראוי ליזהר לכתחילה כמ"ש ג"כ בספרים הנ"ל אבל להחמיר לאסור או לעכב עי"כ עסק המצות יש לסמוך על הגאונים הנ"ל בטח. ובאמת הצורך להפך אינו רק אם התנור אינו ניסק יפה ומפני חסרון אש גחלים ולהב אשר בצד התנור מה שקורין "פארפייער" אבל אם התנור ניסק היטב והמדורה ג"כ גברה ושולט על המצות אי"צ להפך, והנה בא"ר הזהיר שלא להושיב מצה במקום שהי' מצה מקודם והוציאה או דחפה במרדה למקום אחר כי נצטנן אותו מקום וכתבו ג"כ במקום שיש פארפייע"ר אין לחוש וגם מדברי א"ר הנ"ל יש לדייק שאין חששא בהפוך המצה כמו שאין חשש בדחיפה ע"י מרדה שנוגע עכ"ח במצה ובמקום הנגיעה נאמר שאין האש שולט ש"מ דבאותו הרף עין אין לחוש או דמסתמא נאפה כ"כ שאין חוטי' נמשכים, והנה כתבו האחרונים דאם נאכל מקצת מהמצות קודם פסח פשיטא דראוי להקל בהנ"ל וכן נוהגי' בע"ב שאוהבי' לפרך לתוך הקאפ"ע כידוע וכבר כתבתי דבמקום שאפשר להזהר לכתחילה והנני לסיים בברכת חג הק' הבע"ל ידידו דוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן מג

להרב הג' וכו' כש"ת מו"ה אפרים לייכטאג נ"י אבד"ק דאמבראד יצ"ו. ע"ד הסכינים אשר הקתא של כסף ובדרך עוקצו של סכין נתחב בתוך הקתא וע"י שרף שקורין דיאנט"א מחזיק הסכין אם נתירה בהגעלה כי הדיאנט"א הנ"ל הוי כדבק ולא מהני לה הגעלה דחייס עלי' שלא יתקלקל כמ"ש בט"ז סי' תנ"א ס"ק י"ג ומג"א ס"ק י"ט בשם מהרי"ו, וכת"ה מחלק בזה דהכא הדבק בתוך חלל הקתא ואין המים נוגעים כלל על הדבק, ובס' מעדני שמואל ראיתי שכ' בפשיטות להקל כיון דידות סגי להו בעירוי ובזה לא יתקלקל הדבק ושכן ראה מחכם א' שהיקל בזה, אך קשה לשבור המנהג שנוהגים להגעיל רק אותן סכינים שהם גולם א' הקתא והברזל כידוע ע"כ לכתחילה אין להורות התירא. ועתה באתי ע"ד כת"ה במ"ש בשו"ת מרן חת"ס סי' ק"ל לחלק בין תנור לרערי"ן של חרס דמשו"ה מהני בתנור טיחת טיט כעובי אצבע בסי' תס"א דבתנור נחושתו הוא לבנים שרופים דהורה כמ"ש המג"א סי' תנ"א ע"כ הטיח טיט עלי' ואינו מתדבק יפה להיות כחדא והוי כשני קדירות שנוגעים זב"ז דהלכה רוחת דאין בלועה יוצא מדופן לדופן ואפי' דקים מן הדקין דאויר המפסיק אפי' כחוט השערה מעכב יציאת הבלועה משא"כ רערי"ן דהם ג"כ רק כטיט הנתייבש והטיט שמשליכי' עליו מתחבר היטב ונעשה מקשה אחד וחומר א' והוי כחדא כלי וזה אפי' עבה כמה מתפשט הבלועה בכל הכלי. ועיי' בר"ן בסוגי' דטיפת חלב דלא ניחא לי' לענין חתיכה דלא יצא ע"י רוטב אפי' דקה ובחתיכה אחת מתפשט בכולו אפי' גסה כמ"ש, ודבריו הק' צל"ע ממס' ע"ז דף ע"ד בגת של חרס בזפתה דלא מהני קילוף לבד אלא דגם אחר הקילוף צריך מילוי ועירוי בדרך זה והא ודאי כלי חרס דנתלבנו בסיד היוצא בכבשן האש דודאי לא גרע מלבנים השרופים והזפת ודאי מפסיק כמו טיט ע"ג תנור אם כי מתיכים הזפת לדבקו ע"ג כלים והא גם טיט ע"ג תנור מסיקין עליו באפיית המצות וחום האש עצמו ודאי פועל להיות יחדיו ידבקו יותר מרתיחת היורה כמ"ש בסי' צ"ב גבי נר קרויז"ל כידוע מדברי ט"ז שם ודריכת ענבים בגת ודאי אינו מבליע יותר מחמימת התנור ע"י אש דהא קמן מדברי המרדכי פ"ב דמס' ע"ז הובא ברמ"א יו"ד סי' קל"ה דאם הוחם בכלי חרס סתם יי"נ צריך הגעלה ממש כמו בשאר איסורין ולא סגי במילוי ועירוי, ולדברי מרן הח"ס אמאי לא נימא דהוי כמו מדופן לדופן, ומזה תשובה ג"כ לדברי מהרש"ם מ"ש ע"ד קדירות של ברזל אשר בחת"ס חיו"ד סי' קי"ג חשש דהטיח שמבפנים הוא חרס וכ' עד"ז דאם נטף או נבלע מבפנים החרס חסור אבל בדופן החיצון אין חששא דהוי כשתי קדירות דמדופן לדופן אינו יוצא הבלועה ומ"ש מכלים זפותין הנ"ל, וע' בלבוש סי' קל"ה דבהדי' משמע דהזפת כחדא

כלי חשוב, וכ"מ מד' הש"ך סי' קל"ה ס"ק ט"ז שכ' בשם מהרש"ל דחשיב כ"ח זפותין שבעים מלבלוע ואי שני כלים חשובים מה שבעו לבלוע שייך בי' כמובן. ע"כ נלע"ד דסברת התניא דבכמה דברים מצינו דדבק משוי לי' כחדא לענין שבת מדבק ניירות הוי תולדה דתופר מדבק פרשיות של תפילין כמ"כ וע' בשו"ת חת"ס או"ח סי' ה' והדברים עתיקים וכן מדברי ר"ת בתוס' מס' ע"ז דף ל"ג ד"ה קינסא דמשמע דקאי אחביות זפופי' דאיירי מיני' רבינו אלחנן דר"ת התיר ע"י שפותח א' מהשוליים ולשפוך עלי' רותחין דאע"ג דבשאר איסורין לא מהני דאפי' עירוי אין כאן מ"מ ביי"נ מהני דתשמישו בצונן משמע דהגעלה ממש כדינו מהני גם בשאר איסורין ולא קאמר בפשיטות דלא מהני אפי' הגעלה ממש דהוי מדופן לדופן דאינו מבליע כש"כ דאינו מפליט ול"ל כבכ"פ דמבליע יותר ממפליט כמ"ש באחרונים דהא חזינן דכבוש אסור מעל"ע ולהפליט האיסור צריך מילוי ועירוי ג' מעל"ע וע' בפרמ"ג סי' תנ"א במ"ז בכ"ח המחופין בעופרת דבולע מעט משום הפסק העופרת עיי"ה, מכל הנ"ל יש ג"כ תשובה לדברי הרד"מ בסי' פ"א שהביא ג"כ מעכ"ת שחשש דילמא זפת דינה ככ"ח שאינו יוצא מדפנו לעולם יי"נ דתשמישו בצונן והרי מדברי ר"ת משמע דהגעלה ממש כדינו מהני גם בשאר איסורין אפי' זפותים וכן מסתבר דלא מוזכר בגמ' רק כ"ח עלי נתר וצריף והכל מן עפר הארץ וכן בכלי זכוכית כל הספק אי מהני הגעלה משום דנעשים מחול דהוי כמו אדמה ועפר הארץ וזפת הא ידוע שיוצא מן העץ שקורין קינהאל"ץ והן מין פיכטעכביימע"ר ואני ראיתי בגלילות ק"ק פ"ב אשר שם כמה מילין באורך ורוחב יערות מהני עצים ושם ראיתי הפאבריקע"ן המבשלי' זפת הנ"ל ודבר היוצא מן העץ ודאי כעץ חשיבא ואם הי' איזה שינוי לפי טבעם ודאי לא הוי שתקו מזה בשו"פ. ומ"ש דילמא הוי כאוכלין ואין הגעלה לאוכלין כמ"ש הרשב"א לענ"ד תמוה במ"ש בזה דשאני יי"נ משום דתשמישו בצונן וכי לאוכלין שבלע בצונן מהני הגעלה חלילה לומר כן הא בסי' תמ"ז במג"א ס"ק ט"ז וכן במחבר סעי' ח' בזיתים שכבשו ובמג"א שם הביא דברי מהרי"ל בעובדא שנמצא חטה בחביות של כרוב וכמ"כ ביו"ד רס"י ק"ה כמה הלכות בדברי' שנאסרו בכבוש ולא נמצא תקנה להכשירו ע"י שרייי' ג' ימים דרך מילוי ועירוי מעל"ע אלמא דכלל גדול דאין הגעלה לאוכלים אפי' בבליעה ע"י צונן, ואם זפת הוא כאוכלי' פשיטא דלא התירו אפי' ביי"נ ע"י מילוי ועירוי כנ"ל. ידידו דוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן מד

להרב הג' וכו' כש"ת מו"ה אפרים לייכטאג כ"י אבד"ק דאמבראד יצ"ו. יק" מ בא לידי ועתה אם כי כבר עבר זמנו מ"מ תורה הוא וללמוד אני צריך, והנה בעובדא זו שעשה

שלו"ס עם איש דלא מעלי מחלל שבת בפרהסיא ואוכל חמץ בעוה"ר ופשיטא דאינו עושה שום תיקון מכירה כנהוג והקנין שלו"ס הי' שפיריטו"ס דהיינו 70 גר' שפרי"ט 30 פר"צ שאר מינים ובתנאי שיקבל הסחורה אחה"פ והשלו"ס הי' קודם הפסח ומעכ"ת חקר מקודם על הקנין שלו"ס אם חשוב להיות ברשותי לענין תיקון מכירה בהקונה הנ"ל. והנה סברתו ודאי נכונה דאין כאן קנין כיון שאינו דבר מסוים דיכול ליתן לו ממקום שרוצה כמ"ש בח"מ סי' ר"ט וכן מסקנת שו"ת מהר"ם שיק באו"ח סי' רכ"ה אפי' להקל דאינו עובר עליו בב"י כש"כ לענין תיקון מכירה דלא מהני מ"מ טוב להחמיר כמ"ש מעכ"ת, ושוב ראיתי בצדדי היתר די"ל דנותן לו שפרי"ט מ"ש אחה"פ מה שקנה מנכרי או מישראל כשר והביא עד"ז דברי הפמ"ג במ"ז סי' תמ"ח דאם יש לתלות. הנה כתב זה דרך אפשר וגם סיים דאין עושין ספק דרבנן וס"ס בידים ובא"א כתב כללים בזה ס' פלוגתא וס' מעשה להחמיר בחמץ שעה"פ ורק אם ס' פלוגתא וגם במעשה מודה להקל, והנה לפי סוגי' במס' עירובין דף ס"ד ע"ב בתוס' ומהרש"א שם דהיינו טעמי' דתולין לאחה"פ משום דרוב ישראל כשרים ואינם עוברין בב"י וביי"מ ובנ"ז ל"ש הנ"ל וכ"כ בפרמ"ג בא"א בסי' תמ"ח מ"מ מדברי ח"י סי' תמ"ח ס"ק י"ד שכתב דמיד אחה"פ לא יקנה ממומר ולשון מיד פי' המהרש"א במס' חולין דף ד' דהיינו לישה אבל עד אחר אפיי' לא מקרי מיד וכ"ש סמוך כמו שבוע ושבעיים ודאי דלא מקרי מיד וראיתי בתשו' ריב"א להגאון מפאקש ז"ל סי' קנ"ו שם בעובדא שנשאל אם מותר לקנות פרעפאנארא"ט שיש בזה שותפות ישראלים ג"כ ואינם חוששין לעשות תיקון מכירה והשיב דאין לומר לתלות שנעשה אחה"פ כמ"ש מדברי מג"א וח"י סי' תמ"ט דהביא עד"ז דברי התוס' עירובין שם במעשה דר"ג שכתבו דאם חמץ של נכרי שעעה"פ אסור בהנאה הו"ל לאסור בספיקא ולעיל כתבו לענין פת ס' נכרי ס' ישראל מותר ועכ"ח משום דאז הי' רוב פת מאיסורא, וא"כ ה"נ בפאברי"ק הנ"ל דרוב שכר שמרים הם שעעה"פ ואזלי' בתר רובא, ולענ"ד דבריו תמוהים הלא דבריו ה"ה מהרש"א שם וכבר השיג עליו הגרי"ב דהא אם חמץ של נכרי שעעה"פ אסור עכ"ח כר"י ס"ל דחמץ לאח"ז מדאו' אסור ופשיטא דס' לחומרא ול"צ לתירוצ' ואינו מוכח דברובא כזה אזלי' בתרי' ומ"מ גם הוא סיים דמאן דרוצה ע"ד ח"י לסמוך יסמוך והנה שם הי' ודאי רובא שעעה"פ אבל בנ"ז שלאיש הנ"ל אין לו פאברי"ק רק קונה ומוכר וי"ל דקנה מנכרי או מישראל כשר והוי כולי' ספיקא גם הריב"א יודה לסמוך ולתלות על אחה"פ ברוחה. וראיתי מ"ש עוד מעכ"ת צד היתר שנעשה הסחורה קודם הפסח והוי חמץ נוקשה ולא עבר בב"י ומותר לאחה"פ כמ"ש בסי' תמ"ח ובמג"א ובח"י שם, לא אדע מהו חמץ נוקשה דאין חמץ נוקשה רק כשלא

נגמר החמוץ כמו הכסיפו פניו לר"מ במס' פסחים דף מ"ח קרי לי' שיאור ובריש א"ע שלא נגמר חמוצו וגם רע ופי' מפני שלא נגמר חמוצו הוא רע ובמג"א סי' תמ"ב דדוקא משום דמעיקרא רע דלאחר חמוצו צריך להיות נפסל מאכילת כלב אבל בזה דהשפרי"ט שנעשה ממאל"ץ שהוא חמץ כמו שאור מה חמץ נוקשה שייך בזה הלא בתשו' חכ"צ סי' כ' ובפסק מהרמ"ט בהקדמה לסדר נשים וכן בחת"ס סי' קל"ג ובשו"ת מהר"ם שיק סי' רי"ח כולם חשבו לחמץ גמור וע' בשע"ת סי' תמ"ח מחלוקת תשו' אחרונים לענין מאל"ץ, ועכ"ח כוונת מעכ"ת ע"ד שאר מינים שנתערבו בו הוי חמץ נוקשה אלא דזה אינו בכלל חמץ נוקשה רק חמץ גמור שנפסל מאכילת אדם והלא צריך להיות נפסל מאכילת כלב. אלא דבת' נטע שורק סי' ל"ד דהא דצריך בחמץ גמור להיות נפסל מא"כ כמו פת שעפשה משום דראוי לחמץ בו עיסות אחרות כמ"ש בגמ' פ' א"ע ופי' הר"ן אבל בשפרי"ט שאינו ראוי לחמץ בו דיו אם נפסל מאכילת אדם, ועוד אפשר לומר לפימ"ש בשו"ת אמרי אש סי' ל' דדעת השואל דשפרי"ט הוי נפסל מאכילת אדם דאינו ראוי לשתי' רק ע"י מזיגה במים אבל כמו שהוא אינו ראוי לאכילת אדם והוא ז"ל השיב עליו כיון דמתחילה לכך נעשה ראוי לאדם הוי וכ"ז שפרי"ט כמ"ש אבל אם מינים אחרים מבאישים אותו פשיטא דא"ר כלל אפי' ע"י מזיגה. ועוד יש לצרף להתירא במ"ש בחת"ס וא"א וכן במהר"ם שיק וכן בשאר תשו' אחרונים דשפרי"ט בזמנם הי' עשוי מתפוחי אדמה ואין בו כזית בכדא"פ וכ"ש בזה כאשר שמעתי דרובם מקטניות שקורין קאקארו"ץ ורק הזאט"ץ דהיינו המאליץ הוא מתבואה ומשום דבר המעמיד וידועים דברי מג"א סי' תמ"ב ע"ד הטור ובזה מקילין בתשו' אחרונים כמ"ש בתשו' א"א בשם המרדכי דנראה שאינו רק מדרב' ובתשו' א"א עצתו לבטלו ברובא בשפרי"נו שנעשה בודאי אחה"פ ובפדיון לים המלח דהיינו דמי פדיון התבואה ושמרים של הזאט"ץ, ובכ"ז כיון שיש עוד צדדים להיתר דיש לתלות שנעשה אחה"פ וגם שנפסל מאכילת אדם שגם בת' ערוגת הבשם סמך בזה לענין אגע"ט ומשום משתכר באיה"נ ביש לתלות דנעשה לאחה"פ ל"צ כולא האי וגם כי בתשו' א"א ס"ל דלא ילפי' ביעור מאכילה רק באכילה שיש בו איסור כרת ולמ"ד דטע"כ אינו במלקות רק איסור עשה מגיעולי מדין או משום דאין מזהירין מה"ד לא ילפי' ביעור מאכילה, וגם כי כבר העירותי ממ' מעשר שניו פ"ה דבליכא ממש רק טעם ה"ל כמבוער וכן ראיתי במקו"ח סי' תמ"ז דמדמה ביעור חמץ לביעור שביעית דג"כ לר"ג הטעם של שביעית ל"צ ביעור כדאי' במ' שביעית פ' הפיגן ובמס' פסחים פ' מקום שנהגו. אלא דשם בתוס' דף נ"ב קאמרי דשאני שביעית משאר איסורין דאין הטעם אוסר דראוי לאכילת עניים א"כ אין לדמות ביעור חמץ לשביעית אבל מביעור ביכורים

שפיר יש ראי' דטעם הוי כמבוער וא"כ כ"ש דבר המעמיד למ"ד דאינו רק מדרב' וא"ל עוד, ידידו דוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן מה

לחכם א' בק"ק באניהאד יצ"ו. ע"ד שטר מכירת חמץ שהוא שטר מאוחר למספרם 21 אפריל תחת 18 ותמהתי מ"ש בשם הרב הג' מו"ה אברהם דומ"ץ נ"י כי ביומא דפסחא נשאל לפניו עד"ז והשיב בטוח שאינו חייב בביעור ועל שעבר עליו הפסח יציע לשאלה משמע מדבריו אלו שבתוך הפסח קיל מלאחה"פ ונהפוך הוא דבתוך הפסח הוי דאורייתא ולאחה"פ הוי רק קנסא דרבנן ע"כ הקילו בזה כמ"ש המג"א סי' תמ"ח ובח"י ובתורת שלמים שאלה ו' ודברי תשו' פנ"י ידועים ועיי' בתשו' מרן חת"ס סי' קל"ג ובכמה תשובות ובתשו' מהרמשי"ק סי' רט"ו ורי"ח ורכ"ד. והנה לענין מה דקמן בשטר מאוחר קיי"ל בחו"מ בסי' מ"ג לענין מקח וממכר אפי' שטרות מאוחרין פסולי' משום חשש דיחזור וימכור למוכר ושוב בזמנו של שטר יוציא שטר מאוחר הנ"ל ויטעון שחזר ולקח ממנו בזמנ' וכן קיי"ל בסי' קצ"ד דבנכרי אינו קונה ומקנה אלא בשטר ודמים ורק בישראל מנכרי בשכירה קונה ג"כ בכסף ודעת רמ"א משמע דנכרי מישראל אינוכן ועיי' בהגהות הגר"א ואם כי דכתב הרמ"א בסי' קצ"ה בשכירת קרקע נקנה בכסף לחוד אפי' במקום שאינו קונה בכסף לחוד שכירת קני' בכסף לבד אבל כ"ז ישראל מגוי אבל נכרי מישראל צריך שטר דוקא כמ"ש מדברי רמ"א סי' קצ"ד הנ"ל וכיון שהשטר זה פסול משום איחורת הזמן א"כ ליכא רק כסף ולא קנה בשכירת וא"כ לכאו' בטל קנין אגב קרקע שנזהרין במכירת חמץ וצריכין לסמוך ע"ד מג"א בשם תשו' מ"ב ונחלת שבעה דבדיעבד גם קנין כסף לחוד סגי. ועוד יש לצרף דברי תורת שלמים בתשו' סי' ו' דכל היכא דעשה כל מה שעליו לעשות ואין לחוש לערמה אין זה בכלל מ"ש הרמב"ם וש"ע דאפי' אונס קונסין אותו היינו בשכח לגמרי למכור וכיו"ב דיש לחוש לערמה או דילמא לא בטל החמץ אבל בכה"ג דטעה בזמנו של שטר מה ערמה שייך בזה במספר הימים שוין בזה המנין כמנין האמתי, ועוד י"ל בנ"ז מוכח משטר שכתב בו עד אסרו חג מוכח דנתכוון לזמן אמיתי וכמ"ש בח"מ סי' מ"ג ס"ה אם כתב בשטר ברביעי בשבת כ"ב לחדש תשרי ונמצא שהי' כ"ד תשרי מוכח מתוכו דטעות סופר ולא הוי מוקדם ואע"ג דשם תלי' בטעות בקביע דירחא עיי' בסמ"ע ס"ד י"ד שכתב עוד סברות השייכי' ג"כ בנ"ז ואם כי בש"ך שם הניח בצ"ע ס"ס הוי ספיקא ובחמץ שעבר עליו הפסח הא מקילין בספיקא וא"כ כיון שכתב בשטר זה אס"ח וגם כתב בסוף השטר בזמנו ערב פסח וא"כ הוי ממש דומה למ"ש בס"ה וגם כי במספרם בחדשים וימים של גוים ודאי הטעות שכיח טפי.

ועוד בנ"ז החשש חמץ בכלים דאפשר לרחצם היטב ע"י אפר וחול דאין מוכרין רק מה שדבק בהם כמ"ש בתשו' חת"ס ותשובות אחרונים. וע"ד חומץ שהחמיר בתשו' מהר"ם שיק משום השפרי"ט אם כי בזה"ז השפרי"ט מתפוחי אדמה וקוקרו"ץ מ"מ הזאט"ץ הוא מאל"ץ ופלפל שם דהוי מין בשאי"מ ל"ז להבין שהשמיט דברי מרן חת"ס סי' קל"ג בנדון ראזאלייע דמשמע מדבריו דאם אינו כזית בכא"פ הי' מיקל משום טכ"ע בעלמא מ"מ לצאת ידי כל הדיעות יבטל' ברוב כמ"ש באחרונים כידוע וסגי בזה והשקים יכבסם היטב בחבטה וכיבוס כמ"ש הט"ז ומג"א ואצ"ל, ידידו דוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן מו

להרב הגאון וכו' מו"ה דוד צבי כ"ץ כ"י המו"ל קונטרס תל תלפיות. ע"ד מנהג ישראל המקיים מצות כתיבת ס"ת עפי"ד העוללות אפרים סי' ק"מ הביאו הברכ"י סי' תצ"ד הנותן ס"ת לביהכ"נ בחג השבועות כאלו הקריב מנחה חדשה לה' בזמנה. וראיתי בשו"ת פרי השדה ח"ב סי' ק"ב דבמקום שאין עירוב אין להוציאו מרה"י לרה"ר או ד"א ברה"ר והא דקיי"ל כב"ה ביצה דף י"ב דמוציאין לולב וקטן וס"ת היינו בדליכא ס"ת אחרת שכן ראה מרבו הגאון מו"ה אהרן ז"ל אבד"ק מיהאלאוויטץ שהצריך להוציאו מבעו"י דהא פירשו הפוסקים ס"ת לקרות משמע דליכא ס"ת אחרת אבל בלא"ה אפי' צ"ק וכו' ואי משום דהוי צ"ק במ"ש הברכ"י בשם עוללות אפרים הנ"ל אין למדין מדברי אגדה. ועוד הביא ראי' ממ"ד בכמ"ק אין שורפין קדשים ביו"ט אלמא דל"ה מצוה הנ"ל אפי' צ"ק ואפשר מאתמול או לאח"כ. ולענ"ד דמ"מ הוי צורך ממש כמו או"נ עצמו דמקרא אשר יאכל לכל נפש גם צורך נשמה בכלל נפש כמ"ש בספר יראים להר"א ממיץ ז"ל בסי' קי"ג וע' בס' תורת משה פ' בא וכן בשו"ת שבט סופר סי' נ"ז והביא ראי' ממקרא שנא' שובי נפשי למנוחייכי וכתיב והיתה נפש אדוני צרורה בצרור החיים והכי פירושו מתוך שהותרה לצורך הגוף הותרה לצורך נשמה דגם הוא לצורך נפש ורק במילה שלב"ז נותר ואיברים ופדרי' דיש ג' פסוקים דאין דוחין יו"ט וג' פסוקים ודאי אין מלמדין. ולפי"ז הא צורך מצוה דינו כאו"נ עצמו והא אי' במס' ביצה דף י"א אמר ריא"ש מולח אדם כמה חתיכות בשר בבת אחת אעפ"י שאינו צריך אלא לחתיכה א' ראב"א מערים ומלח גרמא גרמא וכן לקמן דף י"ז ממלאה אשה כל הקדרה בשר אעפ"י שא"צ אלא לחתיכה אחת ממלא נחתום חביות וכו' וכיו"ב כל שהוא בטרחא חדא מותר באו"נ כד' ספר יראים דכי היכא בא"נ יכול להרבות אפי' שלא לצורך הה"ד בצורך מצוה א"כ כש"כ דמותר להוציא ס"ת חדשה לקרות בו אעפ"י שישנן כמה ס"ת. ועוד נלע"ד עפימ"ש לתרץ קו' מרן חת"ס

בחאו"ח סי' קמ"ה במתני' דב"ש אוסרין לצורך מילה הא ר"א בר"פ ראד"מ מתיר אפי' בשבת להוציא איזמל למול וכל מכשירי מילה דוחין שבת וכש"כ יו"ט והא ר"א שמותי הוא ופי' הירושלמי והתוס' והראשונים ז"ל דהיינו שהי' מתלמידי ב"ש ובמס' סוכה אמר ר"א מימיו לא אמר דבר שלא שמע מפי רבו וא"כ עכ"ח ב"ש ס"ל הכי ועוד קשה דלר"ח מ"ט נקט קטן למול יוציא איזמל למולו וכמ"ש בתוס' בטעמי ר"פ ראד"מ, ונלע"ד עפימ"ש הר"ן בהך דמס' ביצה דממלאה אשה כל הקדרה בשר אפי' אי"צ אלא לחתיכה א' אלמא דמותר להרבות והא בפקו"נ ג"כ הותר ודוחה שבת ובמנחות פ' ר"י דאם החולה צריך לב' גרוגרות תאנים ובעץ א' ג' גרוגרות ושני תאנים בשני ענפים לא ירבה בקצירה לתלוש משני ענפים מ"ט אסור להרבות, ותי' דאו"נ הותר ביו"ט ע"כ התוספות כמוה ג"כ מותר אבל פקו"נ רק דוחה שבת ועיקרו אסור וגם התוספות כעיקר ואסור. וא"כ הה"ד בזה בקטן למולו דאי משום דר"א מתיר מכשירי מילה הוא מטעם הודחה כמ"ש בש"י דהא אם אפשר בלא טורח לא דחה כמ"ש בגמ' ובתוס' שם אבל קטן למולו ביו"ט כיון דב"ה אית להו מתוך שהותרה הותר להרבות להוציא בבגדים ובמכסאות נאים כדרך בנ"י משום זה אלי ואנוהו אבל מטעמי' דר"א לא הותר רק מה שצריך משום סכנת צינה ומיושב קו' החת"ס, וג"כ א"ש הא דנקט קטן ולא איזמל מה"ט לאשמעינן דיכול להרבות לכבודו מטעם מתוך, וא"כ ה"נ בנ"ז כש"כ וק"ו דמותר להרבות בס"ת חדשה אם ישנן עוד ס"ת. ומ"ש בשו"ת פרי השדה דהך שנאמר מד' עוללות אפרים דהוי כמנחה חדשה דאין למדין מפי אגדה וכי למדין איזה הלכה רק נאמר דמשו"ה הוי צורך קצת וכמה דברים בעלמא כגון קטן לטייל מפתח של תיבה וכיו"ב כמ"ש בסי' תקי"ד, ועוד ראי' ממ"ש במתני' סופ"ק דביצה זה הכלל כל שנאותין בו ביו"ט משלחין אותו ופי' בגמ' אפי' כל שנאותין במועד כגון תפילין ובטעמי' במפורשים דיש לו שמחה שמתפאר דחבירו מכבדו בדורנות כש"כ שיהי' שמחה בנתינת ס"ת חדשה ביום מתן תוה"ק. ומ"ש בפרה"ש ממ"ש אין שורפין קדשים ביו"ט עיי' ברא"ש בסוגי' דמתוך שהקשה כן לשי' רש"י והרמב"ם דס"ל דאפי' בלא צ"ק אמרי' מתוך ולהרמב"ם בהבערה והוצאה הא אין שורפין קדשים משום דליכא צ"ק וכולן תירצו דשאני שריפת קדשים דגזה"כ הוא עי"ש בק"נ וע' בירושלמי מס' שבת דאיכא מ"ד דאפי' להבעיר בעש"ק או עיו"ט ויהי' דולק והולך בשבת ויו"ט מעצמו ג"כ אסור דהתורה הקפידה שלא ישרף בשבת ויו"ט:

א"כ אין שום ראי' לנדון הוצאת ס"ת הנ"ל, ושמעתי כי בק"ק מונקאטש יצ"ו הוציאו ס"ת חדשה בחג השבועות אם כי שיש שם עירובי מבואות מ"מ העבירוה בחוצות בנרות דולקים ואבוקות והא הבערה מלאכה הוי וביום א"צ ועכ"ח מה"ט דכבודו של ס"ת

ולקרות בו הוי צ"ק, וע"כ לענ"ד מנהג ישראל תורה הוא ובברכ"י בשם עוללות אפרים התירו וסתמא בביהכ"נ ישנן ס"ת ועכ"ח כנ"ל. ידידו דוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן מז

להרב הה"ג וכו' מו"ה ישראל אברהם אלטר לאנדא נ"י אבד"ק עדעכין יצ"ו. ע"ד העובדא בא' שהי' לו למול בנו ביום א' ש"פ וכת"ה הי' מהדר להשתדל כי יזמינו להיות שבתו בביתו וכן נעשה עצהיו"ט ורק למען יגדיל תורה העיר ברב חילו למצא צדדים לכאן ולכאן אם הי' היתר ע"י גוי להוביל התינוק ביו"ט למקום המוהל ע"י מסילת הברזל די"ל דהוי שבות דשבות בפחות מי"ב מיל והביא מכמה מקומות רו"א בזה. הנה בספרי הקטן מהד"ק או"ח סי' כ"ז הארכתי בס"ד בשאלה כיו"ב ובעיקר הסברא שם דבאין האב מוהל מוטל החיוב על כל מוהל ומוהל על מילת זכר כמו האב כמ"ש במס' קידושין דף כ"ט דאם לא מל האב ב"ד מחיוב למולו מקרא דהמול וגו' ופי' הרא"ש בחולין פ' כיסוי הדם דכל בר ישראל הוא ב"ד כ"פ הרמב"ם בהל' מילה פ"ג ה"א אלא שיש יתרון על האב. ומזה י"ל במ"ש בשו"ת נטע שורק דאין החיוב רק על האב וז"א דאם אין האב מוהל פשיטא דהחיוב על כל מוהל וכמ"ש ברמ"א סי' רמ"א דכופין המוהל עפ"י ב"ד. ומ"ש כת"ה דאין כאן רק שבות דשבות וכמ"ש בסי' ש"ז וסי' תקפ"ו לענין שאר מצות. והנה מקור הדברים במס' עירובין דף ס"ח ע"א בעובדא דההוא ינוקא דאישתפוך חונימי' שהי' צריך לרחצו קודם מילה והתיר רבא לומר לנכרי להביא מתוך ביתו ואותבי' אבייי מהזאה והשיב לו ר"י מי לא שני לך בין שבות דאית בי' מעשה לשבות דלית בי' מעשה וידוע מ"ש הרי"ף דהיינו לא אמר לי' להחם דהוי מלאכה דאורייתא רק טלטול ממקום שאינו מעורבת, וא"כ מפורש דרק שבות דשבות מתירין ובתוס' מס' גיטין דף ח' שלא פירשו בהדי' ואפשר דפשיטא להו כן דהא בר"פ ראד"מ אפי' דרך גגות וקרפיפות אין מתירי' במכשירי מילה וע' בפי' רבינו יהונתן בעירובין שם. וכבר אמרתי ע"ד בעל העיטור שהביא הרמ"א בסי' רע"ו לתרצ' מגמ' הנ"ל עפי"ד הגאון רע"א ז"ל בהגהותיו לש"ס במס' שבת דף צ"ה דהקשו התוס' שם במ"ש ר"א דהתולש מכוורת חלות דבש ביו"ט חייב מלקות דחשוב לי' מחובר אמאי לוקה דהא חזי לאו"נ ואפי' בסעד כבר לימא הואיל ואי מקלעי לי' אורחים ותי' ר"י דאיכא לאוקמי ברודה סמוך לחשיכה דלא חזי תו לאורחים. והק' הגרע"א דהאיך ראוי לאורחים דהא פשיטא דדבש הנ"ל לר"א הוי מוקצה ותי' עפי"מ שהק' התוס' פסחים מ"ו בסוגי' דהואיל דאי אמרי' הואיל א"כ בטלת כל מלאכת שבת הואיל וראוי לחולה שיב"ס ותי' כיון דחולה שיב"ס לא שכיח כלל

לא אמרי' הואיל ע"ש, וק"ל לפי"מ דאי' בפ' מפנין דחולה שאב"ס אומר לנכרי ועושה דבמקום חולה אפי' אב"ס כל אמירה לנכרי מתירין וכמו בחיה כל ל' יום. ומעתה האיך משכחת לי' איסור דאמירה לנכרי כלל דתמיד נאמר הואיל דיזדמן חשאב"ס דשכיח ויתבטל כל אמירה לנכרי וצ"ל דכמו בכל הואיל איכא עכ"פ איסור דרבנן כידוע י"ל כמ"ש בתוס' בכמ"ק דפעמים גזרו רק בדרב' אלא דאז עכ"פ הוי רק תרי דרבנן כלומר שבות דשבות. וא"כ דברי בה"ע על נכון דלתקן או להדליק נמי שייך הואיל הנ"ל וסו"ס הוי רק שבות דשבות כמו בעובדא דמס' עירובין הנ"ל ואביי איכא למימר דלית לי' הואיל דהא הקשו מכמ"ק ס"ל לב"ה דמסתמא כר"ח ס"ל דל"ל הואיל ועיי' בשו"ת מהר"ם שיק או"ח סי' ק"י דחשיב לי' לספיקא שבות דשבות במקום מצוה וצ"ע מסוגי' דעירובין הנ"ל ואביי דאותיב מהזאה נראה דאינו מחלק בין מצות מילה לשאר מצות ואפשר דק"פ הוי כמו מצות מילה כמ"ש בפ' ראד"מ ע"ש. והנה בצדדי' לאיסור' המציא כת"ה שיש בו ב' שבותין א' חוץ לתחום עכ"פ מדרב' ועוד נסיעה על מסילת הברזל ומהות איסורו הביא דברי מרן בשו"ת חת"ס ח"ו סי' צ"ז דאין בו משום מרבה בשביל ישראל דרובם גוים, וצ"ע דלאו כל אנפין שוין בכמה מחוזות וגלילות רוב הנוסעים ישראלים ועוד הא שם בחת"ס כ' לחלק בין ספינה לעגלות ההולכים ע"י קיטור (דאמפף וועגען) דבספינה יושב במנוחה בחדרו כמו בביתו משא"כ באייזענבאה"ן אינו שובת וגופו נע וכד וטורח לעלות ולירד ועובדא דחול וכיו"ב, והביא שם דברי הרמב"ן פ' אמור במ"ש ביו"ט של ר"ה תיבת שבתון והביא עד"ז דברי המכילתא דאפי' דבר שאינו מלאכה רק שבות ג"כ אסור והסביר הרמב"ן דרחמנא גזרה שיהי' יום מנוח דאל"כ אין זה שבתון דיעסוק במקח וממכר וחנות וכספים לפניו נו"נ וכי זה מנוח ואסור מדאורייתא. ועיין בחת"ס חו"מ סי' קצ"ה דהוי כשאר מחללי ש"ק ואם כי נסיעה על אייזענבאהן לבד בעצמותו הוי שבות שאסור מדאו' ואפשר דגם בזה איסור דאמירה לנכרי ואמירה בדאורייתא לענין ב' שבותות דעלמא הנה מצינו במס' עירובין דף ל"ד במתני' נתנה במגדל ואבד המפתח הרי זה עירוב ר"א אומר אם אינו יודע שהמפתח במקומו אינו עירוב ומסקי' בגמ' דאירי במנעול וקטיר במתנא ובעי סכינא למיפסקי' ור"א ס"ל כר"נ דאין כלי ניטל אלא לצורך תשמישו כגון סכין לחתוך בו אוכלין אבל לא חבלים ומשוחות ופי' הברטנורה דאפי' לרבי דס"ל דלא גזרו שבות בביהש"מ בתרי שבותין גזרו ול"ה ראוי בביהש"מ בשעת קנין עירוב וכ"נ דעת רשיז"ל, אבל בתוס' משמע דליכא רק חד שבות ואתי' כרבנן ומשום איסור טלטול ומוקצת הסכין וכפ"י הגר"א בש"ע סי' שצ"ד ועיי' בסי' ת"ט ובשו"ת שער אפרים סי' כ"ו תמה מאוד מה ראה על ככה לחלק בין שבות לב' שבותין והקשה מהניח

עירובו באילן למטה מעשרה עירובו עירוב ואמאי הא הוי ב' שבותין משתמש באילן ומוציא מכרמלית לרה"ר והביא שם תי' בשם הגאון מו"ה העשל ז"ל ודחה אותו, אבל ביא"פ בסי' ת"ט נראה שמקיים תירוצו ע"ש וע' בתוס' רע"א על משנה הנ"ל אות כ"ט שהביא כל הנ"ל ופי' פירוש חדש במתני' עיי"ש, [ועיי' בתשו' רע"א סי' קנ"ט מ"ש לתרץ בשם אבהע"ו וע' גם בהוספות שבסוה"ס שם], והנה לפי"ד האחרונים בכ"כ סברא זו ואפשר דל"ל דברי המל"מ ומעתה בנ"ז אין בידי לאמור היתר או איסור ואפי' לפימ"ש המג"א סי' של"א לסמוך ע"ד בה"ע שמביא בש"ע סי' רע"ו בא"א בענין אחר לפימ"ש דכל מוהל מחיוב במצוה זו כמו אב בשאינו יודע למול ודאי לעשות כמו שיעץ כת"ה, בפרט כפימ"ש ליישב דברי בה"ע וגם לענין חזרה לאמו ודאי א"א כי הדרך אפי' על הבאה"ן שמתנועע כמ"ש בחת"ס וכמ"ש בפ' שמות בנ"י גבי מרע"ה, והנני לסיים בכל חתמי ברכות. ידידו דוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן מח

להרב הה"ג וכו' כש"ת מו"ה אברהם איינהארן נ"י דומ"צ בק"ק שטיינאמאנגער יצ"ו. ע"ד שאלתו כי בשנה זו ג' ימים קדושים סמוכים האם יש היתר לקנות ע"י צענו"ל מעיו"ט מהאייז פאברי"ק קרח וליתן לאייז קאסטע"ן למען שלא יתקלקלו התבשילי' בחום היום שא"א להכין מעיו"ט כי עוד מעט המס ימס הקרח ומהצורך להביאו ביו"ט ע"י א"י ובפרט החלב לצורך קטנים אשר מהר מתקלקל החלב. הנה מה שהוא לצורך קטנים ודאי יש להתיר כמ"ש הרמ"א באו"ח סי' שכ"ח סי"ז דמותר אמירה לגוי לעשות תבשיל לקטן שאין לו מה לאכול דסתם קטנים כחולה שאב"ס דמי דמותר אמירה לגוי כמ"ש בפ' מפנין ובסי' שכ"ח ובמג"א שם ס"ק ט"ו מתיר להאכילם מוקצה בידים אם א"א בענין אחר וע' בספרי הקטן לבושי מרדכי מהד"ת סי' ע"ו, אך לגדולים צריכ' רבה חדא משום קנין בשבת כמ"ש כת"ה וי"ל כיון שדרך קנין בכך הוי כאסטימתא דקונה כמ"ש בחו"מ סי' ר' אלא דהכא הוי דבר שאינו מסוים דיכול ליתן לו איזה חתיכות קרח שירצה כמ"ש בחו"מ סי' ר"ט דאינו רק שיעבודא וע' בשו"ת מהר"ם שיק או"ח סי' רכ"ה דכן דעתו. וא"כ ודאי הוי בכלל קנין בשבת כמובן, ועוד משום מלאכת גוי בשביל ישראל בנותן לו מחירו לזה כמ"ש בשם תשו' מהר"ם שיק וכמ"ש ברמ"א סי' שכ"ה ס"ד לענין פת דאסור ליתן לו מחיר כסף מע"ש דאז ודאי אדעתא דישראל קעביד וכמה מלאכות דאורייתא עושין בפאברי"ק הנ"ל. ומ"ש כת"ה לענין הצייכי"ן שנזכר בבאה"ט סי' ש"ז בשם כנה"ג. לענ"ד ט"ס הוא מ"ש בשם כנה"ג דלא נאמר מלות אלו בכנה"ג שהוא לשון אשכנז ובס' כנה"ג לא נזכר לשון אשכנז כי הי' ספרד תלמידו של מהרי"ט אך מלת "צייכין" נזכר

בעולת שבת סי' שכ"ג במ"ש שם דברי הרא"ש כלל כ"ב דמה שנוהגין שקונין צעט"ל על מדת יין ועושין בו נקבים לסימן או על אבר עד"ז כתב הרא"ש דלאו שפיר עבדו שעוברים על ב' איסורין משום מלאת המדה וגם משום שטרי הדיוטות ומשום קורא חקיקה על האבר כמ"ש בפ' השואל ומובא בסי' ש"ז סעי' י"ב דאין קורין משום שמא ימחוק או משום שטרי הדיוטות עד"ז כתב בעולת שבת בזה"ל דע"כ לדעתו אסור מה ששולחים צייכי"ן למדת יין שקנה מע"ש משום מדה ומשום שטרי הדיוטות עיי"ש וע' בא"ר סי' ש"ז ס"ק ל"א הביאו ג"כ במחה"ש סי' שפ"ג הנ"ל ושם כתב ג"כ צייכי"ן בלשון אשכנז והכל מדברי הרא"ש בתשובה הנ"ל ובכנה"ג לא הזכיר רק מ"ש המג"א בשם ש"ג דעד שנתוח ג"כ אסור אם מדקדק במדה בלא יתיר וחסר הביאו במחה"ש שם, ומעתה בכ"ז ג"כ הכי הוי ניהו דבפאבריק ל"ש איסור הנ"ל אבל הא הלוקח מביט בצעט"ל כמה וכמה מדת יין וגם מזכיר שם מדה שאסור גם ללוקח כמ"ש בסי' שכ"ג הנ"ל והכל בשם ע"ש. ומ"ש כת"ה משום נולד יש לעיין באו"ח סי' תצ"ח וסי' תק"ב לענין אפר שנעשה ביו"ט דאסור משום נולד ובטו"ז שם כתב לשון מוליד והנה ידוע מ"ש הראב"ד במס' ביצה אך רק דאין מוציאין אש מעפר ומים דאם הוציא אסור ליהנות בהנולד וע' בשו"ת מהרמשי"ק או"ח סי' קנ"ז מסיק דהנאה דממילא מותר כגון לראות ע"י אור הנ"ל כמ"ש המג"א סי' תק"א אבל בנ"ז שהוא בתבשילי' לאכילה ודאי כ"ה הנאה ממילא ואסור ליהנות ממנו כנלע"ד, ולענין למחות ביד חזקה ידוע מ"ש ברמ"א סי' תר"ח לענין תוכחה לרבים ואצ"ל. ידידו דוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן מט

להרבני הנגיד החריף ובקי וכו' כש"ת מו"ה עקיבא בלוי נ"י אב"ד בק"ק קראסנא יצ"ו.
ראיתי הערותיו ע"ד מ"ש בסה"ק בני יששכר בשם גדולים וצדיקים שהתירו לאכול מר"ח אב ואילך בשר שנשתייר מסעודת ש"ק וראייתו מדאיבעיא לן בחולין דף י"ז איברי בשר נחירה שהכניסו ישראל עמהן לארץ אי אמרי' הואיל ואשתרי אשתרי וכ' הרא"ש ז"ל שם דיש נפ"מ לדידן למי שאסר ע"ע מין אחד מהמינים מזמן פלוני ואילך ונשתייר לו מזמן היתר אם מותר לו לאכול וכן אם אסרו הקהל וכו' ע"ש ובנ"ד כיון שאינו אלא מנהג ונשאר הדבר בתיקו אזלינן לקולא, ומעכ"ת מחלק שפיר בין איסור חפצא לאיסור גברא ואפשר שזה ג"כ כוונת הברכ"י בסי' תקנ"א במ"ש שיש לדחות ראי' זו ע"ש ושוב הביא דברי הנוב"י מהד"ת חיו"ד סי' ס"ד לענין חמאה של נכרי מ"ש לחלק דשאני בשר נחירה דכבר צוה עליהם מצות שחיטה בבואם לארץ ומ"מ התיר להם בשר נחירה עד זמן ההוא עכ"פ דאל"כ מ"ש בשר נחירה דאיבעי' לי' ישאל השאלה בחלב ודם וכל

איסורי תורה שנשתייר בידם מקודם מתן תורה ועכ"ח כנ"ל. והנה בנ"ז ודאי א"א לומר כן וכי ס"ד דאם נשתייר משבת לת"ב יהי' מותר לאכול וכ"ת דהכא חד איסורא והכא ב' איסורין הלא נפ"מ בפת ששייך ודאי לסעודת ש"ק וחלילה לומר כן וע"כ כמ"ש מעכ"ת או כסברת הנוב"י אלא שחידוש בעיני דמשמע מד' הנוב"י דליכא מידי שנאסר במתן תורה שיהי' מותר מ"ש מקודם מ"ת וכלל זה אינו בכ"מ דהא אי' בת"כ גבי יולדת וגבי מצורע וזב שאם יולדת קודם מ"ת וכן אם הנגע בא עליו קודם הדיבור או נעשה זב אינו טמא לאחר הדיבור ודריש לי' מלשון כי תזריע כי יהי' וכו' ובמלבי"ם שם מסבר' לי' עפ"י דקדוק הלשון תיבת כי הוא לשון תנאי וכן אשר האיך שהפעולה חוץ מן הנושא שייך לשון "כי" ובמקום שהתנאי בנושא עצמו שייך לשון "אשר" והכא דהוי בנושא עצמו הי' לכתוב לשון אשר ונשנה בלשון כי ע"כ הוי מיעוטא דקודם הדיבור, ובמ' נגעים פ"ז מ"א תנן בפירוש דנגעים שבאו מקודם הדיבור לא מטמאי' וע"ש בפי' הר"מ והר"ש דהוא מד' הת"כ הנ"ל. ומעתה מובן מעצמו מדאצטריך קרא לכל הני דאם היו מקודם הדיבור אי"מ ש"מ דבשאר דברים או"ה טו"ט אינו כן וכ"ת נילף מינייהו קל להבין דשם הפועלי גורמי' לתולדה שבא לאח"ז משא"כ בשאר איסורין וכן בטו"ט כגון נבלה ושרץ וכיו"ב דעתה עכ"פ הוי נבלה יהי' ממה שיהי' ואפשר דהוי כב' כתובים וצ"ע לפי"ז גם החילוק שכ' הנוב"י יש לקיים להנ"ל. ולענ"ד אפשר לומר דבר חדש דהא בבשר ישנו שני איסורין בזה"ז ותלוי' זב"ז א' איסור שאינו זבוח ועוד דע"י שלא נשחט כראוי הוי ממילא נבלה כמו שאר פסולי שחיטה דנתחדשה הלכה, ומעתה נחזה אנן דהא בנבלה הזהיר הכתוב בפ' ראה וכן בפ' משפטים ובשר בשדה טרפה ושם במכילתא דלאו דוקא בשדה אלא דומי' דנבלה בפ' אמור שנא' נבלה וטרפה לא יאכל לטמאה בה דזה ודאי נאסר קודם ביאת הארץ וא"כ האיך הותר בשר נחירה תיפק לי' דהוי נבלה וע"כ צ"ל דנחירתן זה שחיטתן כמ"ש בסוגי' שם דף י"ז לר"ע וע' בתוס' חולין פגה"נ דף צ"א דקודם מ"ת הוזהרו עכ"פ על הנחירה ולהכי ממילא אינו נבלה ושוב כבואם לארץ נתחדשה הלכה הל' שחיטה ונחירה ממילא הוי נבלה כנ"ל, והנה בשר שכבר נשאר מן בהמה נחירה א"א שתעשה נבלה דהא אין בו חיותא ונבלה היינו כמ"ש הרמב"ן מלשון נובלת בישעי' סי' א' פסוק ל' ובסי' ל' פסוק ד' כמו עלה נובלת או תאנה נובלת דהיינו נפילה וכמ"ש רשיז"ל שם כלשון נובלת במס' ברכות דף מ' ע"ש ובבשר שכבר אין בו חיות ל"ש זה כמובן, ועוד כמ"ש במס' מנחות דף כ"ג שא"א לשחוטה שתעשה נבילה וה"נ כן הוא דנחירתן הוא שחיטתן וע"כ א"ב איסור נבלה רק איסור שא"ז וכיון דשייכו אהדדי כמ"ש דעי"כ פקע איסור נבלה ואם לאו נתנבלה ע"י שא"ז וזה דאיבעי' לי' דהרי כיון

דא"א שתעשה נבלה ה"נ נימא דפקע איסור שא"ז או נימא דלחצאי' וכיו"ב מצינו בש"ס חולין דף ט' מר סבר בחזקת איסור קיימא ולא בחזקת טומאה ומר סבר דממילא גם חזקת טומאה שייך בה וא"כ הדבר פשוט דבשאר איסורין כמו חלב ודם וכיו"ב ל"ש כל הנ"ל דאיסורן הכל אשר לכל יכול לחול עליו כמובן ופשיטא דלענין אכילת בשר ושתיית יין בימים אלו ל"ש הנ"ל ע"כ לע"ד אין שום היתר מהשיריים של סעודת ש"ק [וע' בשע"ת שם ובשו"ת מהר"ם שיק או"ח סי' רפ"ו]. וראיתי מ"ש בשם ידידי הרב הגאון מו"ה עקיבא סופר נ"י אבד"ק פ"ב והן דפח"ח אלא די"ל דהא יש לקיים דברי הירושלמי בפירות משנה שעברה וכגון מבושלים דרך מרקחת דמתקיימ' עכ"פ טעם מכל מיני פירות, והנני לסיים בכל חתמי ברכות ותשועות ישראל בבנין בית מקדשינו ולהעלות קרבנות בהר מרומים בב"א. ידידו דוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן נ

לכבוד ידידי הרב הגאון וכו' מו"ה חיים צבי עהרענרייך נ"י דומ"ץ דק"ק פה יצ"ו. ראיתי במ"ש דבחל ר"ה בחול א"צ לתנאי שלא היתה יכולה לטבול מקודם וכן ראוי להורות מאשר בל"ז הביא הגר"א ז"ל ראי' מפורשת ממס' יו"ט דף ח"י דגם באפשר מותר לטבול דשם מביא הברייתא דבכלים החילוק בין נטמא ביו"ט לנטמאה בעיו"ט דהי' אפשר א"כ להדי' דבאדם שנראה כמיקר אפי' באפשר מותר דאל"כ מה חילוק בין כלים לאדם והגאון יליף שבת מיו"ט ואם ס"ד לחלק בין שבת ליו"ט מ"מ עכ"פ ביו"ט ברייתא מפורשת דדוקא בכלים התנאי ולא באדם כנ"ל. בענין ב' ולענ"ד לתרץ דברי מאור עינינו הפרמ"ג במ"ש דתכ"ד קודם שיאמר ד' מלות בכבר התחיל רצה וק"ל בפ"ת דבהתחיל ברכה אחרת הא קיי"ל בסי' קי"ד דחוזר לראש, והנה בפרמ"ג הא מפרש דבריו עפי"ד תוס' מס' ברכות דף י"ב לר"ת תכ"ד כד"ד דאם טעה במקום שהכל אמר בפה"ג דיכול לחזור וא"צ לברך פ"ב וקאמר בפרמ"ג היינו בלא סח אבל סח אפי' מלה אחת חוזר ומברך כמ"ש ביו"ד סי' י"ט והיינו בין ברכה למצוה אבל הבא תוך התפלה תוכ"ד אפי' בהתחיל ברצה קודם ד' מלות יכול לתקן והנה הא דאם התחיל בברכה אחרת חוזר לראש גבי הזכרת גשם יליף אבי עזרי ממס' ברכות דף מ"ט דאם לא הזכיר יעלה ויבא בשבת ויו"ט דיאמר ברוך שנתן שבתות למנוחה וגו' ביו"ט יאמר שנתן ימים טובים וגו' ושוב עובדא בר' נחמן שטעה וחזר לראש והקשה לו בר מניומי מ"ט עביד מר הכי וכו' והשיב לו ר"נ דאמר ר"מ ב"ת אמר רב ל"ש אלא שלא התחיל בטוב ומטיב והיינו טעמי' דטוב ומטיב ברכה בפ"ע ולאו דאורייתא כמ"ש בדף נ"ו ע"ב דעל הרוגי ביתר נתקן בימי ר"ג עיי"ש בתוס' דה"ט דמתחיל בברוך ול"ה סמוכה לחברתה דברכה בפ"ע הוא ומזה יליף האבי

עזרי דכך הלכה במוריד הגשם ובתן טל ומטר וביעלה ויבא דאפי' בסיום ברכתו יכול להזכיר כמ"ש בגמ' ולא בהתחיל ברכה אחרת וכמו בשבת ויו"ט בברכת המזון, והנה כל זה בדבר שהוא תפלה או שבח בפ"ע והתקינו באיזה ברכה יזכיר אית' מוריד הגשם ששייך לגבורות ושקולה כתחיית המתים כמ"ש בריש מס' תענית ואפי' בסיום הברכה כחדא הוי וכברכה אריכתא כמ"ש הלבוש בסי' קי"ד אבל בהתחיל בברכה אחרת שאין לו שייכות כגון מוריד הגשם באתה קדוש ותן טו"מ בתקע בשופר או יעלה ויבא שהיא תפלה ותחינה מה שייכות להודאה במודים עכ"ח חוזר לראש כמו זכרון שבתות יו"ט ור"ח כ"ש כלל לברכת הטוב ומטיב ולאחר בונה ירושלים הוי כברכה אריכתא לענין מלכות ב"ד ולענין ברכת הארץ, אבל לענין טעות בברכה מקדש ישראל והזמן מה שהוא חוזר אינו כונו שבח או תפלה מיוחדת דל"ש לברכת רצה וכי א"א לומר רצה בברכת מקדש ישראל ואינו רק כמוסף ומחדש דבר בתוך התפלה כמבואר בסי' ק"ז ולדעת הרשב"א שם אפי' נזכר בתוך התפלה שכבר התפלל מ"מ יכול להתפלל שאר ברכות בחדוש דבר וכמ"ש הספרדים כמה דברי תחנונים בתוך הברכה וכמ"ש המג"א בססי' קי"ד דבאמצע הברכה כמה נוסחי' ושנויים בין המנהגים וכיון שאינו משנה החתימה במטבע הברכה אינו מפסיד כלום ואי משום שאינו מעין החתימה לזה נמי נאמר תוך כד"ד כד"ד ובפרט ברכת רצה שתקנת חכמים להזכיר בעבודה מעין המאור' בחוה"מ ור"ח ואי משום הפסק ז"ש הפרמ"ג דהיינו בין ברכה למצוה אבל בתוך התפלה לא מפסיד ההפסק עיין בט"ז סי' ק"ח ובסי' רצ"ד ושם במחה"ש על קושי' ט"ז דלכתחילה אין להפסיק אבל בדיעבד אינו חוזר ונ"ז שלא לגרום חזרה בברכה ולהזכיר האזכרות לבטלה ודאי כדיעבד דמי זה נלע"ד דכל מ"ש במוריד הגשם ובתן טו"מ ויעלה ויבא אין לו דמיון כלל דשם שפיר יש ללמוד מהתחלת הטוב ומטיב לומר דבר שבח או תפלה מיוחדת בברכה שאין לו שייכות משא"כ לחזור ולתקן הברכה שטעה בה דאינו רק כמו חדוש בתפלה באיזה מלות תחנונים וז"ש ודייק בפרמ"ג שאינו רק כמו הפסק ואינו מפסיד רק בין ברכה למצוה כמו בסי' י"ט ביו"ד ותמהני בדברי הגאון מהרש"ם שהביא מסי' י"ט וקאמר עלה אלה דהתם בין ברכה למצוה הלא ה"ה בדברי מרן הפרמ"ג כנ"ל וזה כוונתו שאינו כשאר דברי שבח ותפלות שתקנו חכז"ל בקביעות ברכות כאו"א במקומן כנלענ"ד, ידידו דוש"ת. נ"ב עיי' בתשו' הרשב"א סי' ל"ה וכן פסקינן באו"ח סי' ק"ט עיי"ש. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן נא

להרב הה"ג וכו' בנש"ק כש"ת מו"ה שלמה צוקער נ"י אבד"ק האלאס יצ"ו. ע"ד חזקת הכהן לתפלה ועליי' ראיתי דבריו כנים בפרט לפמ"ש כת"ה שכן נכתב בקאנסע"ס להחזיק בתפלת שחרית והא כבר הביא המג"א סי' תקפ"א סק"ו שנוהגין לעבור לפני התיבה פרנסי הדור ואם כי הב"ח חולק וס"ל לבטל המנהג ורק ש"ץ קבוע יתפלל היינו פרנס דעלמא כמו רה"ק וכיו"ב שאינו ידוע מי ומי נבחרים כדרך העולם לבחור אדם עשיר ואם הוא גם איש פשוט או גרוע מזה אבל רב אב"ד פרנס כזה ודאי יותר ויותר במעלה ואדרבה בזה יותר טוב לבטל המנהג שבע"ב פשוט יתפלל כי מי יודע מה שיצמח מזה וטענת הכהן שרק הגבאי ורה"ק נטלו ממנו או התנו עמו ולא עפ"י י"א אנשים, והנה בזה יש לעיין ביו"ד סי' רנ"ו וסי' רנ"ט אם הגבאי דרכו בכך בקהילה הלזו הוי כמו טובי הקהל אפי' לענין לשנות הצדקה כש"כ בכ"ז. ואם מהני תנאי שלא יהי' חזקה ג"כ נראה שכנים דבריו דחזקת מצוה שמזהירין עליו שלא ליתן לאחר ודאי כמו שארית מנהגים דהוי כנדר כמ"ש בסי' רי"ד והא בנדר גופא מהני תנאי כמ"ש במס' נדרים ונזיר ובכ"מ. ולענין עליי' כש"כ לפימ"ש כת"ה מסי' קמ"ט דוויתר ממון לקופת הקהל מדחה חזקה ויותר מזה כתב במהרי"ק שורש ט' הביאו המג"א בסי' קל"ה שהי' מנהג למכור עליי' בתחלת כ' בראשית בממון רב ופעמים הכהן הקונה ואם לאו יוצא מביהכ"נ מנהג זה הגון וקילס לכבוד תוה"ק שמעלין בדמים כ"כ לכבודה דלזה גם הכהן מצווה ועדיף מעשה דוקדשתו ופעם א' לא רצה הכהן לצאת מביהכ"נ והי' כופין אותו ע"י השלטון דשפיר עבדו מכש"כ ביום הקדוש דהוי זמן נתינת לוחות אחרונות ודאי עליי' בדמים עדיף מיני' כש"כ דהי' קונה אותו כהן אחר. אך מ"ש כת"ה אם חייב לשלם תשלומין בזה איני יודע אי משום גרם או גרמא כיון דקונה הי' כת"ה והעלה אותו לעליי' זו רק דנאמר בידוע כי כת"ה אין בידו להיות קונה בדמים יקרים ורק מפני מכשול הקטטות עשה כן ואקרו"ט מוחלין התשלומין מידו ואפשר לומר לפימ"ש הרמ"א בחו"מ סי' ב' דטובי הקהל בידם לקנות ולהפקיע ממון דתליא במנהג העיר ובזה כת"ה בפנים האיך הוא מנהג העיר בזה ע"כ טוב לבא במועצות ויעשו לפי מנהגם בהצטרף כת"ה כמ"ש בהלכה לענין חבר העיר להסיע קצתן על קצתן וכמ"ש בחת"ס בכמ"ק ומקור הדברים במס' ב"ב ומס' מגילה כידוע. ב) ולענין מראה געה"ל כל הפוסקים אחרוני' ס"ל להקל וכ"ד הגר"א ז"ל דהא עקביא בן מהללאל ג"כ חזר בו כמ"ש במ' עדיות פ"ה ורק כת"ה עמד על המחקר עפי"ד החכ"א כלל קי"ט דבזמן הפסק טהרה יש להחמיר כיון דאז הדמים מצוי' וכת"ה בנ"ז שבפ"א שבדקה מצאה נקי לגמרי ורק אחרי שהי' שם כל ביהש"מ ראתה על העד

מראה געה"ל י"ל דגם החכ"א יודה להתיר כיון שכבר הוחזקה בטהרה וסברא הוגנת הוא וכ"כ בפ"ז בסי' קצ"ו וסיים בדע"ק ואפשר שדעתו סיונ' מ"מ גם בזמן קצר כזה לא פסק' הדמים שמצויי', ובאמת דברי חכ"אצ"ע לענ"ד דא"כ בוסת' דקיי"ל אורח בזמנ' בא וכמה תנאים ואמוראים פלי'גי אי וסתות דאורייתא או מדרב' עכ"פ ודאי הדמים מצויי'. ולענין דיין שעתן קיי"ל דאם יש לה וסת לכ"ע דיין שעת' א"כ לסברת חכ"א ג"כ נאמר דאם ראתה געה"ל ושאר פסקו כגון שנעקר הוסת או שסרג' וכי נימא כיון דהדמים מצויי' בזמן ההוא נימא דבגעה"ל טמאה לכ"ע ונימא ג"כ שלא פסק' הוסת ודאי כזה לא שמענו והנה אם כת"ה סומך ע"ד אחרונים המקילין וע"ד פ"ז לא הפסיד וחידוש בעיני שלא שאל עד"ז ג"כ פני הגה"צ המפורסים אבד"ק מונקאטש שליט"א ואם יסכים להתירא גם אני העני כשיבא למכשורא וע' בס"ט דרק אם הרגישה יש להחמיר וכן הביא בס' לו"ש. ג) בענין להוציא זרע למען בחינת הרופאים, הנה בשו"ת שבט סופר אה"ע סי' א' שם הי' באיש אשר הזרע אינו ראוי להוליד בזה דעתו להקל בהסכמת גדול ההוראה ובאמת בשו"ת אוהל אברהם להג' מגורבע בשם תשו' הג' מו"ה שלמה חריף כתב יותר בזה באשה שאינה ראוי' לילד בן קיימא עד שתתרפא מאליה והבעל יפרוש ממנה כב' שנים אם מותרת לשמש במוך גם בעת תשמיש כ' ג"כ כיון שאינה ראוי להוליד בן קיימא אין בזה משום השחתת זרע, וראיתי ג"כ שם סברא יקרה מהגאון העצום מו"ה שמעלקא זצ"ל אבד"ק סעליש שכ' עפי"ד הגמ' מס' שבת בסוגי' דמילה בצרעת דמותר למול וקרא לי' דשא"מ ואמאי הוי דשא"מ דהא ודאי כוונתו לקצוץ ולחתוך רק שאינו מכוון משום קציצה בהרת רק התכלית למול ואין זה רק מלאכה שאצל"ג ע' מ"מ ריש הל' שבת, ותי' דודאי אם הי' כתיב בתוה"ק לא תקצוץ הי' דבר מכוון אבל הא לא נאמר רק השמר בנגע הצרעת דהיינו שלא תקצוץ לטהר וכיון שא"מ לזה הוי שפיר דשא"מ. וה"נ הא אינו מכוון דהא לא נאמר בתוה"ק לא תשחית זרע רק ילפינן לה משום דנאמר פרו ורבו וכל שאינו עד"ז אסור וכיון שבועל כדרכו ואינו מכוון למען השחתה הוי דשא"מ וע' בתשו' מרן חת"ס סי' קע"ב ובשו"ת מהרי"א חיו"ד סי' רכ"ב, ובישיע"ק ראיתי דכל עצמה של ביאה שלכ"ד אין להקל כלל בדורות אלו אפי' באקראי וע' ברכ"י או"ח סי' ר"מ, והנני לסיים בכל חתמי ברכות ידידו דוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן נב

להרבני הנגיד החו"ב יו"ש וכו' כש"ת מו"ה עקיבא בלויא נ"י אב"י בק"ק קראסנא יצ"ו. ע"ד כי בימי סוכות העל"ט ירדו גשמים רבות בימים בעוה"ר ולא הי' ביד כל לעשות מצות סוכה בשלימות וסוכה של מעכ"ת הוא מעוטר בגג של מתכות שנקרא בלע"ך

ובעת ירידת הגשמים סגורים אשר לזמן פסקו הגשמים שוב נפתחים והסכך נגוב ואפשר שפיר לקיים מצות סוכה בלי מצטער וכ"כ האחרונים שראוי לעשות כן וכן הוי אצלי וע"כ בא לידי ספיקא לענין הברכה דלדעת המג"א בס' תרל"ט דוקא ביציאה גמורה כגון לבהכ"נ או שאר דברים שישנו עי"כ היסח הדעת צריך לברך אבל ביציאה לצורך סוכה או לדבר עם חבירו לשעתו ודעתו לחזור לא יברך והאיך נאמר בנ"ז אי חשוב היסח הדעת או לא ומעכ"ת מפלפל בחכמה בסברות ישרות דיש לברך וכן דעתי נוטה מטעמים הנ"ל. והנה הוספתי לומר דדמי למ"ש בסי' קע"ד דכשתיי' בסעודת חבירו צריך לברך על כל כוס וכוס דזה כנמלך כלומר דאינו בידו דילמא לא יושיט לו עוד כוס שני ועיי' בטו"ז שם ובסי' קע"ט דעת הטו"ז דאפי' דעתו ומכוון לפטור עוד כוסות הבאים לא יועיל וא"כ כש"כ וק"ו בדבר שתלוי בידי שמים דודאי אינו בידו ודמי ליציאה גמורה אם כי יושב במקומו הא אי' בהגר"א בשם הרשב"א דה"ט דהתוס' ברכות דף מ"ט דאפי' בלילה ראשונה דחובה דילפי' ט"ו ט"ו מחג המצות מ"מ אינו חייב לאכול בסוכה רק שאם אפי' כבר אכל בביתו מ"מ אם אח"כ פסקו הגשמים חייב לאכול עוד בסוכה משום חיוב הנ"ל ולא ס"ל כדעת הסמ"ג דאפי' בירידת גשמים חייב לאכול בסוכה דבעת ירידת גשמים אין שם סוכה עלי' וכיון שאין כאן סוכה כלל הו"ל כיצא ממנו כיון דאינו בידו כנ"ל, ועוד לפימ"ש בסי' ס"ה לענין ק"ש דאם הפסיק מחמת אונס לכ"ע חוזר לראש ושם במג"א הביא ג' דעות לשי' הרא"ש ומהרו"מ כל אונס בכלל כגון שהפסיק ע"י אונס מליסטים וכיו"ב ודוקא ע"י שהי' מתקוטט עם חבירו לא מקרי אונס דבידם להשוות דעתן ודעת התוס' דוקא אם האונס מחמת עצמו כמ"ש בגמ' במ"ר שותתין על ברכיו או טינוף בבית ולשאר פי' היכא דפשע הוי דחוי' כגון מים שותתי' דהו"ל למבדק נפשי' אם ראוי לק"ש ואח"כ הביא דברי הרשב"א דלא תלוי בפשיעה רק אם הדחוי' הוא מחמת גברא, וא"כ לפי שי' הרא"ש ומהרמ"מ פשיטא דבנ"ז הוי דחוי והפסק גמור ואפי' לשי' הרשב"א ותוס' י"ל דהוי מחמת עצמו כמ"ש במשנה משל לעבד שמזג כוס לרבו ושופכו על פניו כלומר איני רוצה בשימושך א"כ מעצמו גרם וע' בשו"ת שבו"י ח"ג סי' מ"ה על אותן מחמירים דאפי' בירידת גשמים אינן יוצאי' מסוכה לא די שנקראו הדיוטים אלא שגורמים כעס יותר כיון דאחז"ל דהוי כעבדים ואינו רוצה בשימושו אם מ"מ עומד לשמש כש"כ דכועס עליו יותר א"כ עכ"ח גם הגברא גרם והוי כדחוי' מחמת עצמו והוי הפסק גמור כנ"ל כנלע"ד. ואח"כ ראיתי בס' ברכת הבית שער נ"ב סוס"י ו' הביא הלכה זו ופסק דאם סוגרים את הגג מפני הגשמים בעת הסעודה ואח"כ פסקו ופותחים הגג אין לברך שוב פעם ב' דכיון שהוא יושב שם ודאי לא הסיח דעתו מסוכה וממתין

על פסיקת הגשמים וכנראה דסברתו דאלא"ה הו"ל לכנוס לתוך הבית, והנה בזה לאו כל אנפין שוין דאם הסוכה מתוקן כל הצורך שאין מגיע לו שום צינה ולא שום קוצר רוח אפשר דערב לו גם בסוכה כמו בבית וחידוש בעיני שלא הביא דברי שו"ת מהר"ם שיק סי' שכ"ה שהביא מעכ"ת ולד' מהר"ם שיק נראה מסוף התשובה די"ל בין שהגג מנסרים ובין שהוא ממתכות כמובן מדבריו כמ"ש מעכ"ת דגג של מתכות לכ"ע אינו יוצא ודברי מחה"ש ידועים. לבד מכל הנ"ל דפשיטא דמ"ש בס' ברה"ב הנ"ל הוא לשי' הרמ"א בסי' ח' שחולק על המחבר שם שפסק בפשט טליתו אפי' דעתו לחזור להתעטף צריך לברך וראייתו ממס' סוכה דף מ"ו אשר שם סוכה תפילין וציצית בחדא מחתא מחתינהו ובפלוגתא דרבי וחכמים שם דרבי ס"ל בתפילין כ"ז שמניחם מברך עליהם וחכמים ס"ל דאין מברכין רק שחרית וה"ה בסוכה כל שבעה מברכי דאנן כרבי ס"ל ומעיקרא פליגי אביי ורבא אביי אמר הלכה כרבי ורבא ס"ל הלכה כחכמים ואמר ר"מ ברה דב"ש חזינא לי' לרבא דלא עביד כשמעתי אלא מקדים וקאי ועייל לביה"כ ונפיק ומשי ידי' ומנח תפילין ומברך והביא הב"י ראי' דאפי' פשט טליתו אדעתא ללבשו מיד חוזר ומברך דרבא ודאי הי' דעתו להניח לאח"ז מיד ומ"מ הי' מברך ובד"מ וט"ז השיבו עליו דאינו רחי' מרבא דנכנס לביה"כ למקום שאינו רשאי לכנס עם התפילין ע"כ הוי הפסק כמו מים שותתין על ברכיו וסיים בהגר"א דעיקר כד' ש"ע כלומר דאפי' דעתו לחזור וללבוש הטלית מברך וכוונתו ודאי דמ"מ ראי' לב"י כמ"ש בשו"ת פרשת מרדכי סי' א' דהא איתא התם דאמר מר זוטרא חזינא לי' לר"פ דכל אימת דמנח תפילין מברך משמע אפי' בלא נכנס לביה"כ וכן מ"ש שם דרבנן דבי ר"א כל אימת דמשמשי בהו מברכין וא"כ קמה ונצבה פסק הש"ע וא"ש דהא בגמ' מדמה סוכה לתפילין דהכל כרבי ס"ל ובמס' מנחות מדמה ציצית נמי לתפילין וא"כ לכאורה בסוכה ג"כ הכי הלכתא אפי' יוצא לכנס מיד צריך לברך, אלא שזה גופא קושי' המג"א ס"ק ח"י וכן בטו"ז דה"ה לסוכה ובסי' תרל"ט פסק כדברי הרה"מ דבדעתו לחזור מיד אינו מברך וכמ"ש בהגה"מ בשם הראבי"ה וראיתי דברי הרב המחבר שמביא ראיות חזקות וישרות כד' הב"י וההוא דסוכה מתרץ דשאני סוכה אדרבה תשבו כעין תדורו והא הדרך לצאת מביתו ג"כ לעת הצורך ולחזור כדעתו וא"כ ע"ז ג"כ מברך מעיקרא משא"כ בתפילין וציצית אלא שהביא דברי הפרמ"ג דג"כ רמז לחילוק זה אלא ששוב מקשי' בפרמ"ג דא"כ האיך מדמה בגמ' סוכה לתפילין הא חלוקין בהלכתן כנ"ל והוא ז"ל תי' דבגמ' מדמה בסוכה באות' שאין דעתו לחזור מיד, והנה מסברא זו שייך שפיר בדעתו לחזור בזמן שהחיוב סוכה מ"מ עליו בזמן שיוצא ג"כ י"ל שפיר דהוי בכלל תדורו וע"ז גופא מברך משא"כ בירדו גשמים,

דאין שום חיוב עליו ואדרבה המחמירים הדיוטים והמברכי' מברכי' ברכה לבטלה ואין שם סוכה עלי' כנ"ל ל"ש לומר דעד"ז מברך דהאיך הברכה קאי עליו אם אין כאן סוכה כלל, א"כ שפיר י"ל דגם בסוכה כה"ג צריך לברך והא גדולי אחרונים הגר"א ותשו' פ"מ פסקו לעיקר כדעת המחבר בהל' ציצית כנ"ל וכיון ה"ט דגם המהר"ם שיק בגג של מתכות מודה א"כ שפיר הי' מברך מעכ"ת ידידו דוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן נג

להרבני החריף ובקי כש"ת מו"ה חיים ליב ליפשיטץ נ"י אב"י בק"ק קלוו"ד יצ"ו. ע"ד שאלתו כי אביו נ"י שלח לידו שמן זית למצות נר חנוכה ע"כ עלה בדעתו לחוש לדעת המבי"ט אשר כתב בד' מקומות סי' י"א כ"א מ"ה קכ"ד שנוהג דין שביעית אפי' משדה גוי ובשו"ת אמרי יושר ח"א סי' ק' מסקנתו שאין להדליק נ"ח משמן של שביעית דלאכלה ולא לשריפה כיון דקיי"ל אסור להשתמש לאורה ועפ"י השאלתות דהנותר בשמן צריך לעשות לו מדורה ולשורפו בפ"ע וראייתו ממס' בכורות דף י"ב. והנה לפי"ז לדברי המחבר סי' תרע"ב דלאחר שדלק כשיעור יכול לכבותה או להשתמש לאורה וזה דעת הרי"ף א"כ אין צריך שריפה והא שמן שביעית ניתן להדלקה כמ"ש בפ"ז דשביעית או אפשר לדעת הרא"ש דס"ל דמותר בתשמיש ארעי באין ידיו סמוכות. לנ"ח וס"ל למג"א דלפי"ז הי' מותר לאכול סעודה לאורה אלא דאנו מחמירי' לאסור כל הנ"ל כמ"ש במג"א שם, ואפשר כי בני א"י ס"ל כדעת הרי"ף או הרא"ש וגם כי חזקת חבר שאינו מוציא מתח"י דבר שאינו מתוקן. וגם המבי"ט הביא דברי ספר הפרח דאינו נוהג בשל גוי אלא שאני תמה אם נסמוך על חבר א"כ בפשיטות י"ל דהא משנה שלמה הוא בפ"ו דשביעית מ"ה דאין מוציאין פירות שביעית מא"י לחו"ל והאיך שלח לידו שמן הנ"ל אם הי' משנת שביעית ובזה מע"כ מבפנים לידע במר אביו נ"י אם הוא בקי בהלכות אלו ולא יעבור ע"ד מתני' הנ"ל שכן פסק הרמב"ם פ"ז מה' שביעית וכן הביא הלכה זו במבי"ט עצמו. ואפשר לסמוך לשורפו אחר חנוכה ע"י גוי קטן כמ"ש במס' שבת דף קל"ט עיי"ש, ולענין אם הוי בזה"ז דאורייתא תלי' במחלוק' במס' יבמות פ' הערל אי קדושה ראשונה קדשה לשעתה ולעתיד או לא עיי' בענין זה ברמב"ם הל' בית הבחירה ומ"ש בזה הראב"ד ועיי' בתשו' מהרי"ט ח"א סי' כ"ד ובתשו' מרן חת"ס סי' רל"ג ואין אתי כעת דברים ברורים להאריך בזה ואכ"מ, אוה"נ דוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן נד

להרב הגאון וכו' כש"ת מו"ה אברהם ליב שפרייער נ"י יושב בשב"ת בק"ק נירעדהאזא יצ"ו. ראיתי מ"ש כת"ה ע"ד כ"מ פ"ו מהל' בית הבחירה ע"ד הרמב"ם שיצא לחלק בטעמי' דקיי"ל קדושה ראשונה בטלה וקדושה שניי' בימי עזרא ונחמיה לא בטלה משום דקדושה ראשונה הי' ע"י כיבוש מלחמה וכיון שגלו מן הארץ ע"י כסדיים פקע הכיבוש משא"כ קדושה שניי' ה' ע"י חזקה וקנין חזקה קיים לעולם, והקשה הכ"מ דהא עכ"פ הי' בכיבוש חזקה ג"כ שישבו בא"י וע' מס' קידושין דף כ"ו, ודעת כת"ה דחזקה ל"ש רק מדעת שקונים ממנו והא כיבוש יהושיע הי' הכל בעכ"ח של ז' עמים משא"כ בקדושה שניי' שהרשה כורש מדעת שלמה להחזיר' לאה"ק. והנה מ"מ הדרא קושי' לדוכתי' דהא פשיטא דלאחר כיבוש היו העמים מתייאשים מנאה"ק. ועוד לא תחיה כל נשמה כתיב ונעשה הפקר ובהפקר ודאי מועיל כמ"ש כת"ה בעצמו והא מחזיקים בנכסי גר שאין לו יורשים. ולפענ"ד הדברים פשוטים דהכל מוכח ממקראי דפ' עקב לפימ"ש בספרי כל המקום אשר תדרוך וגו' דיליף שם דאין להם רשות לכבוש בחו"ל רק אחר שכבשו א"י כולו ויליף שם מהקישא דקרא דכתיב מקמי' וירשתם גוים וגו' ואח"כ כל המקום וגו' ושוב יליף מגז"ש מקרא דלאחריו דכתיב יהי' גבולכם ובקרא כל המקום כתיב לכם יהי' אתי' יהי' יהי' לגז"ש מה יהי' האמור כאן עצות נוהגת שם היינו באה"ק אף להלן כלומר אפי' חו"ל מצות נוהגת שם והיינו פשיטא במצות התלוים בארץ תו"מ וכיו"ב. והנה הרמב"ם בפ"א מהל' תרומות פסק כר"י במס' ע"ז דף כ"א דכיבוש יחיד לא שמי' כיבוש ואין מצות התלוים בארץ נוהגת בה וכ' שם דכיבוש רבים היינו עפ"י מלך או עפ"י נביא מדעת רוב ישראל ואם הי' רק יחיד או משפחה ואפי' שבט שכבשו אפי' מן הארץ שניתנה לאאע"ה לא שמי' כיבוש ואין המצות של א"י נוהגת בה דמשו"ה חלק יהושיע ובית דינו כל א"י לשבטים כדי שלא יהי' כיבוש יחיד כשילך איזה שבט ויכבוש חלקו כלומר דע"י יהושע וב"ד מסתמא הי' מדעת רוב ישראל נעשה כיבוש רבים וכיבוש דוד ס"ל דהי' עפ"י ב"ד גדול מ"מ אינו כיבוש רבים מטעם דהספרי הנ"ל שלא הי' עוד א"י כבוש בכולו ואם הי' סוריא כיבוש רבים אם כי הוא מחו"ל וא"כ משוה דבריו בקביעות כיבוש שאינו מדעת רוב ישראל (ונראה מדבריו דעפ"י ב"ד היינו רוב ישראל) אפי' בא"י ל"ה מועיל ובחו"ל קודם כיבוש א"י אפי' כה"ג הוי כיבוש יחיד ולאחר כיבוש א"י מועיל אפי' בחו"ל, ועכ"פ הוכיח ממעשה דיהושע וב"ד שהי' מחלק א"י לשבטים קודם כיבושה שיהי' כיבוש רבים בקדושת א"י ושיהי' נוהגין בה מצות התלוים בארץ. א"כ עכ"ח מוכח דס"ל דמה שנאמר בקרא וירשתם היינו כיבוש וכן כל המקום וגו' היינו

כיבוש כמ"ש בספרי אם יש לנו ב' דרכים או דקאמר' תורה וירשתם דוקא לכבוש ולא מהני שום קנין דאפי' היו האומות מניחים כל א"י, להושיב ולהחזיק בא"י כל מקום אשר ישבו לא הי' מועיל וכן אם הי' בחורבן בית ראשון כ"כ ימ"ש מניחם בא"י לחרוש ולזרוע ולקצור ולישב שם כרצונם רק שלא יהי' א"י כבוש בידם והוא ימלוך וישלוט לא הי' מועיל לענין מצות התלוים בארץ או דנאמר דמקרא וירשתם למדנו רק דגם כיבוש מועיל וההי"ד שאר קנינים וחזקות. אלא דא"כ אז גם קנין יחיד הי' מועיל ואפי' חזקה שלא מדעת רוב ישראל דהא אית' במס' יומא דף י' דלא הי' עולין בבנין בית שני רק ד' רבוא ועוד איזה אלפים ומאות כמ"ש בנחמיה וע' מהרש"א שם דלא הי' רק ממיעוט ישראל שנשארו בבבל פרס ומדי וכ"כ בשלה"ק סו"פ ויחי עיי"ש, והאיך נתקדש בקדושת הארץ לענין מצות התלוים בארץ דלדעת הרמב"ם כיבוש יחיד אפי' בא"י אינו מועיל, ועכ"ח צ"ל דדוקא כיבוש יחיד לא שמי' כיבוש אבל חזקה שהחזיקו בהילוך וישיבה בא"י מועיל אפי' ביחיד וא"כ מה הי' צריך יהושע לחלוק הארץ קודם שנכבשו כדי שיהי' כיבוש רבים הא מיד שישבו בא"י יהי' קונים ע"י חזקה ומה יש לערער אם שבט א' יכבוש חלקו דהא מיד ישבו ויחזיקו בו וכמ"ש בכ"מ, ועכ"ח דהפי' בקרא דוירשתם וכן קרא דכל מקום היינו כיבוש דוקא ולא חזקה דאינו מועיל וגזה"כ הוא ושפיר כתב הרמב"ם בטעמי' כיון שאינו רק ע"י כיבוש וכיון שנלקחה הארץ מידיהם בטל הכיבוש, וכמ"כ בטלה הקדושה משא"כ קדושה שניי' שהי' ע"י חזקה והא בנחמיה סי' י' מזהירן על הבכורים ותו"מ ש"מ דחזקה הועילה אפי' במיעוט מכל ישראל וקנין חזקה אינה בטלה וקיימא קדושת ארץ ועיי' במס' גיטין דף מ"ז דשם נראה דקנין לקדושת ארץ חלוק משאר קנינים עיי"ש. ידידו דוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן נה

להרב הה"ג וכו' כש"ת מו"ה בצלאל גראסמאן נ"י האבד"ק ה' טשאבא יצ"ו. הנני במודע כי יק"מ בא לידי ונבהלתי מראות ומשתומם כשעה חדא מי שמע כזאת עזות וחציפות ג"ע כזאת בפרהסיא בפומבי מהו קהל כזאת להיות ברע מעללים בוחר באינש כזה להושיבו ולהעמידו בתואר רה"ק וכי אין להם בושה וכלימה כת חנפים כנ"ל לא יזכר ולא יפקד וכל או"א אשר בתוך יהודי יבהל מתוך העדה זאת, והנה להלכה הלא מבואר בתשו' מרן חת"ס ח"ו סי' מ"ט וסי' נ' ע"ד מי שסידר קידושין בערות דודתו הוא מסית ומדיח ותשובתו קשה מאוד ופסול לכל התמנות ומנהיג בקהל ישראל, ובנ"ז גרע עוד יותר אביה של מנואפת היא בתו דמסית ומדיח אינו רק בפה וזה מחזיק ומסייע בביתו ורשותו וזה ודאי בכלל מש"נ בפ' מטות ונשא את עונה ודרש בספר:

כמ"ש ברשיז"ל שהוא נכנס תחתיה ואם בנדרים שגרם בדיבורו להחטיא כן כש"כ וק"ו בחמורו' דעריות ומחטיא במעשה בידים בית זונה לבתו ואשה, וידוע, כי בין כ"ד דברים המעכבים את התשובה ברמב"ם ושלה"ק הוא מי שרואה בנו יוצא לתרבות רעה ואינו ממחה בידו וכש"כ במחטיא מחזיק ומסייע ממש והקהל זה לא די שאינם מוחים עוד נוסף שמחניפי' ומכבדים אותו בכבוד רה"ק מנהיג הקהילה אוי לאותה בושה וכלימה לבת השובבה. והנה כת"ה כתב כי הרב אב"ד עשה כל התפעלות לבטל כל הנ"ל ולא עלתה בידו והעלים ממני מהו אשר עשה והלא ביו"ד סי' של"ד מפורש לגזור עליהם שלא ימולו בניהם לסגור בעדן בית הספר ולגרשם מביהכ"נ ע"ש ואם אין אתי אנשים אנשי חיל עכ"פ יכתב ויחתם בפנקס כל הנ"ל ועוד נוסף לא יתעסקו בקבורתו ועיר הזאת האיך היתה לזונה וכי לא נשארו בתוכה מי ומי ההולכים אנשים כשרים שיתחברו עם הרב ולבא אזו על החתום בפנקס הנ"ל ועי"כ יהא קלא דל"פ ויבושו פן ואולי עי"כ יחזרו מדרכם הרעה ויותר מזה יכריזו ע"י ש"ץ או שמש בביהכ"נ כל מה שנו"נ בפנקס בפומבי וגם להוסיף כי הבנים אשר נולדים מהנאפי' המה ממזרים וכמ"ש בתשו' חת"ס הנ"ל דמצוה להכריז ובסי' נ' שם נו"נ בפנקס כי המה פסולים לשבועה ע"ש. ומ"ש כת"ה לעקל השחיטה בפני הקהל הנה אין דרכי עשות דבר מה שלא נמצא בספרי דבי רב חפשתי ולא מצאתי עקל שחיטה רק בחו"מ סי' י"ד ברמ"א לענין שיהי' הנתבע הולך אחר התובע יכולים לעקל מעותיו במה שיש לו במקום התובע וכן בחו"מ סי' ע"ג סעי' י' באם הלוה מבזבז נכסיו או הולך למדינת הים ולפי ראות עיני הדיין יכול להתפיס נכסי הלוה וברמ"א שם שנשתרבב המנהג לעקל המעות אעפ"י שאין בו צורך כולי האי וע"ש בש"ך דבנתמוטטו נכסי לוה אין לעקל דזה דבר חידוש לעקל מעות של לוה לפני זמן הפרעון ואל"ב אלא חידושו אם כי בסי' ב' מבואר דהב"ד מכין ועונשין ומפקירין ממון של מורדים אפי' שלכ"ד הא מבואר שם דוקא גדול הדור או טובי העיר כמ"ש ברמ"א שם, ובשו"ת מהרמשי"ק חאו"ח סי' ש"ז הביא דברי ש"ע סי' ר"ה במ"ש הב"י בשם תשו' הרשב"א דרבים יכולים לרדות המורדים ולאסור פתם כפת כותי' ולעשות יינם יי"נ ושחיטתו והוראתו אסורה. ועיינתי בב"י ובש"ע לא נאמר רק פתם פת כותי' ויינם יי"נ אבל שחיטתם נבלה לא מצאתי עד שמצאתי בשו"ת הרי בשמים סי' ר"מ שהשיב ע"ד רב א' אשר בני הקהילה מקפחים שכרו מדי שבוע בשבוע אם בידו לעקל להם השחיטה דכן המנהג בגליל מאראמאראש אלא שא"א לברר בבירור, והשיב דאם המנהג כן ודאי בידו לעקל השחיטה דע"כ המנהג נתקבל ואפי' אם אינו מנהג מ"מ כיון דשכר הרב מסתפקי' ממחיר השחיטה וכיון דמעשה קפוח שכרו הוי גזלה אם השו"ב מסייע

להם וכחולק עם הגנב והא זה פסול לעדות וא"כ מצד הלכה יכול לעקל השחיטה כנ"ל. ובנ"ז לא פורש במכתבו אם ע"י ערעורי' וקטטות מקפחים שכירת הרב דאז ודאי יש לסמוך ע"ד שו"ת הרי בשמים הנ"ל ואם אינו באופן הלזה וגם הרשימה בפנקס והכרזה לא הועילו לענ"ד יעקל הרב השחיטה מתחילה בפני הפושעים והמורדי' היינו הנואף והנואפת, וכן בפני אבי' הרה"ק הפסול ואם קרובי המשפחה ג"כ מסייעים ומחזיקי' ידי ע"ע כדרך משפחות כמ"ש הרמב"ן בפ' קדושים דלהכי נאמר במוסר בניו למולך כרת במשפחתו כידוע ואם עי"כ ינקמו לקפח סכר הרב פשיטא דשוב יש מקום לסמוך ע"ד הרי בשמים הנ"ל לעקל השחיטה לגמרי בעד כל הקהילה ואם לא יעשה כן לענ"ד יכריזו בביהכ"נ שלא ישחטו להם השו"ב רק אם יתנו הגאבעלל"א להרב או לשו"ב ואם לא יספיק לשכרו ולשכר שו"ב יוסיף כי גם הסכום "קולטוס שטייער" צריכי' ליתן ליד הרב וממילא לא ישאר להם דבר במה להתנהג הקהילה ויבוטל ג"כ ממילא מעמד הרה"ק הפסול. כ"ז כתבתי דרך עצה היעוצה שלא לגרום עי"כ מיד ליד במכשול אכילת נו"ט חלילה ע"כ יתן להם דרך אפשרות כנ"ל אך אם כפי ראות עיני הרב לא יועיל חלילה יושיב ביד"צ של ג' רבנים והרב יהי' השליש וכאשר יצא הפסק מפיהם כן יקום דהיינו לעקל השחיטה כנ"ל והא בתשו' הב"ח הישנים סי' ה' מבואר דלמגדר מילתא ביד ביד"צ לאסור שחיטת שו"ב אפי' בלא טעם פסול על שו"ב עצמו ואין לנו מגדר מילתא כמו נ"ז, והנני לסיים בברכת תשובה שלמה אבינו שבשמים ישלח רוח טהרה ולב חרד לבני שובבים וייטיבו דרכם בלב שכם ויסירו בית קדש וקדשה מביניהם ואין לך דבר שעומד בפני התשובה ותשובה מקרבת הגאולה בב"א כא"נ הטהורה ונפש ידידו דוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן נו

ברכות לראש צדיק כבוד הרב הגאון המפורסים וכו' כקש"ת מו"ה שמעון סופר שליט"א אבד"ק ערלוי יצ"ו. ע"ד אשר ענותנותו ורב צדקתו הרבני במועצות ע"ד הני אנשים שמחללים ש"ק בפאברי"ק ובידו להוציאם משם ויחסרו פרנסתם ושוב ילכו למקום אחר בשביל פרנסתם וגם שם אפשר צריכי' לחלל ש"ק או אפשר כי ימצא להם מקום כשר, והנה גם אני נבוך בדבר כזה כי במס' שבת דף נ"ה באותו מי שבידו למחות באנשי ביתו באנשי עירו בכל העולם כולו מפשטות פירשיז"ל הכל לענין תוכחה אבל לעשות מעשה בידים לא מצאתי, ובש"ע או"ח סי' תר"ח מבואר ברמ"א ובמג"א עד כמה מגיע מצות תוכחה וכשברור לו שאין דבריו נשמעין אל יוכיח ברבים ובמג"א מחלק בין שוגג למזיד כמ"ש מוטב שיהיו שוגגין ולא יהיו מזידין במס' ביצה דף כ' ובמס' שבת דף

קמ"ח הואיל שאינו מפורש בתורה כידוע והכל לענין תוכחה אבל לא עשות בידים אך כל זמן שידינו תקיפ' עונשין אותו במלקות ומכות מרדות וכיו"ב לאחר שעבר'. וצ"ע בדברי הרא"ש ריש מס' שבת במ"ש בע"ב פטור ומותר הקשה קו' התוס' דעכ"פ עובר על לפני עור לא תתן מכשול וא"ל דהכא מיירי בכה"ג דאפי' אם לא הי' נותנו בידו הי' יכול ליטלו דמ"מ איסורא דרבנן איכא דאפי' קטן או"נ ב"ד מצווין להפרישו כש"כ גדול שלא יסייע לו ופי' המפורשים דהיינו אם כי קיי"ל קאו"נ אבדמ"ל מ"מ נחתינן חד דרגא בק"ו דאסור לסייע לגדול וא"כ הי' קו"ח ג"כ חד דרגא דמצווין להפרישו ומלת להפרישו משמע בידים כן פשטות הפירוש לענ"ד, וברמב"ם המ"א פ"ז לא משמע רק שאין עונשין הקטן אם עבר ובפ"ד מהל' שבת בעבר שבות שכתב שאין מוחין באביו ופי' הכ"מ דבא לאשמעינן דבעבר אדאורייתא מוחין ביד אביו שצריך לחנכו ושוב צ"ע מהו זה שמוחין באביו בדיבור או בידים וע' בפמ"ג סי' שמ"ג בא"א בסופו דבגדול ל"ש איסור מאכיל בידים אם נותן לידו דדוקא בקטן שאין לו דעת ומשום שירגיל בעבירות אבל גדול שיש לו דעת יפרוש מעצמו ורק עובר משום לפ"ע לת"מ. שוב נזכרתי מדברי הרמב"ם פ"ו מהל' יו"ט שחייבין ב"ד להעמיד שוטרים ברגלים שיהיו מסבבין ומחפשין בגנות ובפרדסים ועל הנהרות כדי שלא יקבצו לאכול ולשתות שם אנשים ונשים וכ"פ בש"ע ססי' תקכ"ט וגם שאר העם יזהירו בדבר זה וכ' הה"מ שהוא ממס' קידושין דף פ"א אלמא דלענין למחות מחויבין ג"כ ע"י מעשה ומה שבידינו לעשות ואפשר דשאני התם דיצרו תקפו. סוכ"ס אין בידי דבר ברור בפרט שאפשר כי גם אח"כ יעשו כן. ובמס' גיטין דף מ"ז דמי שעובר עבירה בשביק היתירא ואכיל איסורא אין פודין אותו משביה וכ"פ הרמב"ם בהל' מ"ע וכן קיי"ל ביו"ד סי' רנ"ב, ומעתה מחלל שבת בפרהסיא דהוי מומר לכה"ת אפי' לתיאבון כמ"ש בסי' ב' צריך לחקור אם אין עושין מלאכה בדברים שאין נוגעי' לפרנסתם כיון דדש בי' וכמ"ש מרן בעל אמרי אש הביא דבר"ו בשו"ת מהרי"א חאה"ע סי' ט"ז ע"ש, כל זה עלה ברעיוני והדר"ג ברב גדולת יצדקתו דרך יבחר וזכות הרבים תלוי בו, ואסיים בכל חתמי ברכות ידידו מחוי קידה דוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן נז

להרבני המופלג בתו"י מתנהג בחסידות כש"ת מו"ה חיים בראך נ"י אב"י בק"ק אוהעלי יצ"ו. יק"מ בא לידי ואחרי אשר קראתי איזה שורות נבהלתי מראות מאשר נעשה לפי המדובר ע"ד התאחדות שט"ק עם הארטה' ומאחת להאחז גם קהל חסידים מה זה עלה על דעתם איך אפשר לאחוז החבל בשני ראשין לא ראי זה כראי זה והלא אין בידינו

רק דברי רבינו מהרמשי"ק זי"ע אשר מלבד גדולתו בתוה"ק אנו גריר' אחריו להלכה ולמעשה לאו"ה ובין בהל' אישות וכ"מ ובדבר זה נניח עצתו עצת זקנים להתבונן ידוע לפנינו ברב צדקתו הי' לפניו שערי המצויינים בהתנהגות אנשי עולם וברב מתינות לפניו בקעו המאורות והלא אין בידינו חיבור כמוה אשר גם לרבות בענינים האלו העומדים ברומו של עולם כמ"ש מסי' ל"ד עד סי' ל"ז בכלל ומסי' ש"ה עד סי' ש"י בכלל כידוע לפניו אשר הוכיח בתוכחה מגולה עד היכן הדברים מגיעים וכאשר אמר כן ראיתי בעיני אשר בקהילה אחת נקראתי כ"פ למען עשות משפט עם מורים רבנים הגנ"י וראינו כל מ"ש תחת השמש ע"י האחדות בענין זה ענוי ועוות בהגיע הדבר למען העמיד תוה"ק כמו לימוד תינוקת שב"ר אפיית המצות והעמדת המורי' שו"ב אשר הי' לאבן נגף כל תחבולותם וכמה ממון של ישראל היראים הלכו לטמיון מאשר בידם לשון חלקלקו' לעשות משפט פני השופטים ולהם אדוואקאטי"ן אשר עומדים בצדם מכל צד וצדדים. ועתה יראה נא למשל אם יתאחדו הגאבעלל"ע ואם יהי' הזמן גורם אשר הראב"ד ושו"ב צריכי' להוסיף להם על סך שכרם וידוע מ"ש בתשו' מרן חת"ס ח"א סי' ה' וסי' קס"ו אשר הביא ס"ס ערוך מס' כתובות ר"פ שני דייני גזירות ודברי הרמב"ם פ"ד משקלים ה"ז אשר המורים בתורה נוטלים שכרם מתרומת הלשכה ואם לא הספיקו להם אעפ"י שלא רצו מוסיפין להם כדי צרכן הם וב"ב. ומעתה אם עי"כ צריך להגביה מחיר הגאבעלל"א בל"ס יהי' גורם קטטות ומריבות כאשר אירע כ"פ בקהלה א' אשר ידוע לי, וכן להיפך אם ברצונם להטיל עול למען הוסיף לפרעדיגע"ר וכיו"ב וכי כמ"כ יוסיפו להחזיק ידם למען עשות מגמתם, ואין לשער גודל שערורי' בענינים אשר כעת לא נודע ואח"כ יתודע כמ"ש ג"כ משמי' מרן מהרמשי"ק בפ' ראה שסיים בקרא אם ל"ת אשר ל"י מראשית לא נודע ובאחרית להתודע. ודברתי מענין זה עם ידידי הרב הגה"ג מו"ה חיים צבי נ"י דומ"ץ ק"ק פה ג"כ כן דבריו לאמור חלילה וחלילה עשות מעשה התאחדות ומובטחני כי גם ק"ק ארטה' ישמרו נפשם ויתבוננו בעתידות ולא יעשו דברים אחדים עם השט"ק כמ"ש, ע"כ באתי להשיב ע"ד מעכ"ת אשר הרבני לאמור דבר עם כי אני הקטן בתוך עם בנ"י עכ"ז ראיתי כי נחוץ הדבר להעלות והלא כ"ד הם עפ"י דברי מרן מהרמשי"ק זי"ע וכ"ד כג"א, ובכן יעזרנו ויאשרנו אבינו שבשמים לשמור חקי' ותורתי' ויקרב קץ גאולתינו בקרב הימים כא"נ ונפש ידידו דוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן נח

לחכם אחד. יק"מ הגיעני אודות הקשה לשאול מה שרוצים להעמיד במ"כ בתוך הבירגע"ר שוהל"ע מלמד א' אשר הוא בקי בגפ"ת ולהורות הוראה אם כי ישנו מלמדים

להועיל תשב"ר מופלגי' בתורה ויראת ה' טהורה וראיתי דברי ידידי כבוד הרב הגאון המובהק אבד"ק וואיטצען נ"י אשר שפיר קאמר בי כגון זה הוא סעמינא"ר שהוא למען נערים ובחורים מגודלי' וחלילה להעלות על הדעת להעמיד כנ"ל למלמד כי כיו"ב מדיח ומסית התלמידים הנערים לאמור שיש מקום לצאת בכפליים. ושמעתי בשם רב גאון וקדוש דעד"ז נאמר טוב שברופאים לגיהנם שע"י שמתנהגים בדברים אחדים בדת יהודית נדחים אחריהם אם כי רובא דרובא פושעי' בגופן כידוע ואמרתי דרך מליצה דזה כוונת חכז"לפסחים דף מ"ט ע"ב ע"ה אסור לאכול בשר ובמס' סוטה דף כ"ב איכא מ"ד איזה ע"ה מי שיש לו בנים ואינו מגדלם לתורה משמע אפי' אם הוא בעצמו מתנהג עפ"י התורה מ"מ הוי עם הארץ דהיינו שדבוק בארציות שמגדל בניו בחכמת חיצוניות כמו רופא ומליץ משפט (אדפאקאט) וכיו"ב שיהי' לפי"ד מזונותיו קבועים ומצויי' ואם שואלים אותו מפני מה עושה כן הלא ידוע שרובם הם מחללי ש"ק ושאר עבירות בידן מראה על הטובים שבהם והא מ"מ רובן עבריינים ועכ"ח אינו הולך אחר הרוב, והא דאי"צ לבדוק אחר י"ח טריפות ואוכלים בשר היינו משום דאזלינן בתר רובא, א"כ זה שמוסר בניו לקרות שולע"ן אינו דן עפ"י רוב אסור לאכול בשר לשיטתי' ודברי רמ"א בהל' ת"ת בשם תשו' הריב"ש ידועים שאין לטייל בפרדס רק אחר שמילא כריסו בש"ס ופוסקים וג"כ רק דרך ארעי ולא בקביעות. וא"כ האיך יעמידו איש כזה אשר הגה בקביעות בכל הנ"ל להיות דיין ולא בחינם הלך הזרזיר אצל העורב, וע' בתשו' מרן חת"ס ח"מ סי' קס"ד ד"ה אמנם במ"ש כי הצבור צריך להעמיד מי שפנוי ומזומן בכל עת וזמנים וכל המבקש תורת ה' ימצא מוכן לכך, ומי שהוא מלמד לעהרע"ר לבירג"ש פשיטא דאינו במעלה כזו וד"ל, כ"ד מצפה להרמת קרן אור תוה"ק בקרב הימים, ידידו דוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן נט

להב' החו"ב כש"ת מ' אברהם סג"ל באקאר נ"י לומד בק"ק פ"ב יצ"ו. ראיתי פלפולך הנעים במו"מ של הלכה אם יוצאי' ידי נר חנוכה ע"י אור של עלעקנוע"ר והבאת משו"ת בי"צ (יו"ד ח"א סי' ק"כ) מ"ש בזה, ולענ"ד דבר פשוט שאינו יוצא דאם כי יוצא בכל השמנים ורק שמן זית מצוה מן המובחר בין לנר שבת ובין לנ"ח אך עכ"פ צריך להיות דומי' דשמן דהיינו שיש בו שמנונית דהשמנונית עצמו גורם שידלק ואפי' נר שעוה וחלב ידוע דרק השמנונית גורם הדלק והאורה אבל דבר שהוא דולק אפי' יפה אבל לא מכח שמנונית וכי ס"ד מי שמדליק עצים דקים וקסמין שיוצא ידי נר שבת או חנוכה וכמוה העלעקטע"ר שאינו רק כח האש הנטמן בתוכה אבל אין בו שמנונית אם אין זכר

לשמן כלל ולא שום רמז, ועיין ר"פ ב"מ מ"ד בלכש שוכא דארזא ותמה בגמ' עץ בעלמא הוא פירשיז"ל דלא חזי לפתילה אלא למדורה וה"נ כיו"ב ע"כ אינו יוצא בו כנלענ"ד. ב) וע"ד שאלתך לענין מי שמתפלל עם הצבור ביומא דחנוכה והש"ץ קדים ומתחיל תפלת שמ"ע בקו"ר בעוד שהוא מתפלל ואם יאמר על הנסים לא יוכל לענות קדושה מה עדיף קדושה או אמירת עה"נ וכמה סברות בידך אם עה"נ עדיף משום פרסומא ניסא וגם י"ל דבתפילה יחידית ליכא פ"נ. ועוד דליכא תשלומין דא"צ לחזור אם שכח והבאת דברי שו"מ לענין שכח יעלה ויבא קודם יה"ר ואם יאמר יה"ר לא יאמר קדושה ופסק דיאמר ויחזור להתפלל כמ"ש לענין יעו"י אבל בעה"נ ל"ש כנ"ל. ולענ"ד לפימ"ש הרמב"ן במס' שבת פראד"מ הביאו הר"ן היכא דאשתפיך חמימ' קודם מילה דאז הוי סכנה וע"כ צריך להרחיצו ופסק הבעה"מ דלא ימול כיון דצריך עי"כ לחלל שבת אחר המילה ולע"ע הא אינו פקו"נ. והרמב"ן פליג עליו דהכל לפי שעת' דעתה מצות מילה לפניו שדוחה שבת ולאחר המילה פקו"נ דנמי דוחה ואין לנו רק מה שהוא בשעתו, וא"כ ה"נ לפנינו תיקון חכמים לאמור על הנסים ומה שעי"כ לא יכול לומר קדושה זה אינו בשעת' וכשיאמר הש"ץ קדושה דאינו רשאי להפסיק פטור מדברי חכמים א"צ לחוש קודם לכן מטעם סברת הרמב"ן הנ"ל וע' במג"א סי' ס"ו ס"ק י"ב ובסי' קי"א, [וכ"כ בשו"ת פרי השדה ח"ג סי' ק"ט ע"ש:

אוה"נ דוש"ת, ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

שו"ת לבוש מרדכי מהדורא תליתאי על יו"ד

סימן א

להרב הג' כש"ת מו"ה אליעזר פאפער נ"י מו"צ דקה"י קעטשקעמעט יצ"ו. ע"ד כי בקהילתו שו"ב מומחה וי"ש לא נמצא בו שמץ בין בענין שו"ב ובין בשאר דברים הנאותי' לשו"ב, אולם יען כי אין דרכו בדברי חנופי' ואין קולו ערב כ"כ שלחו לו קינדיגונ"ג באמרם כי עפ"י השטאטוטע"ן אין לשו"ב קבלת עולמים רק להרב מרא דאתרא יש לו משפט דעפיניוואו"ם ולא לשו"ב והביא מעכ"ת דברי ש"ע או"ח סי' נ"ג ורמ"א ומג"א שם דאין להעביר ש"ץ מאומנתו בלא נמצא בו פסול והביא ג"כ דברי שו"ת מרן חת"ס או"ח סי' ר"ו. והנה ע"ד השטאטוטע"ן אין ספק שהוא כנגד הלכה פשוטה עפימ"ש הרמב"ם בפ"א מהל' מלכים דבכל המנויין הוי ירושה לבניהם וכיון דאין ביד הקהל לסלק את בני כש"כ וק"ו דאין לסלק המנוין עצמן והדברים מבוארים היטב בתשו' הרשב"א סי' ש' אשר הי' העובדא בש"ץ ואחריו נמשכין בתשו' הריב"ש סי' רע"א ובתשו' מבי"ט

ח"ג סי' ר' מנה בפירוש כל המנויין וכ' בהדי' כי כן הדין בשו"ב שקבלו הקהל ועיי' בתשו' הב"ח סי' ד' הביא' באחרונים ובדרכ"ת ס"ק ר' דשו"ב הוא עפ"י דעת הרב מרא דאתרא וכל שנתקבל שו"ב אחר ביד הרב מרא דאתרא לאסרו בלי שום נתינת טעם, א"כ מעכ"ת שהוא מו"צ בקהילתו פשיטא דהכל לפי דעתו ובלתי דעתו שו"ב אחרת אסורה וכן מסקנת הדרכ"ת שם, ובשו"ת הרי בשמים כמה תשובות בענין זה ובכולם מסקנתו דשו"ב מקרי מוחזק כמו הראב"ד וא"א לסלקו וא"כ מעצמו מובן כי הבל יפצה פיו במי שאמר דהפי' בש"ע סי' נ"ג היינו שאין להעבירו לגמרי מאומנתו דהא מדמי לי' ש"ץ ושו"ב לחכם העיר ובחכם ודאי הפי' לענין לסלקו מעירו דלסלקו לגמרי מי ומי מבע"ב דעלמא לפסול חכם שהוא ראוי להוראה הלא נהפוך הוא החכם בידו לפסול ולהעביר, א"כ בשו"ב וש"ץ כמוה לשיטות הנ"ל א"א לסלקו. והנה להלכה הא שורת הדין דאפי' יחיד יכול לעכב בש"ץ אם נותן אמתלא טובה כמ"ש בסי' כ"ג הנ"ל סעי' י"ט וכן פסק בשו"ת פ"מ סי' ו' א"כ אליבא דכ"ע יכול כת"ה למחות דודאי הוא אמתלא טובה מפני שהוא נגד הדין לסלק המוחזק. ועוד אם איזה שו"ב ישתדל לקבל אותו תחתיו הוי כמשיג גבול ובשו"ת דברי חיים ושו"ת ב"ש וכן בכמה ספרי שו"ת כתבו דשו"ב שמשיג גבול רעהו הוי גזלן דאפי' עני המהפך בחררה ובא אחר ונוטל ממנו הוי רשע א"כ שחיטתו אסורה ושם דאפי' בודק סכין ונותן לו לא מהני, ע"כ חלילה וחלילה לסלק איש כשר שו"ב זה דאיכא לתא דאיסורא בשחיטה ובדיקה ע"י שו"ב אחר כנ"ל ותקותי כי קהל ישראל יהי' צייתי לדינא ולא יעשה עולה ואז טוב להם ומעכ"ת יחזיק במעוזו ויעכב מלקבל שום שו"ב אחר וכל או"א יבא על מקומו לשלום, ידידו דוש"ת. ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

סימן ב

להרב הגדול כש"ת מו"ה מנחם צבי ר"ב נ"י מו"צ בק"ק דעברעצין יצ"ו. יק"מ בא לידי וכו' וגם כי שאלות שו"ב הוא עד"ז ודאי נאמר שימושה גדול מלימוד' ויען כי זה היום בא אצלי שו"ב מומחה יר"ש ושאלתיו על כל הנ"ל והשיב כי זה הדבר שאי אפשר לצאת י"ח שלא לבדוק הסכין אחר השחזה בראיי' ובאצבע כנהוג אם כי השחזה אינו מפגים הסכין בפרט בשו"ב מומחה מ"מ שכיח שע"י השחזה נעשה לייגי"ל שהוא כמ"ש רוי"ך אשר כבר צווח ככרוכי' בכרו"פ כידוע ושו"ב א' השיב כי בגלאטשטיי"ן אין שום הו"א שישחית את הסכין אבל על הרייסשטיי"ן שעושה צדדי' (זייטלע"ך) שכיח שאין חלק כמשמעה היינו הך, ע"כ לענ"ד יש למחות ביד השו"ב שלא ישחוט אחר השחזה בלא בדיקה דהא אנו מחמירי' במגעתה כמ"ש בסי' י"ח ס"ו ובפ"ת שם הביא דגם בסכין עולה

ויורד אין לשחוט, ע"כ לענ"ד אין תיקון בקהלה גדולה רק שיהי' לשו"ב מוכנים כמה וכמה סכינים מתוקנים בין לעופות בין לבהמות וכאן ק"ק קטנה כמ"ש תמיד יש לשו"ב שני סכינים מתוקני' והחיוב על בני הקהילה להכן הנ"ל כי מהיכן יהי' לשו"ב להוצאות כ"כ בזה"ז אשר היוקר יאמיר בכלים הנ"ל כידוע וע"ד הבדיקות לח ויבש השיב לי שו"ב מומחה דפה מדברי התבו"ש מ"ש לענין שחיטת הכפרות דא"א לבדוק אחר כל עוף ועוף עכ"פ בין ג' לג' וגם אמר לי כי ידוע לו בשעת שחיטה אם הצורך לסכין מתוקן אחרת, נראה כי הכל לפי הוראתו ויראתו הטהורה אך לבדוק אחר השחזה לענ"ד אין לחלק בין גברא לגברא כמ"ש הנ"ל, ידידו דוש"ת, ה"ק מרדכי ליב ווינקלער ח"פ מאד יצ"ו:

מפתחות עם הגהות ותיקונים לחלק או"ח מהדורא תליתאי

סימן א:

בענין קניית ציצית מאינשי דלא מעלי ובדין ביהמ"ד שהוא נגד בהכ"ס ובדין כהן שנשא חלוצה אי שייך בו וקדשתו [בפנים בהג"ה ט"ס וכצ"ל שפי' כשחולק עם אחיו הכהנים בלחה"פ וע' בנדרי זריזין שם וכו'] ולענין עירוב בחצר הקהל:

סימן ב:

בדין טי"ת רחבה יותר מדאי, ובענין צואר הלמ"ד:

סימן ג:

אם יש לכסות התפילין של ראש בטלית כמ"ש האריז"ל ובדין ברכת ע"ח וע"ת כאחד, (וע"ל סי' ל"ב):

סימן ד:

רפואה לשופעת ואי מותר לעשות תפילין מעור הוושטין. [עמ"ש בפנים בהג"ה, וגם יש להעיר לפימ"ש התבו"ש בסי' ל"ג לחלק בין איסור נבילה שיש בו מחיים ובין טומאת נבלה שאין בו מחיים עד שתמות ע"ש ובאחרונים א"כ אף בנקהו"ו רק המיתה גורמת הטומאה כמובן וצ"ע ואכמ"ל]: סימן ה:

בדין הקורא ק"ש בלא תפילין:

סימן ו:

במי שטעה בשמ"ע ואמר מודים דרבנן ופלפול בסוגי' דהואיל, ובענין חטים מתולעים לפסח:

סימן ז:

ע"ד תקנה שבחור אינו מתפלל לפני התיבה ובענין בתים חדשים שנבנו בין שתי עיירות לענין אלפים אמה בשבת ויו"ט:

סימן ח:

בדין תמונת אות חי"ת:

סימן ט:

בדין תפילין בחוה"מ:

סימן י:

אם מותר לשנות מנוסח ספרד לנוסח אשכנז, (מ"ש בפנים חת"ס ח"ו סי' קפ"ה צ"ל חת"ס ח"ו סי' א' וחו"מ סי' קפ"ח והתשובה לק"ק קראסנא שנזכר בפנים היא נדפסת בלבושי מרדכי מהד"ת יו"ד סי' קמ"ה) ואם מותר למשוח המנעלים בחוה"מ, ובענין חמץ נוקשה:

סימן יא:

בדין אם מותר ליכנס בטלית לבהכ"ס:

סימן יב:

ע"ד תקנה דמי שהוא מגולח זקן לא יעלה לתורה ובענין בנין ביהכ"נ:

סימן יג:

מעות שהתנדבו לבנין בהכ"נ אי מותר לשנותו להדפיס בעדו כתבי ח"ת מגדול א'. (נדפס בטעות על שם זה כי השבתי זאת להר' יצחק גוטמאן נ"י משם):

סימן יד:

אם מותר להעמיד תנור ברזל בביהכ"נ להסיק בה בחורף, (כעת הראוני מ"ש בזה בת' פרי השדה ח"ו סי' ק"ח ובת' פני מבין או"ח סי' רל"ד ע"ש) ובדבר תחבולת הרופאים בתינוק שנולד לח' חדשים שיכול לחיות ו' חדשים אם יצא עי"ז מכלל נפל. (וע"ל סי' ל"ה):

סימן טו:

אם מותר לעשות מקומות לישב עליהן ואחוריהם יהי' נגד ארון הקודש ואם מותר לשפוך מים בשבת לתבשיל שמצטמק:

סימן טז:

אם יכולים לסדר ישיבת ביהכ"נ שיהיו פני כולם למזרח:

סימן יז:

בדבר אשה שקנתה מעכו"ם שני לייכטער"ס אם יש לחוש שמא נשתמשו לע"ז:

סימן יח:

ע"ד האנשים שנוהגין ליטול ידיהם לסעודה בחדר המרחץ (באדע צימער):

סימן יט:

אם מותר להפסיק בין נטילת יד ראשון ליד שני:

סימן כ:

בדבר חברה שקבעו להם שיעור ללמוד קודם תפלת המנחה ויש מפקפקי' לומר כי לימוד זה מבטל השיעור דאחר תפלת מערב:

סימן כא:

בענין ברכת התורה. וביאור דברי הר"ן בפגה"נ דגבי הנאה פס"ר מותר:

סימן כב:

בענין בישול ע"י עלעקטער מאשי"ן (בפנים רמזתי שהשבתי בענין זה להרב מא"ש והיא נדפס' לקמן חיו"ד סי' י' אות ג'): סימן כג:

אם מותר לעשות בשבת ברויזע וואסער:

סימן כד:

אם מותר ליתן וויירפע"ל לתוך הרוטב בשבת וקושי' בעירובין דף כ':

סימן כה:

אם מותר להפך המכון שקורין צינדע"ר בשבת בשעה שהעלעקטע"ר אינו דולק כדי שלא ידלק אח"כ:

סימן כו:

במ"ש בשו"ת חת"ס סי' פ"ב, (בפנים ט"ס שהחולה בעצמו צ"ל שהחולה בעצמו יעשה האיסור עכ"ח אהרשב"א צ"ל ע"כ מקשה מרן חת"ס אהרשב"א). ובדין חולה שאכל בת"ב אי רשאי לעלות לתורה במנחה: סימן כז:

אם סיים השמ"ע בליל ש"ק ואמר יהיו לרצון אם יכול לומר ויכלו עם הציבור וביאור בגמ' נדה דף י"א:

סימן כח:

אם מותר לילך בשבת חוץ לתחום בכדי להשלים למנין להתפלל בעשרה:

סימן כט:

אם מותר להסתכל במת כדי ללמוד ממנו חכמת הניתוח. וגם אי מותר ללמוד חכמת הניתוח או להסתכל באיזה אומנות בשבת:

סימן ל:

אם מותר להסתכל באיזה אומנות בשבת כדי ללמדו, (וע"ל סי' כ"ט) ובמי שיש לו מחפורת מה דינו בשבת:

סימן לא:

אם מועיל לעשות צורת הפתח על הנהר:

סימן לב:

במי שעושה ע"ח וע"ת כאחד אי יכול לברך ברכה אחת על שניהם ובענין שיעור תוך כדי דיבור:

סימן לג:

בענין עירוב עיין בפנים:

סימן לד:

בנחתום שמתחיל לגבל ע"י נכרי קודם יציאת ש"ק ובדין אם ל"ה מנין עד שמ"ע אי יש לומר קדיש עם תתקבל:

סימן לה:

בענין נפל הנזכר לעיל סי' י"ד ובענין מ"ש בשו"ת חת"ס סי' קכ"ח:

סימן לו:

בענין טלטול בביהכ"נ בלא עירוב:

סימן לז:

ע"ד שמעמידין טה"ע וקאפ"ע בעש"ק תחת נאפט לאמפף ומתחמם כל הלילה ובדין מגרר ד' אמות ברה"ר ובדין מקוה מבאר ארטעזי"ש. (וע' לבו"מ יו"ד מהד"ת סי' צ"ח):

סימן לח:

פי' אדשימשא אריש דיקלי שבת ל"ה ופלפול בדברי הפמ"ג יו"ד סי' כ':

סימן לט:

בסוגי' דמס' עירובין דף י"א ובדין מסוכנת שלא השגיח השו"ב על הפירכוס:

סימן מ:

בדין כפי לישה של המצות שנשארו איזה ימים בלא נקיון ובענין מ"ש הפמ"ג דבב"נ לא אזלינן בתר רובא:

סימן מא:

בענין אפיית מצות של מצוה בתוך הראהרע"ן ובענין מקוה:

סימן מב:

אם מותר להפך המצה בתוך התנור מצד זה לצד אחר:

סימן מג:

ע"ד הסכינים שעוקצו נתחב בתוך הקתא בדבק שקורין דיאנט"א אי מועיל להם הגעלה ובדבר מ"ש בתשו' חת"ס בענין טיחת טיט לחלק בין תנור לרערי"ן:

סימן מד:

בא' שעשה שלו"ס קודם הפסח על שפיריטו"ס עם מחלל שבת בפרהסיא ואוכל חמץ בפסח ואינו עושה שום תיקון מכירה, ואם קנין שלו"ס חשוב קנין להיות ברשותו:

סימן מה:

בדין מכירת חמץ שנמצא השטר מאוחר ובדין חומץ שיש לחוש שנתערב בו שפרי"ט:

סימן מו:

במי שנותן ס"ת לביהכ"נ ביו"ט אם מותר להוציא הס"ת מביתו לביהכ"נ במקום שאין עירוב:

סימן מז:

אם מותר ביו"ט להוביל התינוק ע"י גוי למקום המוהל ע"י מרכבת הברזל (באהן):

סימן מח:

אם מותר לקנות ע"י צעט"ל קרח מהאייזר פאברי"ק מעיו"ט להביאו ביו"ט ע"י עכו"ם וליתנו לאייז קאסטע"ן כדי שלא יתקלקלו התבשילי' בחום היום וע"ד השולחים צייכי"ן בשבת למדת יין שקנה מע"ש: סימן מט:

בשבוע שחל בו ט"ב אם מותר לאכול בשר השיריים משבת, (וע"ע בס' מנחת פתים עיו"ד סי' רי"ח מ"ש בדין זה [סימן נ' בענין טבילה בליל ר"ה. (לאחר הדפסה כתבתי עוד בענין זה ב' תשובות ואציגם פה (א) להרב הגאון מו"ה ישכר שלמה טייכטהאל נ"י דומ"ץ דק"ק פישטיאן יצ"ו, הנה ע"ד הוראתו בענין טבילי' לליל ר"ה אם כי היתה יכולה לטבול דהיינו שהיתה סירג' יום א' להפסק טהרה ודעת הדר"ג דאין דנין רק במקומו ושעתו, והנה בסברא זו נראה דבמחלוק' שנוי' בין שי' הרמב"ן ובעה"מ בפ' ראד"מ כידוע מ"מ בנידון זה ודאי כדאי לסמוך על סברת הרמב"ן הנ"ל וגם כי בשלה"ק מתיר בפשיטות אפי' היתה יכולה לטבול מקודם לכן והביאו במחה"ש ובסדור יעב"ץ שכ' בתמיה מנ"ל לגזור גזירה ביום שנפקדו האמהות ע"ה והעקרות ולעקור עונה דאורייתא וק"ו בנ"ז שלא הזידה על זמן טבילה עצמה רק בזמן הפסק טהרה וכסברת הרמב"ן וכו'. (ב) להרב הגאון מו"ה חיים צבי עה"ר נ"י דומ"ץ דק"ק פה יצ"ו. ע"ד אשר הראה לי דברי א"ר סי' תקפ"א נגד דברי היעב"ץ בסדור דהאמהות צדקניות נפקדו בר"ה די"ל דהיינו שנפקדו בזמן עונה ע"כ תמה ממ"ש האחרונים בשני לילות ר"ה לאסור הביאה יש לעיין בח"א מהרש"א לר"ה י"א דבחג באו המלאכים בבשורה ושרה צחקה לאמור אחרי בלותי ופירשו דבו ביום פירסה נדה כר' אפרים מקשאה, א"כ עכ"ח דקודם לכן לא חזרה לנערותה דאל"כ למה צחקה וכיון שזה הי' בחג הסוכות א"כ אז כבר פסקה מזמן הנדות כשאר זקינות אפי' בששים שנה כידוע וא"כ ליכא למימר דזמן טבילה הי' בר"ה, ומ"ש דמלת פקד היינו שנגזרה גזר הריון כן פי' גם המהרש"א ועכ"פ חזינן דאז הי' שעת רצון להריון עקרות ויש תקוה טובה שלא תהי' ביאה ריקנית שיקלט זרע קודש מצבת' וגם כי מ"ש

ואדוני זקן כלומר כמ"ש חכז"ל שלא פלט ונעשה נס בעת רצון ששב לבריאותו בענין זה כנלענ"ד), ולתרץ דברי הפמ"ג בענין תכ"ד:

סימן נא:

בענין חזקת בעל תפלה וחזקת כהן לעלייה ובדין מראה געה"ל ואי מותר להוציא זרע למען בחינת הרופאים:

סימן נב:

מי שאכל בסוכה וירדו גשמים וסגר הגג וכשפסקו הגשמים פתח שוב את הגג אי צריך לברך לישב בסוכה, [וע' בקצה"מ שעם המט"א סי' תרכ"ה ס"ק ק"ט ובהג"ה שם]:

סימן נג:

אם מותר להדליק נ"ח משמן שביעית:

סימן נד:

פלפול בהא דקיי"ל קדושה ראשונה בטלה וקדושה שניי' לא בטלה:

סימן נה:

מי שמחזיק ומסייע ידי עוברי עבירה אם מותרי' להעמידו להיות ראש הקהל עיין בפנים:

סימן נו:

ע"ד אנשים שמחללי' ש"ק בפאבריק"ן אם מחויבין להוציאם משם:

סימן נז:

ע"ד התאחדות שטאטעסקווא עם ארטהאדאקסען:

סימן נח:

אם מותר להעמיד מלמד שילמוד גפ"ת בתוך הבירגער שוהל"ע וגם להיות מורה הוראה. (בפנים נשמט בזה"ל, ועובדא ידענא בהיותי בימי חרפי בעיר קטנה שהי' שם ג' מלמדים והגדול והצדיק שבהם הי' דר בכפר מפני שלא יהי' שום דבר נטיי' לתלמידי' לבטל מתלמודם ומיר"ש וכל תלמוד' הי' גמ' רש"י ותוס' עם מפרשים כדרך שיעורי רבנים ויצאו מבית תלמודו גדולי תורה מופלגי' בתורה ויר"ש אשר בבואם לישיבת מ' כתב סופר זי"ע הי' מתענג מאוד בתלמידים הנ"ל ואמר כי מדינת זיעבענבירגען מלא קדושה ומלמד א' למד אך ורק תנ"ך והכל בלשון עברי (יידוש דייטש) כמ"ש בטייטיש חומש והי' לפלא גיסי מהו' משה קרויז ז"ל הי' כמו בן עשר שנה והי' כל התנ"ך שגור ומסודר בפיו וכמ"פ הגיה בחומשים אשר מציין באור תורה הקפיטל ופסוקי' והראה שכ"פ יש טעות בציון א' וב' ומלמד ג' הי' הכל בו מלומד ג"כ בחכמת החיצוניות ולא ראיתי אפי' תלמוד א' אשר הצליח בתלמודו ולא הגיע לתכלית ללמוד בישיבת בחורי חמד, וזה אות נאמן מה הגיע אליהם):

סימן נט עד כאן מפתחות:

אם יוצאין מצות נ"ח באור העלעק טע"ר ואם יש לדלג נוסח על הנסים כדי שיוכל לומר קדושה עם הקהל: